

Strateška analiza ESG pristupa u građevinskim poduzećima

Nakić, Kata

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Civil Engineering / Sveučilište u Zagrebu, Građevinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:237:903031>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Civil Engineering,
University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Građevinski fakultet
Zavod za organizaciju, tehnologiju i menadžment

**STRATEŠKA ANALIZA ESG PRISTUPA U GRAĐEVINSKIM
PODUZEĆIMA**

Diplomski rad

Kata Nakić

Zagreb, 2023.

Na ovoj stranici prilaže se originalni primjerak Obrasca 2

Sažetak

Društveno odgovornom poslovanju se u današnje vrijeme pridaje velika pozornost. To je koncept prema kojem poduzeća integriraju brigu o društvu i okolišu u svoje poslovanje te u odnose sa svojim dionicima, i to na dobrovoljnoj osnovi. Prema tome, poduzeća imaju utjecaj na šire društvo te okoliš u kojem djeluju. To uključuje ekonomske, socijalne i ekološke aspekte.

ESG, akronim od engleskih riječi (environmental, social, governance), označava tri glavna čimbenika koji mjere održivosti i etičnost određene investicije i poduzeća. Za razliku od društveno odgovornog poslovanja koje predstavlja okvir održivosti koji poduzeća koriste, ESG mjeri razinu održivosti poduzeća. ESG koncept obuhvaća pristupe i strategije usmjerene na postizanje globalnih ciljeva, pri čemu se uzimaju u obzir ekološki, društveni, i upravljački faktori, uz financijske faktore, prilikom donošenja poslovnih odluka.

Jedan od alata za primjenu ovog koncepta je nefinancijsko izvještavanje. Ono pruža transparentan uvid u podatke o postignutoj razini društvene odgovornosti. Konkretno, ovakvo izvještavanje prikazuje ostvarene rezultate i napore poduzeća u sferama utjecaja na okoliš te brige o zaposlenicima, klijentima i široj društvenoj zajednici.

Građevinski sektor ima veliki utjecaj na ostvarenje ciljeva održivosti. Cilj ovog rada je utvrditi koliko se ESG pristup poznaje i primjenjuje u velikim hrvatskim građevinskim poduzećima te prepoznati njihove prakse i ciljeve u ESG pristupu.

Ključne riječi: ESG pristup, nefinancijsko izvještavanje, građevinska poduzeća

Summary

Corporate Social Responsibility (CSR) is receiving a lot of attention these days. It is a voluntary integration of concern for society and the environment into business operations and stakeholder interactions. As a result, businesses have an impact on society and the environment in which they operate. This includes economic, social, and environmental considerations.

ESG, an acronym for Environmental, Social, and Governance, refers to three major variables that assess the long-term viability and ethics of a specific investment or firm. Unlike Corporate Social Responsibility, which acts as a framework for sustainability that businesses use, ESG measures a company's level of sustainability. The ESG idea comprises tactics and strategies aimed at reaching global goals by taking environmental, social, and governance aspects into account when making corporate decisions, in addition to financial factors. Non-financial reporting is one mechanism for putting this concept into action. It provides a clear view of facts pertaining to the level of social responsibility attained. Such reporting, in particular, highlights the company's achieved outcomes and efforts in the areas of environmental impact and care for employees, clients, and the larger community. The construction industry has a large impact on reaching sustainability goals.

The purpose of this thesis is to determine how well the ESG approach is understood and utilised in large Croatian construction companies, as well as to identify their practises and goals within the ESG approach.

Keywords: ESG approach, non-financial reporting, construction companies

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Strategija društveno odgovornog poslovanja.....	2
2.1. Pojam društveno odgovornog poslovanja.....	2
2.1.1. Unutarnja (interna) dimenzija DOP-a.....	3
2.1.2. Vanjska (eksterna) dimenzija DOP-a.....	5
2.2. Društveno odgovorno poslovanje kroz povijest.....	6
2.3. Društveno odgovorno poslovanje u građevinskom sektoru.....	8
2.4. Prednosti društveno odgovornog poslovanja.....	9
3. ESG pristup u definiranju strategije građevinskog poduzeća.....	10
3.1. Definiranje pojma ESG.....	10
3.2. Razvoj ESG koncepta.....	11
3.2.1. UN Global Compact.....	13
3.2.1. Milenijski razvojni ciljevi UN-a do 2015. godine.....	14
3.2.2. Ciljevi održivog razvoja.....	14
3.2.3. Pariški sporazum.....	18
3.2.4. Europski zeleni plan.....	19
3.3. Nefinancijsko izvještavanje.....	24
3.3.1. Razvoj nefinancijskog izvještavanja i njihovih okvira.....	24
3.3.2. Direktiva o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU (eng. Non-financial reporting directive – NFRD).....	27
3.3.3. Zakon o računovodstvu.....	28
3.3.4. Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SFDR uredba).....	29
3.3.5. EU taksonomija.....	30
3.3.6. Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD).....	33

3.4. ESG koncept u građevinskom sektoru	38
3.4.1. Utjecaj građevinskog sektora na klimatske promjene	40
3.4.2. Gospodarenje građevnim otpadom i kružno gospodarstvo.....	40
3.4.3. Uporaba obnovljivih izvora energije i energetska učinkovitost.....	44
3.4.4. Zdravlje i sigurnost radne snage	44
4. Istraživanje o poznavanju ESG pristupa u hrvatskim građevinskim poduzećima	47
4.1. Analiza građevinskog sektora u Republici Hrvatskoj	47
4.1.1. Udio hrvatskog građevinskog sektora u BDP-u.....	48
4.1.2. Indeks obujma građevinskih radova	49
4.1.3. Udio i broj zaposlenih u građevinskom sektoru	50
4.1.4. Struktura izvršenih građevinskih radova	50
4.1.5. Struktura i broj građevinskih poduzeća	51
4.2. Metodologija istraživanja.....	51
5. Prikaz rezultata istraživanja	53
5.1. Opći podaci o ispitanicima.....	53
5.2. Percepcija i primjena ESG-a u poduzećima.....	54
5.2.1. Okolišno upravljanje (E).....	58
5.2.2. Društveno upravljanje (S)	64
5.2.3. Korporativno upravljanje (G)	71
6. Zaključak.....	77
Popis literature	78
Popis tablica	88
Popis slika	89
Popis grafova	90
Popis priloga	93

1. Uvod

U današnjem poslovnom svijetu, uspjeh poduzeća se ne mjeri samo financijskim rezultatima poput ostvarene dobiti. Razvoj civilnog društva, napredak informacijskih tehnologija, širenje globalizacije i povećani stupanj obrazovanja među građanstvom su faktori koji su promijenili način na koji poduzeća gledaju na svoj odnos prema društvu (Srblić, 2012). Od modernih poduzeća se zahtjeva da posluju s naglaskom na dugoročnu održivost, da pozitivno utječu na okoliš i društvo, primjenjujući inovacije i novu tehnologiju te pazeći na zadovoljstvo svojih zaposlenika i kupaca. Primjenom koncepta društveno odgovornog poslovanja poduzeća integriraju brigu o društvu i okolišu u svoje poslovanje te u odnose sa svojim dionicima, i to na dobrovoljnoj osnovi (Pavić-Rogošić, 2012). Taj koncept im pruža okvir održivosti, dok ESG (okolišno, društveno i korporativno upravljanje) mjeri razinu održivosti poduzeća. Kako bi poduzeća prikazala svoja ostvarena postignuća u području utjecaja na okoliš, brige o zaposlenicima, klijentima te široj društvenoj zajednici, odnosno omogućila uvid u informacije o postignutoj razini društvene odgovornosti, poduzeća objavljuju nefinancijska izvješća. Postoje različiti okviri nefinancijskog izvještavanja na svjetskoj razini, kao i na razini Europske unije koje poduzeća mogu koristiti prilikom izrade svojih nefinancijskih izvješća. Nefinancijsko izvještavanje trenutno je obveza poduzetnika koji su subjekti od javnog interesa, a uskoro će biti i obveza i ostalih velikih poduzeća.

Cilj ovog rada je utvrditi koliko se ESG pristup poznaje i primjenjuje u velikim hrvatskim građevinskim poduzećima te prepoznati njihove prakse i ciljeve u ESG pristupu. Kako bi se prikupile relevantne informacije o primjeni ESG pristupa, provedena je anketa među velikim građevinskim poduzećima u Republici Hrvatskoj sastavljena od pitanja koja se odnose na okolišno (E), društveno (S) i korporativno upravljanje (G).

2. Strategija društveno odgovornog poslovanja

2.1. Pojam društveno odgovornog poslovanja

Društveno odgovorno poslovanje definira se na različite načine. Neki istraživački radovi navode kako postoji preko trideset definicija društveno odgovornog poslovanja (Carroll, 2015). Prema svojoj najopćenitijoj definiciji, društveno odgovorno poslovanje (DOP) odnosi se na utjecaj poduzeća na društvo i ulogu poduzeća u održivom razvoju (Bagić i dr., 2006). To je koncept prema kojem poduzeća integriraju brigu o društvu i okolišu u svoje poslovanje te u odnose sa svojim dionicima, i to na dobrovoljnoj osnovi (Pavić-Rogošić, 2012). Prilikom definiranja društveno odgovornog poslovanja vrlo često se koristi pojam trobilančnog pristupa, gdje se opća uspješnost poduzeća mjeri kao kombinacija njegovog doprinosa na tri područja - ekonomskom, okolišnom i društvenom (Lovrenčić Butković, 2023).

Slika 1. Tri područja društveno odgovornog poslovanja (Izrada autora prema Lovrenčić Butković, 2023)

U početku se DOP koristio kao opći pojam koji je tvrdio da bi poduzeća, odnosno njihovi menadžeri, trebali ozbiljno razmotriti svoj utjecaj na društvo. Kasnije se smatralo da taj pojam obuhvaća one radnje koje menadžeri i poduzeća poduzimaju kako bi zaštitili i poboljšali dobrobit društva zajedno s vlastitim interesima poduzeća. U tom pogledu postoje dva aktivna aspekta DOP-a, zaštita i poboljšanje. Zaštita društva podrazumijeva da poduzeća moraju izbjegavati svoje negativne utjecaje (npr. onečišćenje, diskriminaciju, nesigurne proizvode). Kako bi se poboljšala dobrobit društva, poduzeća moraju stvarati pozitivne koristi za društvo (npr. filantropija, odnosi u zajednici). Još se davno smatralo da poduzeća ne samo da imaju ekonomske i pravne obveze, već i određene odgovornosti koje sežu izvan tih obveza (Carroll, 2015). Stoga, biti društveno odgovoran ne znači ispunjavati samo

ekonomske i pravne obveze već preuzimati odgovornost za sve one radnje koje nadilaze isključivo komercijalne interese (Bagić i dr., 2006). Društveno odgovorno poslovanje podrazumijeva cjelokupnu sferu utjecaja i djelovanja poduzeća te odnose koje poduzeće uspostavlja. Prema tome, društveno odgovorno poslovanje se ogleda u načinu na koji poduzeće proizvodi, kupuje i prodaje, u načinu na koji poduzeće pribavlja, angažira i obrazuje radnu snagu, koliko se poduzeće pridržava zakona, koliko ulaže u lokalnu zajednicu i poštovanje ljudskih i radnih prava, te na koji način doprinosi očuvanju životne sredine. Društveno odgovorno poslovanje se može definirati kao koncept u okviru kojeg se poduzeća prema svim dionicima odnose etički i odgovorno, odnosno na društveno prihvatljiv način (Atanacković, 2015).

Prema Zelenoj knjizi Europske unije, društveno odgovorno poslovanje se sastoji od dvije dimenzije:

- Unutarnje (interne)
- Vanjske (eksterne)

2.1.1. Unutarnja (interna) dimenzija DOP-a

Unutar poduzeća, društveno odgovorne prakse prvenstveno uključuju zaposlenike i odnose se na pitanja kao što su ulaganje u ljudske resurse, zdravlje i sigurnost te upravljanje promjenama, dok se ekološki odgovorne prakse odnose uglavnom na upravljanje prirodnim resursima koji se koriste pri proizvodnji. One otvaraju put upravljanja promjenama i usklađuju društveni razvoj s poboljšanom konkurentnošću (Europska komisija, 2001).

2.1.1.1. Upravljanje ljudskim resursima

Jedan od najvećih izazova današnjih poduzeća predstavlja privlačenje i zadržavanje kvalificirane radne snage. Uspješna poduzeća prepoznala su vrijednost ljudskih resursa kao najvažnijeg kapitala poduzeća. Ona nastoje promovirati cjeloživotno obrazovanje, osigurati bolju informiranost unutar poduzeća, osigurati sigurnost zaposlenja, omogućiti svojim zaposlenicima bolju ravnotežu između posla i privatnog života. Isto tako, nastoje provoditi inkluzivne politike uključujući raznoliku radnu snagu te osigurati jednake uvjete i prilike za žene. Društveno odgovorno poslovanje podrazumijeva i ciljeve Europske strategije zapošljavanja za smanjenje nezaposlenosti, povećanje stope zaposlenosti i borbu protiv

socijalne isključenosti koji olakšavaju zapošljavanje osoba iz etničkih manjina, starijih radnika, žena i dugotrajno nezaposlenih osoba i osoba u nepovoljnom položaju (Europska komisija, 2001).

U odnosu na cjeloživotno učenje, poduzeća imaju ključnu ulogu na nekoliko razina: doprinos boljem definiranju potreba za osposobljavanjem kroz blisko partnerstvo s lokalnim akterima koji osmišljavaju programe obrazovanja i osposobljavanja, podupiranje prijelaza iz škole na posao za mlade ljude (osiguravanjem mjesta za pripravništvo) te osiguravanje okruženja koje potiče cjeloživotno učenje svih zaposlenika, a posebno manje obrazovanih, manje kvalificiranih i starijih radnika (Europska komisija, 2001).

2.1.1.2. Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu

Briga o zdravlju i sigurnosti na radnom mjestu također je jedna od internih dimenzija društvene odgovornosti. Veliki izazov ovoj dimenziji DOP-a predstavlja „outsourcing“ odnosno način poslovanja u kojem poduzeće angažira vanjske suradnike za izvršenje određenog posla. U tom slučaju, cjelokupno funkcioniranje sustava zdravlja i sigurnosti ovisi o vanjskim suradnicima (Kochar i Bisht, 2014). S porastom fokusa na zdravlje i sigurnost na radnom mjestu raste i potreba za mjerenjem, dokumentiranjem i komuniciranjem tih kvaliteta u marketinškom materijalu (Europska komisija, 2001).

U odnosu na zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, poduzeća trebaju organizirati redovne zdravstvene preglede, provoditi mjere za zaštitu zdravlja i poticanje sigurnosti na radu, održavati edukacije o zaštiti na radu te istu pratiti i o njoj izvještavati. Također mogu organizirati različite sportske aktivnosti te edukacije o zdravom načinu života (Lacković Vincek i dr., 2017).

2.1.1.3. Prilagođavanje promjenama

Kako bi se poduzeće moglo prilagoditi promjenama na društveno odgovoran način potrebno je voditi računa o interesima svih onih na koje promjene utječu. U praksi je proces često jednako važan kao i sadržaj za uspjeh restrukturiranja. Ovo posebno uključuje traženje sudjelovanja i uključenosti onih na koje promjene utječu putem otvorenog informiranja i savjetovanja. Također je bitno dobro pripremiti rekonstruiranje identificiranjem glavnih rizika, izračunavanjem svih troškova, izravnih i neizravnih, povezanih s alternativnim strategijama i politikama, te procjenom svih alternativa koje bi smanjile potrebu za otpuštanjem radnika (Europska komisija, 2001).

2.1.1.4. Upravljanje utjecajima na okoliš i prirodnim resursima

Smanjenje utjecaja na okoliš moguće je ostvariti racionalnim korištenjem resursa, redukcijom ispuštanja onečišćujućih tvari u zrak, tlo i vodu, te smanjenjem količine otpada putem selektivnog prikupljanja i recikliranja. Takva postupanja istovremeno dovode do smanjenja operativnih troškova poduzeća (Pavić-Rogošić, 2012).

2.1.2. Vanjska (eksterna) dimenzija DOP-a

Društveno odgovorno poslovanje proteže se i izvan poduzeća u lokalnu zajednicu i osim zaposlenika i dioničara uključuje širok raspon dionika: poslovne partnere i dobavljače, kupce, tijela javne vlasti i nevladine organizacije koje predstavljaju lokalne zajednice, kao i okoliš (Europska komisija, 2001).

2.1.2.1. Lokalne zajednice

Društvena odgovornost poduzeća također obuhvaća integraciju poduzeća u njihovo lokalno okruženje. Poduzeća pridonose svojim zajednicama, posebno lokalnim zajednicama, pružajući radna mjesta, plaće, pogodnosti za zaposlene i doprinose poreznim prihodima. S druge strane, poduzeća ovise o zdravlju, stabilnosti i prosperitetu zajednica u kojima djeluju. Na primjer, većinu svojih zaposlenika regrutiraju s lokalnog tržišta rada, što znači da su izravno zainteresirane za dostupnost lokalnih stručnjaka i radne snage koja im je potrebna. Osim toga, mala i srednja poduzeća često pronalaze većinu svojih klijenata u svojoj blizini. Reputacija poduzeća na lokalnoj razini, njen ugled kao poslodavca i proizvođača, kao i njen doprinos lokalnoj zajednici, imaju značajan utjecaj na njenu konkurentnost (Europska komisija, 2001).

2.1.2.2. Poslovni partneri, dobavljači i potrošači

Odnose s poslovnim partnerima, dobavljačima i potrošačima poduzeća trebaju graditi na povjerenju trudeći se održavati korektne odnose s njima te poštujući njihove potrebe i zahtjeve. Ostvarivanjem kvalitetnih odnosa s poslovnim partnerima, dobavljačima i potrošačima mogu se stići različite povlastice poput korektnih cijena, kvalitetnijih proizvoda ili usluga te poštivanje dogovorenih rokova. Takvim pristupom u poslovanju se može postići društveno odgovorno poslovanje u cijelom dobavljačkom lancu (Atanacković, 2011).

2.1.2.3. Ljudska prava

Područje ljudskih prava je složeno i obuhvaća političke, pravne i moralne aspekte. Osim poštivanja ljudskih prava, uključuje i poštivanje radnih standarda i prava radnika, te ima komponentu zaštite okoliša. Također, obuhvaća napore za suzbijanje korupcije, što je ključni razvojni izazov, a zahtijeva transparentno poslovanje. Sve više tvrtki, pod utjecajem organizacija i potrošačkih skupina, usvaja kodekse ponašanja koji obuhvaćaju uvjete rada, ljudska prava i zaštitu okoliša, uzimajući u obzir i svoje podizvođače i dobavljače (Pavić-Rogošić, 2012).

2.1.2.4. Globalna briga za okoliš

Mnoga poduzeća djeluju na međunarodnom i globalnom planu te tako utječu na globalni okoliš. Djelovanje poslovnog sektora na okoliš nimalo nije zanemarivo. U postizanju ciljeva održivog razvoja njihov doprinos treba biti značajan (Pavić-Rogošić, 2012).

2.2. Društveno odgovorno poslovanje kroz povijest

Prošla su vremena kada je jedini kriterij uspjeha poslovanja poduzeća predstavljala ostvarena dobit. Razvoj civilnog društva i informacijskih tehnologija te globalizacija i viši stupanj obrazovanja građanstva utjecali su na odnos poduzeća prema društvu (Srblić, 2012).

Društveno odgovornom poslovanju se u današnje vrijeme pridaje velika pozornost. Međutim, aktivnosti brige za društvo koje se vežu uz poslovanje odvijale su se i u davnoj prošlosti. Otkad je trgovine, bogati trgovci pomagali su podizanje bolnica, škola i sirotišta. Koncept društvene odgovornosti u poslovanju zasigurno nije nov. Smatra se da se korijeni društvene odgovornosti poduzeća javljaju tijekom razdoblja Industrijske revolucije, odnosno u doba osnivanja prvih privatnih poduzeća (Ivanković, 2010). U to vrijeme, zainteresiranost privatnog gospodarskog sektora bila je poticana poreznim povlasticama kao nagradom za rješavanje problema u društvu (Srblić, 2012).

Moderno doba društveno odgovornog poslovanja potaknuto je Howardom Bowen-om odnosno objavljivanjem njegove knjige *Social Responsibilities of the Businessman* u 1953. godini. Bowen je svoju početnu ideju zasnivao na odgovornosti poslodavaca da provode politike i aktivnosti te da donose odluke koje društvo smatra poželjnima. Tijekom šezdesetih

godina prošlog stoljeća rasla je profinjenost potrošača što je uzrokovalo širenje koncepta DOP-a (Srblić, 2012).

Društveno odgovorno poslovanje je 1970-ih napredovalo na više fronti od kojih je najznačajniji pokret za zaštitu okoliša (Carroll, 2015). Praksa društvene odgovornosti poslovanja započela je kao odgovor na kritike usmjerene prema velikim multinacionalnim kompanijama. Ove kompanije su se često fokusirale isključivo na profit, a nisu obraćale pažnju na ekološke i društvene aspekte svog poslovanja. Tijekom vremena, javnost je postala sve kritičnija prema takvom ponašanju kompanija i počela tražiti promjene. Ovo je potaknulo potrebu za novim načinom poslovanja koji bi imao koristi za sve društvene dionike, uključujući društvo i prirodu (Raguž Vrdoljak i Hazdovac, 2014).

Tijekom 1980-ih i 1990-ih mijenja se stav o tome da su poduzeća odgovorna samo za ostvarenje dobiti, osiguranje radnih mjesta i plaćanje poreza. Tek se 1990-ih počelo značajnije razmišljati o utjecaju gospodarstva na društvo (Srblić, 2012).

Neki značajniji događaji u svijetu koji nisu direktno utjecali na razvoj DOP-a nego su u najmanju ruku omogućili globalni kontekst za njihovo ostvarenje (Bagić i dr., 2006):

- 1972. – Prva UN-ova konferencija o okolišu i razvoju, Stockholm
- 1982. – osnovan BITC (business in the community – gospodarstvo u zajednici)
- 1987. – Izvješće komisije za okoliš i razvoj UN-a – "Naša zajednička budućnost", iste godine zasjeda okrugli stol u Cauxu te je osnovan Sustain Ability
- 1990. – Osnovan IBLF (The Prince of Wales International Business Leaders Forum – Međunarodni forum poslovnih lidera princa od Walesa)
- 1991. – Oformljena grupa za gospodarstvo Amnesty Internationala
- 1992. – Osnovan WBCSD (World Business Council for Sustainable Development – svjetski poslovni savjet za održivi razvoj) i BSR (Business for Social Responsibility – poslovni savjet za društvenu odgovornost). Iste godine održana je UN-ova konferencija u Rio de Janeiru i nastala je AGENDA 21
- 1995. – Osnovan je CSR Europe
- 1996. – ISO 140010; Svjetski gospodarski forum – Odjel za korporacijsko građanstvo
- 1997. – SA 800011
- 1998. – Postavljen prvi ministar za DOP u Ujedinjenom Kraljevstvu
- 1999. – Globalna Sullivanova načela

- 2000. – UN-ov globalni sporazum
- 2001. – Zelena knjiga EU-a
- 2002. – Svjetski samit o održivom razvoju Johannesburg /Južna Afrika

Europska komisija je 2001. godine izdala Zelenu knjigu (engl. Green Paper) kao osnovu svoje politike DOP-a koja navodi definicije DOP-a te opisuje korake koje tvrtke, vlasti i civilno društvo trebaju poduzeti za konkretnije oblikovanje svojih aktivnosti na području DOP-a (Bagić i dr., 2006).

2.3. Društveno odgovorno poslovanje u građevinskom sektoru

Građevinski sektor, zbog svoje prirode - osiguravanja infrastrukture za ostale sektore, temeljni je pokazatelj ukupnog stanja gospodarstva. Građevinska industrija jedna je od najvećih industrija kako u Europi, tako i u Republici Hrvatskoj. Prema European Construction Industry Federation (FIEC, 2022), udio BDP-a građevinskog sektora u ukupnom BDP-u EU u 2022. godini iznosio je 10,1%. Iste godine broj zaposlenih u građevinskom sektoru unutar EU prelazio je 12 milijuna radnika što čini 29,6% zaposlenih u industriji, a 6,4% ukupno zaposlenih. Na europskom građevinskom tržištu aktivno je preko 3 milijuna poduzeća od čega je 95% poduzeća koja broje manje od 20 zaposlenih (FIEC, 2023).

Građevinski sektor je sektor koji ima mnoge specifičnosti. Karakterizira ga privremeni karakter gradilišta, veliki broj različitih sudionika, veliki broj različitih materijala, visok intenzitet ljudskog rada (kratkoročni ugovori, sezonski rad itd.), velika cjenovna konkurencija, nepokretan krajnji proizvod i njegov dugi životni vijek (s odgovarajućim učincima na potrošnju energije, zdravlje stanovnika itd.) (U. Duman i dr., 2016).

Građevinska industrija ima veliki utjecaj na održivi razvoj. Ne samo da ima neke od najvećih izravnih učinaka na vodu, resurse, korištenje zemljišta i emisije stakleničkih plinova te neizravnih učinaka na okoliš utječući na prometne mreže, već također utječe na zajednice, pa čak i javno zdravlje. Kao što Pitt i sur. (2009) kažu: „izgrađeni okoliš utječe na sve ljudske aktivnosti”. Paralelno s tim, građevinarstvo je glavni pokretač i doprinos cjelokupnom gospodarstvu. Posljedično, građevinski sektor ima veliki utjecaj na sva tri stupa održivog razvoja: okoliš, društvo i gospodarstvo (Martinuzzi, 2011).

2.4. Prednosti društveno odgovornog poslovanja

Društvena odgovornost poduzeća može biti jedna od ključnih dimenzija, ako ne i ključna, u definiranju učinkovite strategije (Rok i dr., 2017). Implementiranje društveno odgovornog poslovanja u strategiju poduzeća donosi određene financijske prednosti. Najviše je takvih istraženih i dokazanih financijskih prednosti u područjima upravljanja ljudskim resursima, ugleda i brendiranja poduzeća te operativnih ušteda (McElhaney, 2009). Drugim riječima, uključivanje društvene odgovornosti poduzeća u strategiju će omogućiti tvrtki stjecanje konkurentske prednosti putem razvoja nematerijalne imovine kao što su ugled tvrtke, legitimitet i društveni kapital u odnosu na svoje dionike (Guadamillas-Gómez, 2010).

IBM Institut za poslovnu vrijednost proveo je istraživanje među skupinom od 250 poslovnih lidera diljem svijeta. Rezultati istraživanja su pokazali kako se više od dvije trećine ispitanika usredotočuje na aktivnosti društvene odgovornosti poduzeća kako bi stvorili nove izvore prihoda. Nadalje, više od polovine ispitanika vjeruje da su im aktivnosti društveno odgovornog poslovanja njihovih tvrtki već donijele prednost u odnosu na njihove glavne konkurente (McElhaney, 2009).

Poslovati po načelima društveno odgovornog poslovanja donosi brojne prednosti kako za poduzeće tako i za društvo u cjelini. Poslujući na takav način, poduzeća povećavaju svoju konkurentnost (povećavaju svoj tržišni udio, stječu besplatnu reklamu, ostvaruju veću produktivnost koja proizlazi iz povećanog zadovoljstva zaposlenika, imaju lakšu dostupnost kapitala te lojalnost potrošača), a da pritom čine dobro djelo za društvenu zajednicu (Glavočević i Radman Peša, 2013).

3. ESG pristup u definiranju strategije građevinskog poduzeća

3.1. Definiranje pojma ESG

ESG je akronim od engleskih riječi - Environmental, Social, Governance, koji označava tri glavna čimbenika koji mjere održivosti i etičnost određene investicije ili poduzeća. Pojam ESG zapravo podrazumijeva procese i metode za postizanje globalnih ciljeva uzimajući u obzir okolišne, društvene i upravljačke čimbenike, zajedno s financijskim čimbenicima, prilikom donošenja poslovnih odluka koje se, posebno u novije vrijeme, više ne mogu temeljiti isključivo na financijskim čimbenicima. Prilikom donošenja poslovnih odluka ESG čimbenici se trebaju uzeti u obzir budući da je njihov značaj svakim danom sve veći te kao takvi imaju veliki utjecaj na financijske rezultate (Ravlić Ivanović i dr., 2022).

Okolišni čimbenici (E) se odnose na izravan ili neizravan utjecaj poslovanja na prirodni okoliš kao što su klimatske promjene (do kojih dolazi npr. emisijom stakleničkih plinova), korištenje prirodnih resursa, odlaganje otpada, energetska učinkovitost itd. (Matos, 2020).

Društveni čimbenici (S) se odnose na izravan ili neizravan utjecaj poslovanja na sve dionike uključujući zaposlenike, klijente te ostale interesne skupine. Oni podrazumijevaju napore oko zadržavanja kvalitetne radne snage i zadovoljavanja kupaca te nastojanju da se posluje na način koji je na dobrobit društvenoj zajednici u kojoj je poduzeće aktivno (Matos, 2020).

Upravljački čimbenici (G) vezani su na procese, regulaciju i institucije koje utječu na upravljanje, administriranje i kontrolu poduzeća (HPB, 2023). Upravljački čimbenici (G) obuhvaćaju postojeće sustave kako bi menadžment djelovao u najboljem interesu svojih dugoročnih dioničara, što uključuje zaštitu prava dioničara (npr. ograničavanje obrane od preuzimanja), postojanje funkcionalnog odbora (npr. s iskusnim, raznolikim i neovisnim članovima), održavajući dobro osmišljenu politiku kompenzacije rukovoditelja i izbjegavajući nezakonite prakse, poput prijevare i podmićivanja (Matos, 2020).

Bitno je naglasiti kako postoje razlike u značenju pojmova društveno odgovornog poslovanja (DOP) i okolišnih, društvenih i upravljačkih čimbenika (ESG). Društveno odgovorno poslovanje (DOP) odnosi se na strategije održivosti koje tvrtke primjenjuju kako bi osigurale da tvrtka posluje etički dok se okolišni, društveni i upravljački (ESG) čimbenici koriste za mjerenje ukupne održivosti poduzeća. Dakle, društveno odgovorno poslovanje predstavlja okvir održivosti koji poduzeća koriste, dok ESG strategija definira specifične ciljeve s mjerljivim rezultatima - što sve više zahtijevaju investitori i drugi dionici (Worldfavor, 2023).

ESG ciljevi i igraju ključnu ulogu u usmjeravanju poslovne strategije prema održivosti, etici i društvenoj odgovornosti. Oni pomažu poduzećima da prate svoj napredak prema tim ciljevima, identificirajući ključna ESG pitanja koja su relevantna za njihovo poslovanje i postavljajući konkretne korake za ostvarivanje tih ciljeva. Osim što doprinose održivom razvoju i boljem društvenom utjecaju, ESG ciljevi također mogu imati pozitivan utjecaj na ugled poduzeća i privlačenje investitora i klijenata koji cijene društveno odgovorno poslovanje (Kostić i Hujdur, 2023).

ESG strategija ima značajan utjecaj na uspjeh poduzeća. Dobro implementirana ESG strategija potiče rast poduzeća, utječe na smanjenje troškova, smanjuje regulatorne i pravne intervencije, utječe na povećanje produktivnosti zaposlenika te omogućuje optimizaciju ulaganja i imovine (Ravlić Ivanović i dr., 2022). Interes investitora i ostalih dionika za ESG je u posljednje vrijeme u naglom porastu. S jedne strane, ESG omogućuje bolju kontrolu rizika i veće prilike za razvoj poduzeća. S druge strane, sve je veći broj propisa i zakonskih zahtjeva koji se uvode, kao što je primjerice EU Taksonomija, te poduzećima i investitorima ne preostaje ništa drugo nego prilagoditi se njima (Worldfavor, 2023).

Napredak u vezi ESG regulative se razlikuje u regijama diljem svijeta. Europska Unija ima poprilično ambiciozan plan u području ESG regulative koji je potpomognut iznimno snažnom političkom potporom za prijelaz na gospodarstvo s niskom razinom ugljika (Matos, 2020).

Regulatorni ESG okvir, uspostavljen s namjerom eliminacije manipulativnog zelenog marketinga (Štriga, 2022), u Europskoj uniji sastoji se od ključnih elemenata:

- Direktiva o nefinancijskom izvješćivanju (eng. Non-financial reporting directive – NFRD)
- Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SFDR uredba)
- Uredba o taksonomiji
- Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti (engl. Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD)

3.2. Razvoj ESG koncepta

Akronim "ESG" je stvoren sredinom 2000-ih. Britanska odvjetnička tvrtka je 2005. godine pripremila izvješće za Financijsku inicijativu Programa Ujedinjenih naroda. Osnovna ideja je

bila da uključivanje ESG podataka pomaže u zaštiti investicija tako da se izbjegnu materijalni financijski rizici, kao što su klimatske promjene, radnički sporovi i pitanja ljudskih prava u lancima opskrbe, te loše korporativno upravljanje i rezultirajući pravni postupci (Kishan i White, 2022).

3.2.1. UN Global Compact

UN Global Compact (Globalni dogovor UN-a) je najveća svjetska inicijativa posvećena održivom razvoju i korporativnoj održivosti koja se sastoji od deset načela. Osnovana je u srpnju 2000. godine. Načela UN Globalnog dogovora obuhvaćaju ključne aspekte poslovanja, kao što su ljudska prava, radni uvjeti, zaštita okoliša i borba protiv korupcije. Ova načela se temelje na međunarodno priznatim deklaracijama i konvencijama UN-a i predstavljaju standard za odgovorno poslovanje (Hrvatska udruga poslodavaca, 2023).

Deset načela Globalnog dogovora UN-a (Hrvatska udruga poslodavaca, 2023):

Ljudska prava

- Načelo 1: Poduzeća bi trebala podupirati i poštivati zaštitu međunarodno priznatih ljudskih prava.
- Načelo 2: Poduzeća bi se trebala pobrinuti da ne sudjeluju u kršenjima ljudskih prava.

Rad

- Načelo 3: Poduzeća bi trebala podržavati slobodu udruživanja i stvarno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje.
- Načelo 4: Poduzeća bi trebala ukinuti sve oblike prisilnog rada.
- Načelo 5: Poduzeća bi trebala ukinuti dječji rad.
- Načelo 6: Poduzeća bi trebala ukinuti diskriminacije u vezi sa zapošljavanjem i izborom zanimanja.

Okoliš

- Načelo 7: Poduzeća bi trebala podupirati predostrožan pristup izazovima na području okoliša.
- Načelo 8: Poduzeća bi trebala pokrenuti inicijative radi promicanja veće odgovornosti prema okolišu.
- Načelo 9: Poduzeća bi trebala poticati razvoj i širenje ekološki prihvatljivih tehnologija.

Borba protiv korupcije

- Načelo 10: Poduzeća bi trebala raditi na suzbijanju korupcije u svim njenim oblicima, uključujući iznudu i podmićivanje.

3.2.1. Milenijski razvojni ciljevi UN-a do 2015. godine

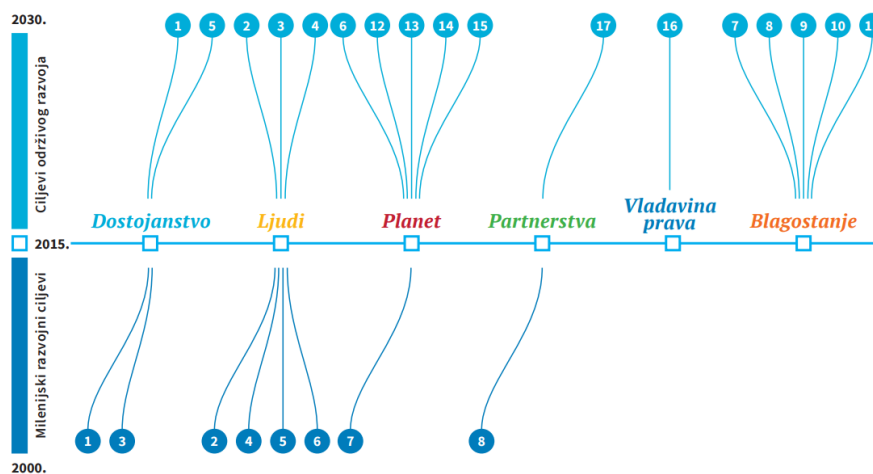
Milenijska deklaracija i Milenijski ciljevi razvoja (*Millennium Development Goals - MDGs*) predstavljaju ključne inicijative Ujedinjenih naroda s ciljem unapređenja globalnog razvoja i smanjenja siromaštva. Deklaracija je usvojena u rujnu 2000. godine, a Milenijski ciljevi predstavljaju niz konkretnih ciljeva i pokazatelja koji su bili postavljeni s ciljem postizanja do 2015. godine. Ona utvrđuje ciljeve u različitim područjima od interesa za sve članice UN-a i međunarodnu zajednicu u cjelini. Ciljevi navedeni u Milenijskoj deklaraciji, odnosno Milenijski ciljevi razvoja (MDGs), obuhvaćaju različite sfere razvoja, uključujući smanjenje siromaštva, unapređenje zdravstva, obrazovanja, borbu protiv bolesti, rodnu jednakost, održivost okoliša i globalnu suradnju (Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, 2010).

Republika Hrvatska je, poput mnogih drugih zemalja članica UN-a, preuzela svih osam ciljeva kao svoje nacionalne ciljeve pridodajući im 31 podcilj prilagodivši ih specifičnim razvojnim uvjetima u svojoj zemlji. Ovo prilagođavanje pomoću podciljeva omogućilo je bolje usmjerenje i praćenje napretka u ostvarivanju tih ciljeva. Milenijski ciljevi razvoja bili su ključni za usmjeravanje međunarodnih napora prema smanjenju siromaštva i poboljšanju životnih uvjeta diljem svijeta tijekom prvog desetljeća 21. stoljeća. Ciljevi su zamijenjeni nakon 2015. godine novim ciljevima poznatim kao Ciljevi održivog razvoja (*Sustainable Development Goals - SDGs*), koji su postavljeni za razdoblje do 2030. godine i obuhvaćaju širi spektar pitanja, uključujući ekonomski, socijalni i okolišni razvoj. SDG-ovi nastavljaju raditi na poboljšanju kvalitete života ljudi diljem svijeta i na rješavanju globalnih izazova kao što su siromaštvo, nejednakost, klimatske promjene i očuvanje okoliša (Pavić-Rogošić, 2015).

3.2.2. Ciljevi održivog razvoja

Program održivog razvoja do 2030. godine, pod nazivom "Transforming our World: 2030 Agenda for Sustainable Development" usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 25.

rujna 2015., donosi 17 ciljeva održivog razvoja (*Sustainable Development Goals – SDG-s*). Ovi ciljevi su usvojeni s ciljem okončanja siromaštva, zaštite planeta, osiguravanja blagostanja i mira. Program obuhvaća sudionike iz svih sektora društva, uključujući vladu, poslovnu i akademsku zajednicu, organizacije civilnog društva, medije i građane. Također naglašava tri dimenzije održivog razvoja - ekonomsku, društvenu i ekološku - pri čemu svaki cilj održivog razvoja doprinosi prosperitetu, socijalnoj uključenosti, ekološkoj održivosti i dobrom upravljanju. Ovi ciljevi održivog razvoja primjenjivi su globalno, međusobno su povezani, što znači da se postizanjem jednog cilja, u manjoj ili većoj mjeri, pridonosi ostvarenju svih ostalih ciljeva. Ciljevi održivog razvoja i Milenijski razvojni ciljevi donekle se preklapaju i nadovezuju (slika 2). Rezultati nekih ciljeva mjerljivi su u brojkama, dok se drugi očituju u poboljšanju uvjeta i životnog standarda (HGK, 2019).

Slika 2. Povezanost milenijskih razvojnih ciljeva i Ciljeva održivog razvoja (HGK, 2019)

Za razliku od Milenijskih razvojnih ciljeva, koji su se uglavnom odnosili na zemlje u razvoju, provedba Ciljeva održivog razvoja očekuje se od sve 193 zemlje članice UN-a. Ciljevi su oblikovani s idejom usmjeravanja razvojnih planova i nacionalnih politika država članica UN-a, a temelje se na 169 podciljeva i 232 pokazatelja. U Ciljevima održivog razvoja naglašeno je razumijevanje da okoliš nije tek dodatak ili nešto što je u suprotnosti s održivim razvojem, već je temeljni element svih tih ciljeva. Stoga su Ciljevi održivog razvoja prošireni kako bi se istaknulo da su okoliš, ekonomija i društvo međusobno povezani (Gudelj, 2019).

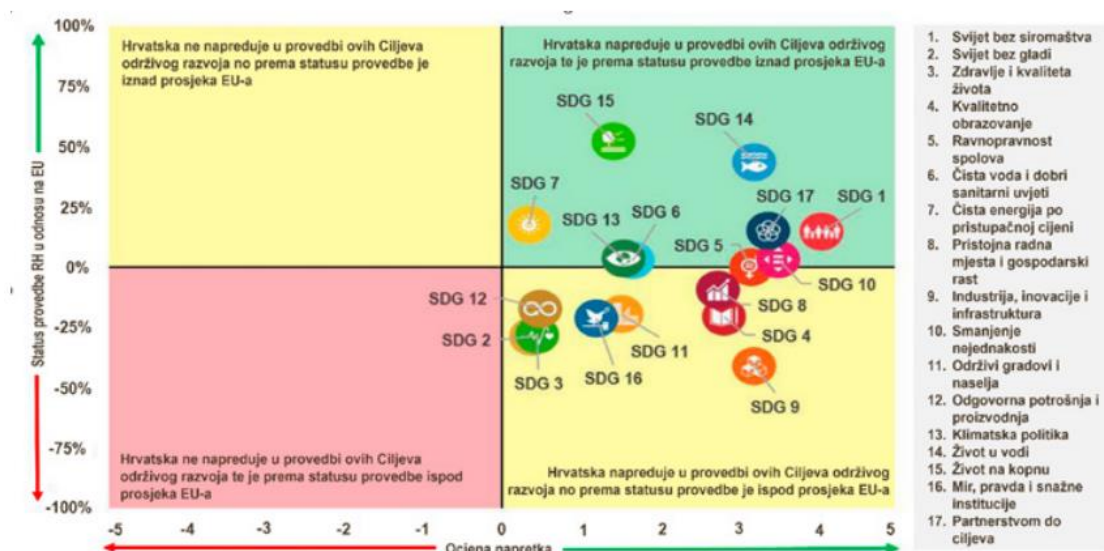
Slika 3. 17 Ciljeva održivog razvoja (IDOP, 2021)

Ciljevi održivog razvoja:

1. Svijet bez siromaštva - Cilj se odnosi na eliminaciju ekstremnog siromaštva, tj. želi se smanjiti broj svih onih koji žive s manje od 1,25 USD dnevno. Također, planira se osigurati jednakost prava na gospodarske resurse za sve, bez obzira na spol, s posebnim naglaskom na siromašne i ranjive osobe.
2. Svijet bez gladi – Ovim se ciljem želi iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu prehranu te promovirati održivu poljoprivredu. Kako bi se ovaj cilj ostvario, potrebno je temeljito transformirati globalni sustavi proizvodnje hrane i poljoprivrede. Također je jako važno osigurati pristup dovoljnim količinama sigurne i visokokvalitetne hrane siromašnoj i ranjivoj populaciji.
3. Zdravlje i blagostanje – Ovaj cilj se odnosi na osiguranje zdravog života i blagostanja sveukupnom stanovništvu. Nastoji se povećati očekivani životni vijek, smanjiti broj smrtnih ishoda i ozljeda u prometnim nesrećama, osigurati dostupnost kvalitetnih osnovnih usluga zdravstvene zaštite itd.
4. Kvalitetno obrazovanje – Cilj 4. se odnosi na kvalitetno obrazovanje odnosno osiguranje uključivog i kvalitetnog obrazovanje te promoviranje mogućnosti cjeloživotnog učenja.
5. Rodna ravnopravnost – Ovaj cilj nastoji ukloniti sve oblike diskriminacije žena i djevojaka, eliminirati sve oblike nasilja i eksploatacije u javnoj i privatnoj sferi.
6. Čista voda i sanitarni uvjeti - Cilj 6. ima svrhu osigurati da svi ljudi imaju pristup čistoj pitkoj vodi, da se vodama održivo upravlja te da se osiguraju higijenski uvjeti za sve.

7. Pristupačna energija iz čistih izvora - Ovaj cilj se odnosi na osiguravanje pristupa pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve. Inicijativa "Održiva energija za sve" ima za cilj osigurati univerzalni pristup modernim energetskekim uslugama i unaprijediti učinkovitost, te povećati korištenje obnovljivih izvora energije.
8. Dostojanstven rad i ekonomski rast – Cilj 8. nastoji promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad. Ističe se potreba stvaranja društvenih uvjeta koji će omogućiti ljudima pristup kvalitetnim poslovima koji potiču gospodarski rast, a istovremeno ne štete okolišu. Važno je osigurati mogućnost zapošljavanja i pristojne radne uvjete za sve radno sposobne građane.
9. Industrija, inovacije i infrastruktura – Cilj 9. odnosi se na izgradnju prilagodljive infrastrukture, promoviranje održive industrijalizacije i poticanje inovativnost.
10. Smanjenje nejednakosti – Ovim se ciljem nastoji smanjiti nejednakost unutar i između država.
11. Održivi gradovi i zajednice – Ciljem 11. se nastoji gradove i naselja učiniti uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim.
12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja - Održiva potrošnja i proizvodnja imaju za cilj "s manje raditi više i bolje", smanjiti upotrebu resursa, degradaciju i onečišćenje uz povećanje kvalitete života.
13. Zaštita klime - Kako bi se suočile s izazovima klimatskih promjena na koje se odnosi cilj 13., države su se obvezale putem Pariškog sporazuma postignutog u prosincu 2015. godine. Potrebno je integrirati mjere za smanjenje klimatskih promjena u nacionalne politike, strategije i planove
14. Očuvanje vodenog svijeta – Ciljem 14. se nastoji očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj.
15. Očuvanje života na Zemlji – Ovaj cilj nastoji zaštititi, uspostaviti i poticati održivu uporabu kopnenih ekosustava, održavati održivo upravljanje šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti.
16. Mir, pravda i snažne institucije – Ovim se ciljem želi promovirati miroljubiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite i odgovorne institucije na svim razinama.
17. Partnerstvom do ciljeva – Ciljem 17. se nastoji ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj (Pavić-Rogošić, 2015).

Republika Hrvatska je izradila Nacionalnu razvojnu strategiju Hrvatske za razdoblje do 2030. godine. Dokument se temelji na principima održivog razvoja prema Programu UN-a za održivi razvoj do 2030. godine (Vlada RH, 2019). Prema Izvješću o održivom razvoju za 2023. godinu, Hrvatska zauzima 12. mjesto među 166 zemalja za koje su prikupljeni podaci o ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Tijekom proteklih pet godina, Hrvatska je postigla značajan napredak u mnogim područjima. U izvješću Europske komisije za Hrvatsku iz 2023. godine vidljiv je napredak Hrvatske u ostvarivanju svih ciljeva održivog razvoja tijekom proteklih pet godina. Analiza pokazuje da Hrvatska bilježi napredak u svim ciljevima održivog razvoja. U osam ciljeva, Hrvatska je nadmašila prosjek Europske unije s pozitivnim razvojem, dok se u devet ciljeva, iako ostvaruje pozitivan napredak, i dalje nalazi ispod prosjeka Europske unije (Vlada RH, 2023).

Slika 4. Status provedbe Ciljeva RH u odnosu na EU i ocjena napretka (Vlada RH, 2023)

3.2.3. Pariški sporazum

Pariški sporazum postignut je u prosincu 2015. od strane stranaka Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime (UNFCCC). On predstavlja prekretnicu u prepoznavanju globalnog zatopljenja i potrebe da se gospodarstvo usmjeri prema niskougljičnim aktivnostima. Glavni cilj Pariškog sporazuma je zadržavanje porasta globalne prosječne temperature znatno ispod 2 °C u odnosu na predindustrijske razine i nastojanje da se ograniči porast temperature na 1,5 °C iznad predindustrijskih razina, prepoznajući da bi to značajno smanjilo rizike i utjecaje klimatskih promjena (Lucarelli i dr., 2020). Pariškim sporazumom, postignut je dogovor oko

zadržavanja porasta prosječne globalne temperature te oko izvještavanja o akcijskim planovima vlada koje ih provode s fokusom na transparentnost i solidarnost. Pariški sporazum stupio je na snagu 4. studenoga 2016., kada ga je ratificiralo najmanje 55 zemalja odgovornih za najmanje 55 % globalnih emisija stakleničkih plinova. Sve države članice EU su ratificirale Pariški sporazum.

3.2.4. Europski zeleni plan

Kako bi se suočila s klimatskim promjenama i kontinuiranim uništavanjem okoliša, Europska komisija predstavila je 2019. godine Europski zeleni plan za Europsku uniju i njezine građane. Europski zeleni plan je „nova strategija rasta kojom se EU nastoji preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa., Uz navedeno, provođenje Plana podrazumijeva i napore kako bi se osigurala zaštita, očuvanje i povećanje prirodnog kapitala EU-a te zaštitilo zdravlje i dobrobit građana od rizika povezanih s okolišem i utjecajem okoliša na njih. Budući da su uzročnici klimatskih promjena i gubitka biološke raznolikosti globalni, Europska unija ambicije Europskog zelenog plana nikako ne može ostvariti samostalno već mora koristiti svoju stručnost, utjecaj i financijska sredstva kako bi joj se na putu održivosti pridružili i ostali. Zeleni plan sastavni je dio strategije Komisije za provedbu Programa Ujedinjenih naroda do 2030. i Ciljeva održivog razvoja (Europska komisija, 2019).

U nastavku su navedene i opisane politike za preobrazbu gospodarstva EU.

- Veće klimatske ambicije EU-a za 2030. i 2050.

Europski zakon o klimi obvezuje sve države članice EU i sve sektore gospodarstva i društva da pridonose cilju klimatske neutralnosti. Time je cilj preobrazbe europskog kontinenta da postane klimatski neutralan do 2050. godine postao pravna obveza baš kao i cilj smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za 55% do 2030. u odnosu na 1990. godinu. Klimatska neutralnost do 2050. znači postizanje nulte neto emisije stakleničkih plinova za sve zemlje EU u cjelini, uglavnom smanjenjem emisija, ulaganjem u zelene tehnologije i zaštitom prirodnog okoliša (Europska komisija, 2023).

2021. od strane Europske unije odobrena je nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama. Dugoročna vizija, kako je opisano u strategiji, nalaže da bi EU do 2050. trebalo postati društvo otporno na klimatske promjene koje je u potpunosti prilagođeno neizbježnim učincima klimatskih promjena (Europska komisija, 2021).

- Opskrba čistom, cjenovno pristupačnom i sigurnom energijom

Više od 75 % emisija stakleničkih plinova u Europskoj uniji nastaje pri proizvodnji i upotrebi energije u gospodarskim sektorima. Kako bi se mogli postići klimatski ciljevi do 2030. i 2050. godine nužno je postupno ukinuti uporabu ugljena te dekarbonizirati energetske sustav i omogućiti razvijanje energetskog sektora koji se uglavnom temelji na obnovljivim izvorima energije (npr. solarna energija, hidroenergija, energija vjetera, geotermalna energija itd.). Uz sve navedeno, bitno je osigurati sigurnu i pristupačnu opskrbu energijom za potrošače i poduzeća. Posebno se naglašava uklanjanje rizika od energetskog siromaštva kako bi se kućanstvima koja si ne mogu priuštiti ključne energetske usluge omogućio osnovni životni standard. To se nastoji ostvariti uz pomoć programa financiranja za kućanstva koji su namijenjeni obnovi obiteljskih kuća, a utječu na smanjenje računa za potrošnju energije (Europska komisija, 2019).

Plan REPowerEU iznesen je u svibnu 2022. godine kao odgovor na poteškoće i poremećaje na globalnom energetskom tržištu uzrokovane invazijom Rusije na Ukrajinu. Plan nastoji potaknuti obnovljive izvore energije kako bi se okončala ovisnost EU-a o ruskim fosilnim gorivima uvođenjem ubrzanog postupka izdavanja dozvola za projekte u području energije iz obnovljivih izvora (Europska komisija, 2023).

- Mobilizacija industrije za čisto i kružno gospodarstvo

Europska industrija trenutno je na putu dvostruke ekološke i digitalne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti i digitalnom vodstvu što će utjecati na cjelokupno društvo, gospodarstvo i industriju u vremenu velikih geopolitičkih promjena. Na tom putu će se razvijati novi proizvodi, usluge i tržišta, nove tehnologije i vrste poslova. Proizvodnja će mijenjati svoj oblik, doći će do prijelaza s linearne proizvodnje na kružno gospodarstvo. Europa će nastojati razvijati sve zeleniju i digitalniju industriju zadržavajući svoju globalnu konkurentnost te pazeci na socijalnu pravednost dvostruke tranzicije. Temelji za europsku industrijsku strategiju postavljeni su 2020. godine, prije proglašenja pandemije bolesti

COVID-19, kojom se nastoji ostvariti dvostruki prijelaz na zeleno i digitalno gospodarstvo te povećati globalna konkurentnost industrije Europske unije. Ista je strategija ažurirana 2021. godine kako bi se prilikom razvoja europske industrije uzele u obzir i okolnosti proizišle iz krize uzrokovane pandemijom COVID-19 (Europska komisija, 2021).

Europska industrijska strategija temelji se na nizu načela za industrijsku preobrazbu Europe (Europska komisija, 2021):

- Stvaranje sigurnosti za industriju: bolje povezano i sve više digitalno jedinstveno tržište
 - Održavanje jednakih uvjeta tržišnog natjecanja na globalnoj razini
 - Potpora tranziciji industrije prema klimatskoj neutralnosti
 - Izgradnja gospodarstva s izraženijom kružnom dimenzijom
 - Integracija duha industrijskih inovacija
 - Usavršavanje i prekvalifikacija
 - Ulaganje u tranziciju i financiranje tranzicije
- Izgradnja i obnova uz učinkovitu upotrebu energije i resursa

Zgrade EU troše oko 40% ukupne energije te uzrokuju 36% emisija stakleničkih plinova. Većina postojećih zgrada u EU nije energetske učinkovite budući da se u njima koriste sustavi grijanja i hlađenja na bazi fosilnih goriva. Od ukupnog broja zgrada EU-a, 85–95 % postojat će i 2050. godine (Europska komisija-val obnove, 2020).

Strategija za val obnove koju je objavila Europska komisija 2020. godine ima za cilj značajno poboljšati energetske učinkovitost zgrada u Europskoj uniji. Kroz obnovu zgrada, postići će se značajno smanjenje potrošnje energije za grijanje, hlađenje i osvjetljavanje, što će doprinijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova i smanjenju negativnog utjecaja građevinskog sektora na okoliš. Planira se obnoviti 35 milijuna zgrada do 2030. godine, što će značiti značajan napredak prema ciljevima energetske učinkovitosti. Također će se otvoriti do 160.000 dodatnih zelenih radnih mjesta u građevinskom sektoru (HUP, 2020).

Obnova zgrada i domova omogućuje učinkovitiju uporabu energije i resursa, suzbija energetske siromaštvo te potiče građevinski sektor. Novi socijalni fond za klimatsku politiku pomoć će u smanjenju troškova određenim građanima EU-a kojima je to najpotrebnije. Fond

je za obnovu koja bi se trebala odviti u razdoblju od sedam godina osigurao 72,2 milijarde eura (Europska komisija, 2023).

Slika 5. Zgrade i energija (Vijeće Europske unije, 2021)

- Brži prelazak na održivu i pametnu mobilnost

Kako bi se ostvarili ciljevi Europskog zelenog plana potrebno je smanjiti emisije iz prometnog sustava za 90 %. Promet proizvodi četvrtinu emisija stakleničkih plinova u Europskoj uniji te je njegov udio i dalje u porastu. EU nastoji svojim građanima omogućiti pristupačnije, dostupnije i zdravije opcije prijevoza (Europska komisija, 2019).

- Od „polja do stola”: osmišljavanje pravednog i zdravog prehrambenog sustava koji je prihvatljiv za okoliš

Europska komisija strategijom „od polja do stola“ nastoji osigurati prijelaz s postojećeg prehrambenog sustava koji onečišćava zrak, vodu i tlo, uzrokuje klimatske promjene i troši prirodne resurse u prevelikim količinama na održiviji i zdraviji sustav proizvodnje hrane. Glavni ciljevi ove strategije odnose se na osiguranje dovoljnih količina hrane koje građani mogu dobiti po prihvatljivim cijenama, podupiranje održivog prehrambenog sustava te promicanje zdrave prehrane i savjesne potrošnje hrane (Europska komisija, 2023).

- Očuvanje i obnova ekosustava i biološke raznolikosti

Očuvanje biološke raznolikosti osigurava kvalitetu zraka i vode, zdravlje ljudi, sigurnost hrane te gospodarski razvoj. Očuvani ekosustavi pružaju nam čistu vodu i hranu, pridonose ublažavanju klimatskih promjena, prirodnih katastrofa, pročišćavanju vode, oprašivanju, osiguravanju staništa za rijetke i ugrožene vrste te osiguravanju širenja i očuvanja vrsta (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2014).

Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. temelj je zaštite prirode u Europskoj uniji i jedan je od ključnih elemenata europskog zelenog plana (Europska komisija, 2023).

- Cilj nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš

Kako bi se stvorio netoksični okoliš, treba više djelovati na sprečavanju onečišćenja te uvesti mjere za čišćenje i uklanjanje onečišćenja. Europska komisija je 2021. donijela Akcijski plan EU-a: Prema postizanju nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla. Kako navodi Europska komisija, glavni cilj ovog plana nastoji pružiti smjernice za uključivanje sprečavanja onečišćenja u sve relevantne politike EU-a te poboljšati provedbu i utvrditi eventualne nedostatke ili kompromise. Kako bi se ostvarila vizija Europske unije zdravog planeta za sve do 2050., ovim se planom utvrđuju ključni ciljevi do 2030. za ubrzanje smanjenja onečišćenja (Europska komisija, 2021).

Slika 6. Europski zeleni plan (Europska komisija, 2019)

3.3. Nefinancijsko izvještavanje

Društveno odgovorno poslovanje, kao što današnje dinamično tržište zahtjeva, sve se više razvija te postaje suvremenim pristupom upravljanja poduzećem. Kako bi se suvremeni pristup upravljanju uspostavio, potrebno je primijeniti razne alate za upravljanje. Jedan od takvih upravljačkih alata je i nefinancijsko izvještavanje. Nefinancijsko izvještavanje omogućava uvid u informacije o postignutoj razini društvene odgovornosti, točnije, prikazuje ostvarena postignuća poduzeća u području utjecaja na okoliš te brige o zaposlenicima, klijentima i široj društvenoj zajednici.

Nefinancijsko izvještavanje predstavlja proces izrade i objavljivanja informacija koje procjenjuju utjecaj poduzeća u kontekstu održivog razvoja te je važan element svake ESG strategije. Ove informacije su namijenjene kako internim tako i eksternim dionicima poduzeća. Nefinancijsko izvještavanje unaprjeđuje kvalitetu podataka koje sadrže godišnji financijski izvještaji te istovremeno reflektira svijest, strateške vrijednosti i buduće poslovne usmjerenosti. Kroz ovaj proces, cjelokupno izvještavanje postaje sveobuhvatnije, kvantificirano i konkretnije (Krivačić i Antunović, 2018).

3.3.1. Razvoj nefinancijskog izvještavanja i njihovih okvira

Nefinancijsko izvještavanje počelo se značajnije razvijati tijekom 1980-ih godina. Problemi poput klimatskih promjena, onečišćenja okoliša, kršenja ljudskih prava, ekonomske krize i ostalih globalnih problema izazvali su javnu raspravu o poslovanju velikih kompanija. Ova rasprava naglasila je potrebu za povećanjem svijesti tih kompanija o njihovoj odgovornosti u poslovanju, potrebu za većom transparentnošću i zahtjev za uspostavom održivih praksi. Pod pritiskom globalnih nevladinih organizacija, počeli su se pojavljivati izvještaji o održivosti (Krivačić i Antunović, 2018).

Međunarodne inicijative za promoviranje nefinancijskog izvještavanja pokreću se u drugoj polovici 90-ih godina prošlog stoljeća. Globalna inicijativa za izvještavanje (engl. Global Reporting Initiative – GRI), osniva se 1997. godine u Bostonu u SAD-u nakon negodovanja javnosti zbog ekološke štete izazvane izlivanjem nafte u Exxon Valdezu, osam godina prije.

3.3.1.1. Globalna inicijativa za izvještavanje (eng. Global Reporting Initiative – GRI)

GRI je neovisna međunarodna organizacija koja pomaže poduzećima i drugim organizacijama da preuzmu odgovornost za svoje društvene i ekonomske utjecaje pri čemu im pomaže svojim globalno prihvaćenim standardima za izvještavanje o održivosti koji su ujedno i najčešće korišteni standardi za izvještavanje o održivosti. Glavni cilj ove inicijative je bio stvoriti prvi mehanizam odgovornosti kako bi se osiguralo da se poduzeća pridržavaju načela odgovornog ponašanja prema okolišu, što je zatim prošireno na socijalna i ekonomska pitanja te pitanja upravljanja (GRI, 2023).

GRI standardi su javno dostupni i besplatni za korištenje te ih može koristiti svaka organizacija za izvještavanje o održivosti na način koji je standardiziran te omogućuje usporedbu s drugim organizacijama (GRI, 2023).

GRI Standardi strukturirani su kao set modularnih standarda koji se sastoji od Općih standarda i Specifičnih standarda. Opći standardi primjenjivi su u bilo kojoj organizaciji dok su tematski standardi specifični te obuhvaćaju ekonomske, okolišne i društvene teme.

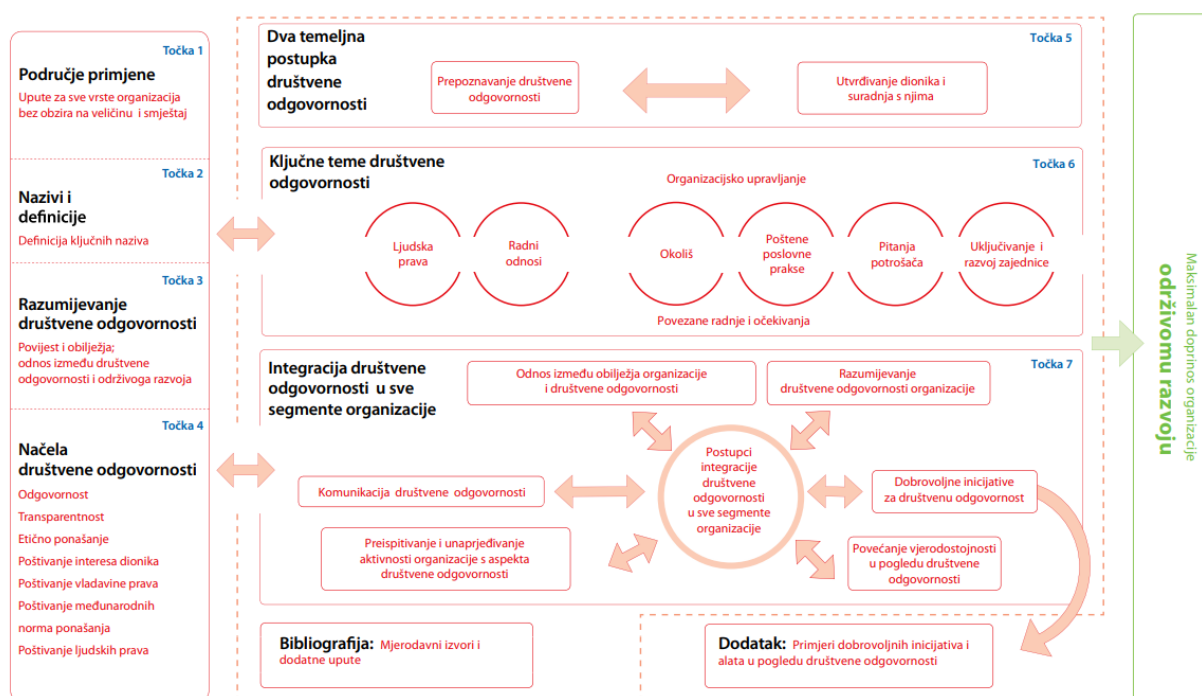

Slika 7. GRI standardi (Sustainability Knowledge Group, 2018)

3.3.1.2. ISO 26000 – norma Međunarodne organizacije za standardizaciju

Na međunarodnoj konferenciji 2004. godine se raspravljalo o donošenju norme za društvenu odgovornost. Nacrt norme ISO 26000 stavljen je na izglasavanje u rujnu 2009., a postupak je trajao do veljače 2010. godine (Lazibat i dr., 2010).

Norma ISO 26000 daje upute o osnovnim načelima društvene odgovornosti, prepoznavanju društvene odgovornosti i suradnji s dionicima, ključnim temama i pitanjima koji se odnose na društvenu odgovornost i načinima integracije društveno odgovornog ponašanja u organizaciju (Hrvatski zavod za norme, 2023). Norma ISO 26000 namijenjena je svim organizacijama u privatnom i javnom sektoru, kako razvijenim zemljama tako i zemljama u razvoju. Norma ISO 26000 ne sadržava zahtjeve nego smjernice pa se ne može koristiti za certificiranje (Lazibat i dr., 2010).

Slika 8. Shematski prikaz norme ISO 26000 (Hrvatski zavod za norme, 2023)

Na slici je prikazan sadržaj norme ISO 26000 koji sadrži sedam točaka: područje primjene, nazivi i definicije, razumijevanje društvene odgovornosti, načela društvene odgovornosti, dva temeljna postupka društvene odgovornosti, ključne teme društvene odgovornosti i integracija društvene odgovornosti u sve segmente organizacije. Također, sadržaj uključuje bibliografiju te dodatke.

Godine 2010. formirano je Međunarodno vijeće za integrirano izvještavanje (IIRC) kako bi se stvorio globalno prihvaćeni okvir za izvještavanje o stvaranju vrijednosti od strane tvrtki tijekom vremena (Krivačić i Antunović, 2018).

Slika 9. Razvoj nefinancijskog izvještavanja (Krivačić i Antunović, 2018)

3.3.2. Direktiva o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU (eng. **Non-financial reporting directive – NFRD**)

Direktivom o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU (NFRD) uređuje se obveza podnošenja nefinancijskih izvještaja od 1.1.2017. godine u cijeloj Europskoj uniji. Kako bi se omogućila usporedba te osigurala dosljednost nefinancijskih informacija koje objavljuju poslovni subjekti unutar Europske unije, određena velika poduzeća i grupe te subjekti od javnog interesa obvezni su izrađivati nefinancijske izvještaje s onim informacijama koje se odnose na okolišna, društvena i kadrovska pitanja te pitanja u vezi s poštivanjem ljudskih prava, borbom protiv korupcije i podmićivanja. Nakon što je usvojena računovodstvena Direktiva 2013/34/EU, u skladu s kojim je i izmijenjen Zakon o računovodstvu, uslijedilo je donošenje Direktive 2014/95/EU. Sukladno Direktivi o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU (NFRD), određeni veliki poduzetnici i skupine od javnog interesa dužni su objaviti izvješća o upravljanju (tj. izvješća o poslovanju), koja se sastoje od nefinancijskih izvješća, izjava o primjeni Kodeksa korporativnog upravljanja i izvješća o plaćanjima prema javnom sektoru i sastavljanje financijskih izvješća (Krivačić i Antunović, 2018).

Prema Direktivi o nefinancijskom izvještavanju (NFRD), ukoliko se od poduzeća zahtijeva izrada nefinancijskog izvješća, ono bi u pogledu *okolišnih pitanja* trebalo sadržavati detaljnije informacije o aktualnim i predvidljivim učincima poslovanja poduzeća na okoliš te prema potrebi na zdravlje i sigurnost, uporabu obnovljivih i/ili neobnovljivih izvora energije, emisiju stakleničkih plinova, uporabu vode i onečišćenje zraka. Informacije koje se tiču *društvenih i kadrovskih pitanja* mogu se odnositi na mjere koje se poduzimaju za

osiguravanje jednakosti među spolovima, provedbe temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada, uvjeta rada, socijalnog dijaloga, poštovanja prava radnika na informacije i savjetovanje, poštovanja prava sindikata, zdravlja i sigurnosti na poslu te dijaloga s lokalnim zajednicama i/ili na mjere poduzete radi osiguravanja zaštite i razvoja tih zajednica, dok se informacije vezane za *osiguranje ljudskih prava* odnose na podatke o sprečavanju ljudskih prava te važećim instrumentima za borbu protiv korupcije i podmićivanja (Direktiva 2014/95/EU).

Direktiva od poduzeća zahtijeva da opišu svoj poslovni model, ishode i rizike usvojenih politika vezanih uz obvezne teme, te ih potiče da se pritom vode poznatim izvještajnim okvirima kao što su:

- Globalna inicijativa za izvještavanje (GRI)
- Sustav za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS)
- Globalni sporazum Ujedinjenih naroda (UNGC)
- Vodeća načela o poduzetništvu i ljudskim pravima za provedbu okvirnog programa UN-a „Zaštita, poštovanje i pomoć”
- Smjernice za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD)
- norma ISO 26000 Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO)
- Tripartitna deklaracija o načelima koja se odnose na multinacionalna društva i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada (ILO)
- drugi priznati međunarodni okviri

3.3.3. Zakon o računovodstvu

Zakon o računovodstvu implementirao je obvezu nefinancijskog izvještavanja iz Direktive o nefinancijskom izvještavanju – NFRD (2014/95/EU). U Članku 21.a Zakona o računovodstvu definirani su obveznici podnošenja nefinancijskih izvješća. Prema Zakonu, obveznici podnošenja nefinancijskih izvješća su velika poduzeća koja su subjekti od javnog interesa, odnosno oni koji na datum bilance premašuju dva od tri kriterija s obzirom na vrijednost imovine, ostvareni prihod i prosječan broj zaposlenika.

Nefinancijsko izvješće treba uključivati informacije vezane uz razvoj, poslovne rezultate i položaj poduzetnika te učinke njegovih aktivnosti koji se odnose na:

- okolišna pitanja
- socijalna pitanja
- kadrovska pitanja
- poštivanje ljudskih prava
- borbu protiv korupcije i pitanja u vezi s podmićivanjem

Uz gore navedene informacije, u nefinancijsko izvješće potrebno je uključiti i:

- kratak opis poslovnog modela poduzetnika
- opis politika poduzetnika u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode
- rezultate tih politika
- osnovne rizike vezane uz poslovanje poduzetnika (poslovne odnosi, proizvode ili usluge koji mogu uzrokovati negativne učinke i način na koji se upravlja rizicima)
- nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje

3.3.4. Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SFDR uredba)

Budući da održivo financiranje ima ključnu ulogu u ostvarivanju ciljeva politike u okviru Europskog zelenog plana Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (EU) 2019/2088, poznata kao SFDR, službeno je stupila na snagu 29. prosinca 2019. godine i počela se primjenjivati od 10. ožujka 2021. godine. Uredba uvodi nove obveze za sudionike na financijskim tržištima te financijske savjetnike, a u vezi s informiranjem ulagatelja/klijenata te objavljivanjem podataka vezanih uz implementaciju čimbenika održivosti u sektoru financijskih usluga (IDOP, 2021).

Obveze su propisane uglavnom SFDR Uredbom te manjim dijelom Uredbom o taksonomiji. Uredba SFDR propisuje obveze za sudionike na financijskim tržištima i financijske savjetnike s ciljem pružanja informacija ulagateljima i klijentima te objavljivanja informacija o tome kako se ESG čimbenici, odnosno okolišni, društveni i upravljački čimbenici, uzimaju u obzir prilikom donošenja investicijskih odluka. Osim toga, sudionici na financijskim tržištima i financijski savjetnici moraju poduzeti mjere kako bi spriječili "greenwashing," što je pojava manipulativnog zelenog marketinga. To znači da ne smiju davanjem lažnih ili

zavaravajućih informacija sugerirati da proizvodi ili usluge imaju održivu komponentu ili koristi za okoliš ako to zapravo nije slučaj. U osnovi, SFDR Uredba stavlja naglasak na transparentnost i odgovornost u vezi s održivim financiranjem kako bi se zaštitili interesi ulagatelja i spriječile obmanjujuće prakse u vezi s održivošću (Ravlić Ivanović, 2022).

Sudionici na financijskom tržištu su u obvezi na svojoj web stranici objaviti (Ravlić Ivanović, 2022):

1. Informacije o politikama uključivanja rizika održivosti u proces donošenja odluka o ulaganju
2. Informacije o uključivanju rizika održivosti u politike nagrađivanja
3. Informacije o razmatranju značajnih štetnih utjecaja odluka o ulaganju na faktore održivosti

3.3.5. EU taksonomija

Europska komisija je 2018. godine osnovala Tehničku stručnu skupinu za održivo financiranje (TEG) koja je uključivala sudionike iz akademske zajednice, gospodarstva i financijskog sektora s jedne strane te članove i promatrače EU-a i međunarodnih javnih tijela s druge strane. Zadatak TEG-a je, između ostalog, bio i razvijanje jedinstvenog, jasnog i detaljnog sustava klasifikacije EU-a za održive gospodarske aktivnosti pomoću kojeg bi se moglo utvrditi u kojoj se mjeri poduzeće može definirati kao ekološki održivo (Lucarelli i dr., 2020). Uredba o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja (Uredba (EU) 2020/852) odnosno Uredba o taksonomiji donesena je 2020. godine. Svrha klasifikacijskog sustava tj. EU taksonomije je utvrditi jesu li različite gospodarske aktivnosti koje poduzeće obavlja ekološki održive i u kojoj se mjeri samo poslovanje poduzeća održivo, s obzirom na pojedinačni doprinos svake djelatnosti cjelokupnom poslovanju poduzeća. Taksonomija zapravo definira zelene aktivnosti, a ne zelena poduzeća. Poduzećima pomaže u tranziciji na niskougljično gospodarstvo postupnim povećanjem zelenih aktivnosti (IDOP, 2022).

Gospodarska se aktivnost, prema EU taksonomiji, kvalificira kao ekološki održiva kada:

- 1) značajno doprinosi najmanje jednom od šest ekoloških ciljeva
- 2) slijedi načelo "Ne čini značajnu štetu" bilo kojim drugim ekološkim ciljevima
- 3) u skladu je s minimalnim zaštitnim mjerama

- 4) u skladu je s znanstveno utemeljenim kriterijima tehničke provjere

EU taksonomija definira šest ekoloških ciljeva kojima bi gospodarske aktivnosti trebale doprinosti:

1. Ublažavanje klimatskih promjena

Gospodarska aktivnost pomaže ublažiti klimatske promjene ako doprinosi stabilizaciji koncentracija stakleničkih plinova izbjegavanjem ili smanjenjem emisija stakleničkih plinova ili povećavanjem uklanjanja stakleničkih plinova.

2. Prilagođavanje klimatskim promjenama

Prilagođavanje klimatskim promjenama podrazumijeva smanjenje rizika od štetnog učinka trenutne klime i očekivane buduće klime na gospodarsku aktivnost, ljude, prirodu ili imovinu.

3. Održiva uporaba i zaštita voda i morskih resursa

Gospodarska aktivnost doprinosi održivoj uporabi i zaštiti voda i morskih resursa ukoliko doprinosi postizanju dobrog stanja ili sprečavanju pogoršanja stanja vodnih tijela i okoliša morskih voda.

4. Prijelaz na kružno gospodarstvo

Ovom cilju gospodarska aktivnost doprinosi ukoliko nastoji spriječiti nastanak otpada te prakticira ponovnu uporabu i recikliranje.

5. Sprečavanje i suzbijanje onečišćenja

Gospodarska aktivnost znatno doprinosi sprečavanju i suzbijanju onečišćenja tako što nastoji smanjiti emisije onečišćujućih tvari, poboljšati razinu kvalitete zraka, vode i tla, smanjiti štetan utjecaj proizvodnje, uporabe i odlaganja kemikalija te uklanjati smeće i druga onečišćenja.

6. Zaštita i obnova biološke raznolikosti i ekosustava

Gospodarska aktivnost doprinosi zaštiti i obnovi biološke raznolikosti i ekosustava očuvanjem prirode i bioraznolikosti, održivom uporabom zemljišta, održivim poljoprivrednim praksama te održivim gospodarenjem šumama.

EU taksonomija služi investitorima kao alat pri identificiranju ekološki održivih gospodarskih aktivnosti te pomaže financiranje onih projekata koji su održivi. EU taksonomija nikako ne predstavlja popis gospodarskih aktivnosti u koje treba investirati. Također, bitno je naglasiti kako aktivnosti koje nisu dio EU taksonomije nisu nužno one koje nanose štetu okolišu (Europska komisija, 2023).

Prema Uredbi o taksonomiji, obveznici Direktive o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU (NFRD) su dužni u svoje nefinancijske izvještaje uključiti informacije o tome kako su i u kojoj mjeri djelatnosti poduzeća povezane s gospodarskim djelatnostima koje se smatraju okolišno održivim u skladu s Uredbom objavom podataka o ključnim pokazateljima uspješnosti (KPI) (Ravlić Ivanović i dr., 2020).

Ključni pokazatelji uspješnosti definirani Uredbom o taksonomiji:

- **promet** - udio prometa ostvarenog od proizvoda/usluga povezanih s okolišno održivim gospodarskim djelatnostima
- **kapitalna ulaganja** - udio kapitalnih ulaganja povezanih s okolišno održivim gospodarskim djelatnostima
- **operativni troškovi** - udio operativnih troškova povezanih s okolišno održivim gospodarskim djelatnostima

Ako gospodarska aktivnost zadovolji pragove učinkovitosti taksonomije EU-a, onda se certificira kao "usklađena s taksonomijom EU-a". U praksi, tvrtka koja je u potpunosti ili djelomično uključena u prihvatljive gospodarske aktivnosti (npr. pošumljavanje, proizvodnja električne energije, javni prijevoz) i ispunjava tehničke kriterije EU-taksonomije, dopušteno je klasificirati odgovarajući postotak svoje uspješnosti (promet, kapitalni izdaci ili operativni izdaci) kao ekološki održiv (Lucarelli i dr., 2020).

3.3.6. Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD)

Europska Komisija je 10. studenog 2022. usvojila prijedlog Direktive o korporativnom izvještavanju o održivosti (engl. Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD), čime se revidiraju obveze Direktive o nefinancijskom izvještavanju (engl. Non-financial Reporting Directive - NFRD). Ona predstavlja propis EU-a koji zahtijeva od svih velikih tvrtki, bez obzira na to jesu li im vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište, da redovito i transparentno objavljuju informacije o utjecaju svojih aktivnosti na okoliš i društvo te rizicima održivosti s kojima se mogu suočiti. Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD) pomaže ulagačima, potrošačima, kreatorima politike i drugim dionicima u procjeni utjecaja poslovanja na društvo, okoliš i upravljanje, kao i klimatske rizike (IDOP, 2023). Europska komisija mijenja terminologiju s izraza "nefinancijske informacije" na "informacije o održivosti" jer mnogi smatraju da prvi izraz može dovesti do nesporazuma, sugerirajući da te informacije nemaju financijski značaj (Ravlić Ivanović, 2022).

Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti zahtijeva primjenu principa dvostruke materijalnosti. Po principu dvostruke materijalnosti, od poduzeća se zahtijeva izvještavanje o učincima aktivnosti poduzeća na ljude i okoliš te o tome kako pitanja održivosti utječu na poduzeće. Prema tome, rizici poduzeća predstavljaju jedan aspekt materijalnosti, a učinci poduzeća drugi. Poduzeća bi trebala zasebno razmatrati svaki aspekt materijalnosti te objavljivati informacije koje su značajne i za oba i za samo jedan aspekt (Vijeće Europske Unije, 2022).

Nova pravila, koja donosi Direktiva o korporativnom izvještavanju (CSRD), morat će primjenjivati:

- svi poduzetnici koji su uvršteni na uređeno tržište EU-a (uključujući MSP-ove uvrštene na burzu, ali bez mikro poduzetnika)
- sva velika poduzeća koja premašuju dva od tri kriterija (prosječan broj zaposlenih prelazi 250 tijekom financijske godine, ukupna aktiva prelazi 20 milijuna eura ili im neto prihod prelazi 40 milijuna eura)
- poduzetnici izvan EU-a koji ostvaruju neto prihod veći od 150 milijuna EUR i imaju ovisno društvo u EU koje zadovoljava kriterije koji se primjenjuju na EU poduzetnike (tj. uvrštena su na europsko tržište, osim mikro poduzetnika ili su unutar praga velikih

poduzetnika) ili imaju EU podružnicu koja ostvaruje više od 40 milijuna EUR neto prihoda

- male i jednostavne financijske institucije sukladno Uredbi (EU) br. 575/2013, članku 4. stavku 1. točki 145. te vlastita društva za osiguranje i vlastita društva za reosiguranje sukladno Direktivi 2009/138/EZ (Accountancy Europe, 2022).

Oni će imati obvezu objavljivanja detaljnijih informacija u pogledu održivosti što će povećati njihovu odgovornost i omogućiti uspoređivanje i provjeru ESG podataka (IDOP, 2023).

Direktiva o korporativnom izvještavanju (CSDR) počinje vrijediti nakon 2025. godine, čime prestaje vrijediti Direktiva o nefinancijskom izvještavanju (NFRD), za financijsku godinu 2024. Vremenski okvir izvještavanja o održivosti prikazan je na tablici ispod (tablica 1).

Tablica 1. Vremenski okvir izvještavanja o održivosti prema vrsti obveznika (IDOP, 2021)

Vremenski okvir izvještavanja o održivosti prema vrsti obveznika			
2025. (za financijsku godinu 2024.)	2026. (za financijsku godinu 2025.)	2027. (za financijsku godinu 2026.)	2029. (za financijsku godinu 2028.)
poduzetnici koji su već obuhvaćeni područjem primjene Direktive o nefinancijskom izvještavanju 2014/95/EU	drugi veliki poduzetnici (koji premašuju 2 od 3 kriterija)	MSP-ovi uvršteni na burzu (mikro poduzetnici isključeni)	poduzetnici izvan EU-a s podružnicama/ovisnim društvima

Obveznici Direktive o korporativnom izvještavanju o održivosti će izvještavati o (Ravlić Ivanović, 2022):

1. okolišu:
 - Ublažavanje klimatskih promjena
 - Prilagodba klimatskim promjenama
 - Vode i mora

- Kružno gospodarstvo
- Prevencija onečišćenja
- Bioraznolikost i ekosustavi

2. Društvu

- Jednake mogućnosti za sve
- Radni uvjeti
- Poštovanje ljudskih prava

3. Upravljanju

- Uloga i sastav uprave i rukovodstva
- Poslovna etika i korporativna kultura (+borba protiv korupcije i podmićivanja)
- Politički angažman
- Poslovni odnosi
- Sustavi unutarnje kontrole i upravljanje rizicima

Europska komisija je 31. srpnja 2023. usvojila Europske standarde izvještavanja o održivosti (ESRS) u skladu s kojima će obveznici CSRD-a morati izvještavati (Europska komisija, 2023).

3.3.6.1. Europski standardi izvještavanja o održivosti (ESRS)

Europska savjetodavna skupina za financijsko izvještavanje (ERFAG) je razvila Europske standarde izvještavanja o održivosti (ESRS) na način koji omogućava strukturirano izvještavanje o održivosti pri čemu se razlikuju tri razine izvještavanja, tri elementa poslovanja kao i tri glavne teme standarda. S obzirom na tri razine izvještavanja razlikuju se standardi koji su primjenjivi na sva poduzeća, sektorski standardi te standardi na razini poduzeća. Poduzeća prema ESRS trebaju izvještavati o tri elementa poslovanja: strategiji i poslovnom modelu, implementaciji mjera, politika, akcijskih planova te alokaciji resursa i pokazateljima napretka i mjerenju. S obzirom na tri glavne teme razlikujemo okolišne, društvene i upravljačke standarde (IDOP, 2023).

U međusektorske (engl. Cross-cutting) standarde spadaju ESRS 1 i ESRS 2. ESRS 1 pruža obvezne koncepte i načela koja se trebaju primjenjivati prilikom izrade izvjava o održivosti prema CSRD-u. Tvrtka bi trebala objaviti sve značajne informacije o svojim utjecajima, rizicima i prilikama povezanim s održivošću u skladu s primjenjivim ESRS-om. ESRS 2 utvrđuje zahtjeve za objavljivanjem izvještaja o održivosti koji su povezani s više sektora. To

uključuje opće karakteristike tvrtke i pregled poslovanja tvrtke, ali i posebne objave o usklađenosti kao što su aproksimacije u odnosu na lanac vrijednosti i granice, nesigurnost procjene, promjene u pripremi i prezentaciji te pogreške iz prethodnih razdoblja. Dodatno, objave o strategiji, upravljanju i procjeni materijalnosti utjecaja na održivost, rizika i mogućnosti obuhvaćene su standardom ESRS 2 (EY, 2022).

Tematski (engl. Sector-agnostic) standardi pokrivaju pitanja okoliša, društva i upravljanja. Ovi zahtjevi ne ovise o sektoru, nego vrijede za sve sektore podjednako.

Tematski standardi propisuju zahtjeve za objavljivanje informacija koje se odnose na politike, ciljeve, akcijske planove i resurse kao i mjerenje učinka u odnosu na određene teme. Ti se zahtjevi trebaju primjenjivati uz međusektorske standarde. S obzirom na glavnu temu Standarda, razlikujemo okolišne, društvene i upravljačke tematske standarde.

Okolišni tematski standardi:

- ESRS E1 *Klimatske promjene* standard ima za cilj specificirati zahtjeve za objavljivanje koji će omogućiti korisnicima izjava o održivosti da razumiju utjecaj poduzeća na klimatske promjene, napore poduzeća za ublažavanje u skladu s Pariškim sporazumom (ili ažuriranim međunarodnim sporazumom o klimatskim promjenama) i ograničavanje globalnog zagrijavanja na 1,5°C (ESRS E1). Prema ovom standardu, od poduzeća se zahtjeva da objavi podatke o smanjenju emisija stakleničkih plinova i prilagodbi na klimatske promjene. Poduzeća će biti obvezna prijaviti svoje emisije stakleničkih plinova u okviru tog standarda, kao i predstaviti svoj plan za prijelaz prema održivijem poslovanju (IDOP, 2021).
- ESRS E2 *Onečišćenje* standard zahtjeva podnošenje informacija o utjecaju poduzeća na onečišćenje zraka, vode i tla (ESRS E2).
- ESRS E3 *Voda i morski resursi* standard zahtjeva objavljivanje informacija koje se odnose vodu i morske resurse. Korisnike izvještaja zanima utjecaj poduzeća na vodu i morske resurse, sve radnje koje se poduzimaju za smanjenje negativnih utjecaja vodu i more kao i radnje koje se poduzimaju za smanjenje potrošnje vode te planovi i sposobnost poduzeća da prilagodi svoju strategiju i poslovne modele u skladu s očuvanjem i obnovom vodenih i morskih resursa na globalnoj razini (ESRS E3).
- ESRS E4 *Bioraznolikost i ekosustavi* standard zahtjeva informacije o utjecaju poduzeća na biološku raznolikost i ekosustave, o aktivnostima i rezultatu istih koje se poduzimaju kako bi se spriječili, ili barem ublažili različiti negativni utjecaji na

bioraznolikost i ekosustave te o planovima poduzeća o prilagođavanju vlastite strategije koja bi doprinosila očuvanju bioraznolikosti i ekosustava. Nadalje, zahtijevaju se i informacije koje se tiču rizika i prilika poduzeća koje ovise o bioraznolikosti i ekosustavima (ESRS E4).

- Standard ESRS E5 *Korištenje resursa i cirkularna ekonomija* se ponajprije odnosi na priljev resursa uključujući cirkularnost priljeva materijalnih resursa, uzimajući u obzir njihove obnovljive i neobnovljivi izvore, odljev resursa uključujući informacije o proizvodima i materijalima te na otpad. Obveznici podnošenja izvještaja u skladu s ovim standardom moraju priložiti informacije o tome kako poduzeće utječe na korištenje resursa, uključujući iscrpljivanje neobnovljivih resursa i regenerativnu proizvodnju obnovljivih resursa, o planovima i strategiji za smanjenje uporabe neobnovljivih izvora te o upravljanju otpadom (ESRS E5).

Društveni tematski standardi:

- ESRS S1 *Vlastita radna snaga* je standard po kojem se od obveznika podnošenja nefinancijskih izvještaja zahtijevaju informacije o radnim uvjetima zaposlenika poput obuke i treninga zaposlenika, zdravlja i sigurnosti, radnog vremena, ravnoteže privatnog i poslovnog života, pravedne naknade za zaposlenike i osiguranja. Nadalje, bitno je i izvijestiti i o jednakim prilikama za zaposlenike kao što je diskriminacija po bilo kojoj osnovi (npr. na temelju rase, spola, nacionalnosti, vjerske pripadnosti, invaliditeta itd.), jednakost plaće, sigurnost zaposlenja, jednakost uvjeta rada te pristup socijalnoj zaštiti i osposobljavanju zaposlenika. Trebaju se uključiti i informacije o ostalim pravima povezanim s radom kao što su informacije o dječjem ili prisilnom radu, privatnosti, socijalnom dijalogu itd. (ESRS S1)
- Prema standardu ESRS S2 *Radna snaga u lancu vrijednosti* poduzeće ne samo da mora izvijestiti o vlastitoj radnoj snazi, nego mora i objaviti informacije vezane za radnu snagu u lancu vrijednosti. Pri tome se treba dotaknuti informacija vezanih uz radne uvjete, jednak tretman svih zaposlenika u lancu vrijednosti te ostalih prava povezanih s radom kao što je to opisano ranije (ESRS S2).
- ESRS S3 *Zajednice pod utjecajem* standard obvezati će svoje obveznike da izvještavaju o svom utjecaju na lokalnu zajednicu i aktivnostima koje se provode zbog povećanja doprinosa i smanjenja negativnih utjecaja na lokalno stanovništvo (IDOP, 2021). Također će se u izvještaje morati uvrstiti informacije vezane uz ekonomska,

socijalna i kulturna prava zajednica kao i građanska i politička prava kao što je na primjer sloboda izražavanja.

- Prema ESRS S4 *Potrošači i krajnji korisnici* standardu obveznici će morati izvijestiti i o svojim utjecajima na potrošače i krajnje korisnike. Bitno je izvijestiti o informacijama koje se tiču privatnosti, slobode izražavanja te pristupa informacija kao i o informacijama vezanim za osobnu sigurnost potrošača i krajnjih korisnika s posebnim naglaskom na zdravlje, sigurnost i zaštitu djece. Također se trebaju uključiti podaci o socijalnoj uključenosti potrošača i krajnjih korisnika.

Upravljački tematski standard:

- ESRS G1 *Poslovno ponašanje* standard se odnosi na korporativnu kulturu, upravljanje odnosima s dobavljačima, izbjegavanje korupcije i podmićivanja, angažiranost poduzeća da izvrši svoj politički utjecaj uključujući lobiranje, dobrobit životinja te na prakse plaćanja s posebnim naglaskom na kašnjenja plaća u malim i srednjim poduzećima.

3.4. ESG koncept u građevinskom sektoru

Građevinski sektor, kako u Europi tako i u Republici Hrvatskoj, suočava se s mnogobrojnim izazovima kao što je nedostatak radne snage, posebno one kvalificirane, te visoke cijene i nedostatak sirovina i energije potrebnih za rad na građevinskim projektima. Uzimajući u obzir EU taksonomiju i Europski zeleni plan, građevinska poduzeća, baš kao i ona iz drugih sektora, primorana su doprinijeti ostvarenju ciljeva Europske unije definiranim EU taksonomijom.

Građevinska poduzeća svojim utjecajima na okoliš mogu doprinijeti na razne načine (UGREEN, 2023):

- smanjenjem emisija stakleničkih plinova tijekom izgradnje (npr. korištenjem obnovljivih izvora energije)
- korištenjem energetski učinkovite opreme (npr. korištenje energetski učinkovitih sustava grijanja i hlađenja u građevinama koji ne koriste fosilna goriva, provedba mjera za uštedu energije tijekom izgradnje itd.)
- korištenjem inovativnih tehnologija (npr. BIM) i modularnom gradnjom (doprinosi smanjenju otpada) (Scope, 2022)

- korištenje održivih materijala (npr. korištenje recikliranih materijala, materijala iz lokalnih izvora ili materijala s malim utjecajem na okoliš)
- provođenjem planova gospodarenja otpadom (npr. recikliranje ili ponovna uporaba materijala kad god je to moguće, pravilno odlaganje opasnih materijala i smanjenje otpada koji nastaje tijekom izgradnje)
- provođenjem mjera za očuvanje vode
- zaštitom prirodnih staništa (npr. izbjegavanje gradnje u osjetljivim područjima, smanjenje utjecaja gradnje na lokalne ekosustave i uvođenje mjera za zaštitu divljih životinja i prirodnih staništa dok je gradnja u tijeku)

Građevinska poduzeća također mogu doprinijeti svojim utjecajima na društvo na iduće načine:

- provođenjem odgovarajućih mjera zaštite na radu
- osiguravanjem poštenih plaća i beneficija svojim zaposlenicima
- provođenjem programa podrške lokalnim zajednicama (npr. različita pokroviteljstva, donacije i slično)
- promicanjem inkluzije (npr. zapošljavanje osoba s invaliditetom, izgradnja građevina pristupačnim svim korisnicima itd.)
- primjenom načela jednakosti (npr. jednakost plaće žena i muškaraca za jednak rad)

Građevinska poduzeća također mogu primijeniti upravljačke čimbenike (UGREEN, 2023):

- razvojem Etičkog kodeksa ili politike poslovnog ponašanja zaposlenika, uspostavljanjem postupaka za prijavu neetičnog ponašanja i osiguravanjem obučivosti svih zaposlenika o etičkim praksama poduzeća
- promicanjem transparentnosti u poslovnoj praksi (otkrivanje informacija o poslovanju tvrtke i financijskim rezultatima, komunikacija s dionicima i pružanje redovitih ažuriranja o aktivnostima tvrtke)
- implementacijom učinkovitih sustava upravljanja rizikom (identificiranje i procjena potencijalnih rizika, uvođenje mjera za ublažavanje tih rizika te kontinuirano praćenje i pregled procesa upravljanja rizikom su primjeri)

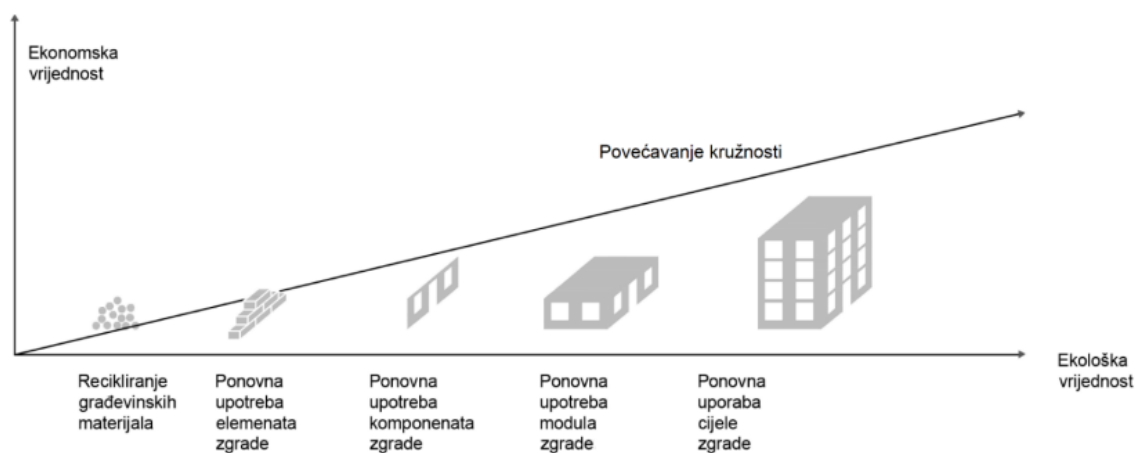
3.4.1. Utjecaj građevinskog sektora na klimatske promjene

Građevinska industrija, kao i industrija građevinskih materijala, ima značajan utjecaj na klimatske promjene. U 2021. godini, građevinska industrija je bila odgovorna za 39% emisija ugljikovog dioksida pri čemu je koristila 32% svjetskih prirodnih resursa. To je jednako 14,6 milijardi tona emisija ugljikovog dioksida.

Kao temeljni sastojak koji se koristi za proizvodnju betona, najčešće korištenog građevinskog materijalu na svijetu, cement ima veliki doprinos klimatskim promjenama. Kemijski i toplinski procesi izgaranja, uključeni u proizvodnju cementa, veliki su izvor emisije ugljikovog dioksida. Svake godine proizvede se više od 4 milijarde tona cementa, što čini oko 8 posto globalne emisije CO₂. Zanimljivo je što su upravo beton i cement neizostavni materijali za gradnju vjetroelektrana, brana i ostale energetske infrastrukture kao stambenih zgrada i ostalih građevina. Kako bi se izgradnja takvih građevina omogućila na način koji odobrava Europska komisija, potrebno je smanjiti potrošnju cementa, odnosno povećati uporabu njegovih alternativa, u svakoj mogućoj prilici. Proizvođači cementa već su se obvezali smanjiti količinu CO₂ po toni proizvedenog betona, ali alternative cementu se prethodno moraju certificirati (Scope Ratings, 2022).

3.4.2. Gospodarenje građevnim otpadom i kružno gospodarstvo

Kružno gospodarstvo je zapravo model proizvodnje i potrošnje koji podrazumijeva dijeljenje, posudbu, ponovno korištenje, popravljavanje, obnavljanje i reciklažu postojećih proizvoda i materijala čime se utječe na produljenje životnog vijeka proizvoda. Takav model omogućuje smanjenje količine otpada na najmanju moguću mjeru (Europski parlament, 2023).

Slika 10. Dijagram povećanja kružnosti (Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje i državne imovine, 2021)

Na slici 10 prikazan je dijagram povećanja kružnosti. Kružnim gospodarstvom resursi zadržavaju svoju vrijednost, odnos primarnih i sekundarnih resursa se optimizira, smanjuje se količina otpada, racionalnije se koristi i energija i materijali, sprječava se nastanak otpada te potiče recikliranje. Kružno gospodarenje prostorima i zgradama podrazumijeva njihovo planiranje, izgradnju, uporabu te ponovnu uporabu bez bespotrebnog korištenja resursa i degradacije ekosustava (Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje i državne imovine, 2021).

Građevinarstvo pripada skupini gospodarskih aktivnosti koje troše najveće količine resursa i proizvodi najveće količine otpada (Sáez-de-Guinoa i dr., 2022). Razlog tomu je tradicionalni linearni ekonomski model "uzmi, napravi, odloži.", često korišten u građevinskom sektoru, koji uključuje korištenje velike količine materijala za izgradnju građevinskih objekata nakon se čega isti materijali uglavnom zbrinjavaju kao otpad (Lovrenčić Butković i dr., 2021).

Građevinski sektor proizvodi velike količine otpada, točnije više od 35% ukupnog otpada Europske unije te troši velike količine sirovina i prirodnih resursa. Velike količine otpada nastaju prilikom ekstrakcije sirovina i građevinskih materijala kao što su beton, kamen, čelik, aluminij i slični. Građevinska poduzeća se trebaju okretati kružnom gospodarstvu kako bi se spriječila nestašica neobnovljivih sirovina te smanjio utjecaj građenja na okoliš (Scope Ratings, 2022).

Primjena načela kružnog gospodarstva u građevinskoj industriji može donijeti znatne ekonomske i ekološke koristi. Primjerice, zaklada Ellen MacArthur upravo ukazuje na potencijal uštede resursa i energije primjenom kružnog gospodarstva europski izgrađeni

okoliš čime bi se moglo uštedjeti 300 milijardi funti od primarnih resursa, uključujući energiju (Lovrenčić Butković i dr., 2021).

Današnja građevinska industrija nastoji primjenjivati načela kružnog gospodarstva. Međutim, još uvijek ne postoji univerzalni okvir za primjenu takvog načela. Lovrenčić Butković i dr. (2021), daju kratak pregled glavnih metoda procjene za procjenu projekata kružnog gospodarstva u graditeljstvu:

- procjena životnog ciklusa (engl. life cycle assessment – LCA)
- troškovi životnog ciklusa (eng. life cycle costing - LCC)
- analiza troškova i koristi (engl. cost-benefit analysis - CBA)

3.4.2.1. Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo

Europska komisija je 2020. predstavila novi akcijski plan za kružno gospodarstvo koji predstavlja međusobno povezane inicijative koje će osigurati da održivi proizvodi, usluge kao i poslovni modeli postanu standard. Akcijski plan za kružno gospodarstvo će, između ostalog, promicati načela kružnog gospodarstva u području građevinarstva i zgrada s naglaskom na recikliranje i ponovnu upotrebu građevinskog otpada, održavajući i dodajući vrijednost materijalima koji bi inače bili odloženi ili zatrpani (Scope Ratings, 2022).

Promicanje kružnosti tijekom životnog vijeka građevina ostvarivati će se na način da se:

- usmjeri na stupanj održivosti građevnih proizvoda u skladu s Uredbom o građevnim proizvodima kojom se reguliraju uvjeti za stavljanje na tržište, označavanje, okvir za usklađene tehničke specifikacije za ocjenjivanje svojstava građevnih proizvoda i izdavanje tehničkih ocjena, opasne tvari u građevnim proizvodima
- promiču mjere za poboljšanje trajnosti i prilagodljivosti izgrađene imovine u skladu s načelima kružnog gospodarstva za projektiranje zgrada
- razviju digitalni očevidnici za zgrade
- upotrebljava okvir za izvještavanje Level(s)
- razmotre revizije ciljeva uporabe materijala utvrđenih u zakonodavstvu EU-a o građevinskom otpadu i njegovim frakcijama specifičnima za materijale
- promiču inicijative za smanjenje prekrivanja tla, obnovu napuštenih ili neiskorištenih kontaminiranih industrijskih područja te povećanje sigurne, održive i kružne uporabe iskopanih tala (Europska komisija, 2020)

3.4.2.2. Plan razvoja kružnog gospodarenja prostorom i graditeljstvom 2021. – 2030.

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine izradilo je „Plan razvoja kružnog gospodarenja prostorom i graditeljstvom 2021. – 2030.“ kako bi se poticala kružnost i mjere za sprječavanje i smanjenje nastanka građevnog otpada. Plan usmjerava dionike u području građenja prema održivoj gradnji i principima kružnog gospodarstva pri građenju, obnovi i rušenju (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2022).

U Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2028., donesenom na sjednici Vlade RH 28. lipnja 2023. godine, navedeni su podaci o stanju gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj. Prema tim podacima, najveći udio u ukupno nastaloj količini otpada tijekom 2020. godine imao je sektor građevinarstva (24 % od ukupne količine nastalog otpada s obzirom na gospodarske aktivnosti tj. 1.431.694 tone). Prema izvješću o gospodarenju građevnim otpadom, ukupna količina građevnog otpada nastalog u 2021. godini procijenjena je na 1.634.257,1 t , što je porast od 16,8% u odnosu na 2020. godinu (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2022).

Problem u Republici Hrvatskoj, vidljiv pri usporedbi podataka o prijavljenom nastalom građevnom otpadu s drugim pokazateljima građevinskog sektora, je nedovoljno poznavanje tokova takvog otpada te potrebe za kvalitetnijom provedbom sustava za gospodarenjem ove kategorije otpada kao i unaprjeđenje kvalitete podataka posebno za miješane vrste otpada (otpad od rušenja, šuta, itd.) koje se u nekim dijelovima RH slabije prijavljuju. Uzrok tih problema je u nedovoljnoj informiranosti obveznika kao i u nedostatku kapaciteta za obradu građevnog otpada na određenim područjima zbog čega značajne količine otpada nisu evidentirane u službenom sustavu. Do rješenja ovog problema moguće je jedino osiguravanjem odgovarajuće infrastrukture za gospodarenje građevnim otpadom kao i u pojačanom inspekcijskom nadzoru.

Trenutno se građevni otpad obrađuje na nešto manje od dvjesto lokacija koje su uglavnom na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Varaždinske županije i Osječko-baranjske županije, a najmanje na području Ličko-senjske županije, Požeško-slavonske županije i Virovitičko-podravske županije dok oko tristo poduzeća posjeduje dozvole za obradu tj. predobradu, oporabu ili zbrinjavanje građevnog otpada. Najveći broj dozvola odnosi se na otpadne metale, beton, cigle, crijep/pločice i keramiku te na zemlju (uključujući iskopanu zemlju s onečišćenih lokacija), kamenje i otpad od jaružanja. U 2021. godini identificirano je

ukupno 45 uređaja drobilica koje su namijenjene obradi mineralnog građevnog otpada (NN 84/2023).

Ukupna količina obrađenog, oporabljenog ili zbrinutog otpada na području RH u 2021. godini iznosila je 1.453.916,9 t, što je 27,1 % više nego u prethodnoj 2020. godini. Obradeni otpad čini 88,9 % ukupno procijenjene nastale količine građevnog otpada, dok se ostatak od 11,1% odnosi na otpad za koji nije poznat način gospodarenja (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2022).

3.4.3. Uporaba obnovljivih izvora energije i energetska učinkovitost

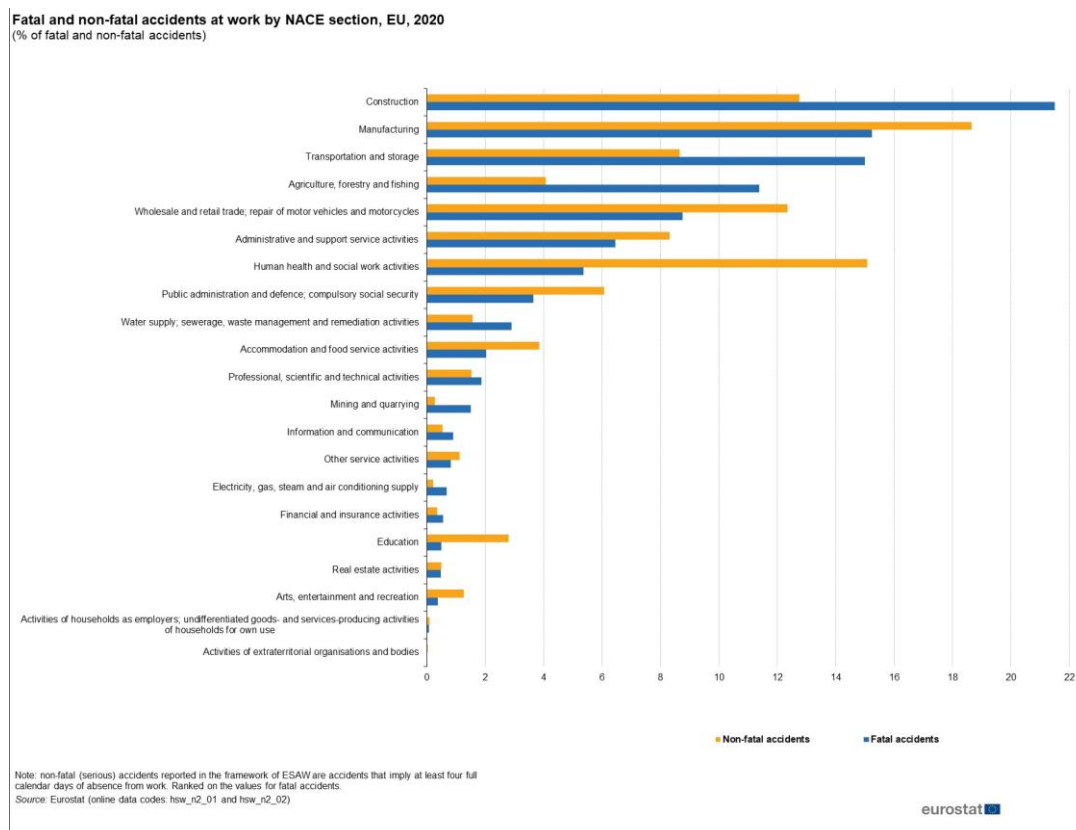
Izgrađeni okoliš, uključujući domove, radna mjesta, škole, bolnice, knjižnice i druge javne zgrade, je najveći pojedinačni potrošač energije u EU. Ova činjenica ukazuje na ključnu ulogu koju građevinski sektor ima u potrošnji energije i emisijama stakleničkih plinova u EU-u.

Više od 220 milijuna građevinskih objekata u Europskoj uniji izgrađeno je prije 2001. godine. To čini 85% ukupnog fonda zgrada u EU-u. Većina tih postojećih zgrada nije energetska učinkovita. U mnogima se za grijanje i hlađenje koriste fosilna goriva te stare tehnologije i rastrošni uređaji. Prema podacima, 85-95% postojećih zgrada još će uvijek biti u upotrebi 2050. godine. Prema tome, potrebno je te zgrade obnoviti i učiniti energetska učinkovitijima kako bi se smanjila potrošnja energije i emisije stakleničkih plinova. Također, kao što je ranije navedeno, zgrade u EU-u odgovorne su za oko 40% ukupne potrošnje energije i 36% emisija stakleničkih plinova iz energetskog sektora. Povećanje energetske učinkovitosti zgrada može značajno doprinijeti smanjenju ovih emisija (Europska komisija, 2020).

3.4.4. Zdravlje i sigurnost radne snage

U građevinskom sektoru, baš kao i u svim ostalim sektorima, obično se društveni aspekt održivosti zanemaruje pri čemu su upravo zdravlje i sigurnost radne snage možda i najviše zanemareni. Uzimajući u obzir i fizičku prirodu posla koja je svojstvena građevinskom sektoru, zdravlje i sigurnost radne snage unutar istog sektora predstavljaju poseban izazov. Naime, godišnje 2,3 milijuna, a dnevno 6000 zaposlenika umre zbog 340 milijuna nesreća na radu i 160 milijuna profesionalnih bolesti (Yıldız i Yilmaz, 2020)

Sama obilježja radnog mjesta pokazuju da građevinski radnici rade u iznimno teškim uvjetima. U građevinarstvu je radno mjesto pokretno, prisutni su atmosferski utjecaji (hladnoća, vrućina, vjetar, kiša itd.), prisutni su utjecaji radnih procesa (buka, prašina itd.), prostor je često ograničen po volumenu ili površini u zatvorenim ili otvorenim prostorima gdje je vrlo teško raditi a pored toga se rad često odvija na visini ili u dubini što zahtjeva zdravstvenu osposobljenost i posebne mjere zaštite (Radujković i dr., 2015).

Slika 11. Nesreće sa i bez smrtnog ishoda po NACE djelatnostima (Eurostat, 2020)

Važnost sigurnosti radne snage i zaštite na radu prikazuju i podaci sa slike. U Europskoj Uniji u 2020. najveći broj nesreća sa smrtnim ishodom, a i veliki broj nesreća bez smrtnog ishoda se dogodio upravo u građevinskom sektoru (Eurostat, 2020). Veliki udio građevinskog sektora u broju nesreća sa i bez smrtnog ishoda može se pripisati ne samo specifičnosti radnog mjesta i prirodi posla građevinskih radnika nego i neodgovornosti sudionika u građenju, nedisciplini u poštivanju propisa zaštite na radu (odbijanje korištenja zaštitnih sredstava) i neobučenosti radnika koji su izravno izloženi opasnosti (Radujković i dr., 2015).

Graf 1. Prijavljene ozljede na mjestu rada u djelatnosti građevinarstva prema vrsti (HZZZSR, 2022)

Graf 1 prikazuje prijavljene ozljede na mjestu rada u djelatnosti građevinarstva prema vrsti. Najveći udio u ukupnom broju prijavljenih ozljeda u građevinarstvu odnosi se na rane i površinske ozljede, prijelome kostiju te iščašenja, uganuća i nategnuća (HZZZSR, 2022).

Zdravlje i sigurnost radne snage su ključni elementi socijalne održivosti u građevinskom sektoru, a njihovo zanemarivanje može imati ozbiljne posljedice ne samo za radnike već i za cjelokupnu zajednicu i okoliš. Evidentno je da građevinski zahvat tijekom kojeg su stradali radnici ili osobe u okolišu, a posebice izgubili živote, neće biti održiv, ma koliko ekološki održivi objekti bili građeni (Yildiz i Yilmaz, 2020).

4. Istraživanje o poznavanju ESG pristupa u hrvatskim građevinskim poduzećima

U sklopu rada provedeno je istraživanje o poznavanju i primjeni ESG-a u hrvatskim građevinskim poduzećima. Istraživanje je provedeno u velikim građevinskim poduzećima. U nastavku je prikazana analiza građevinskog sektora u Republici Hrvatskoj te je detaljnije opisana metodologija provedenog istraživanja.

4.1. Analiza građevinskog sektora u Republici Hrvatskoj

Građevinski sektor u Republici Hrvatskoj nastavlja trend rasta unatoč mnogim izazovima koje je sektor prošao u proteklim godinama, uključujući recesiju od 2009. do 2014., pandemiju koronavirusa i odljev kvalificirane radne snage prema razvijenim zemljama EU-a. To se odražava u pozitivnim pokazateljima za 2021. i prvu polovicu 2022. godine (Buturac, 2022).

Iako je sektor građevinarstva bio izložen brojnim negativnim utjecajima, i dalje ima značajnu ulogu u hrvatskom gospodarstvu. Prema najnovijim podacima Državnog zavoda za statistiku, u prvoj polovici 2022. godine građevinarstvo je činilo oko 5,1 posto ukupnog gospodarstva. Također, građevinarstvo je značajno doprinijelo ukupnom broju zaposlenih, s 131.468 zaposlenih u lipnju 2022. godine, što čini 8,5 posto ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Od tih zaposlenih, 82,1 posto radilo je u pravnim osobama, dok je 17,9 posto bilo zaposleno u obrtima (Buturac, 2022).

Slika 12 prikazuje kako su se glavni sektorski pokazatelji građevinarstva u RH mijenjali tijekom 2021. godine. Prema tome, možemo primijetiti da su svi relevantni pokazatelji pokazivali porast aktivnosti u građevinarstvu.

Tablica 2. Postotne promjene glavnih sektorskih pokazatelja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (Buturac, 2022)

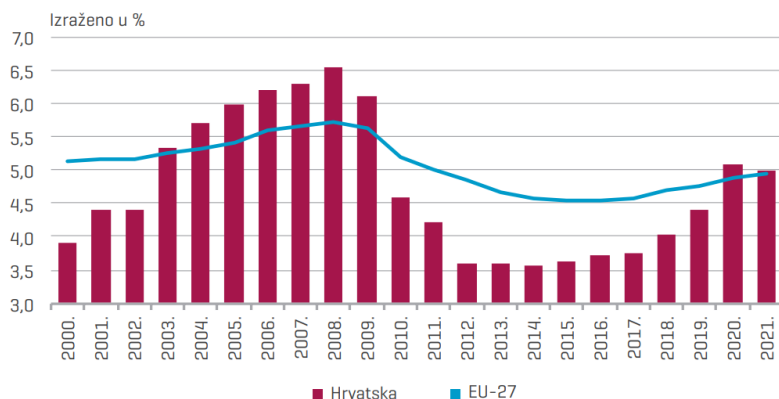
	2019.	2020.	2021.	2022.	
Udio u BDP-u (stanje, u %)	4,4	5,1	5,0	5,1	Siječanj – lipanj
Udio u ukupnoj zaposlenosti (stanje, u %)	7,4	7,9	8,1	8,5	Lipanj
Obujam građevinskih radova (postotna promjena)	8,3	4,4	9,3	3,8	Siječanj – srpanj
Broj zaposlenih (postotna promjena)	17,4	6,3	2,1	4,3	Lipanj
Završeni stanovi (postotna promjena)	15,6	2,0	4,7	-	-
Izdana odobrenja za građenje (postotna promjena)	5,6	-5,3	12,2	11,8	Siječanj – srpanj
Cijena prodanih stanova (postotna promjena)	7,6	3,1	7,8	20,0	Siječanj – lipanj

4.1.1. Udio hrvatskog građevinskog sektora u BDP-u

Bruto domaći proizvod (BDP) ili engleski Gross Domestic Product (GDP) je mjera ukupne gospodarske aktivnosti u nacionalnom gospodarstvu u određenom vremenskom razdoblju, obično tijekom jedne godine. Jednak je zbroju dodanih vrijednosti svih gospodarskih subjekata u nacionalnom gospodarstvu (Hrvatska enciklopedija, 2023).

Građevinski sektor u većini zemalja članica Europske unije, pa tako i u Republici Hrvatskoj, ima značajnu ulogu u ukupnoj gospodarskoj aktivnosti, a mogu se izdvojiti četiri faze prema kretanju BDP-a:

1. 2001.-2008. – snažan rast aktivnosti
2. 2009.-2014. – recesija
3. 2015.-2020. – stabiliziranje i postepen oporavak aktivnosti
4. 2021.-2022. – dinamiziranje aktivnosti i značajniji rast građevinskog sektora

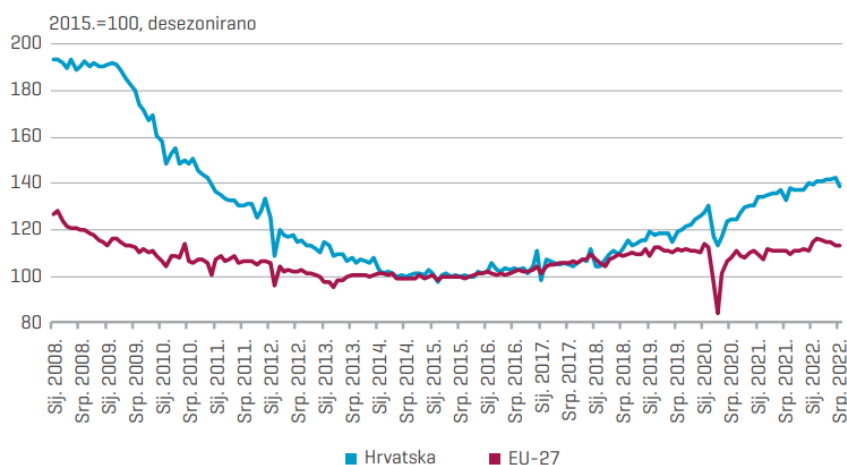

Slika 12. Udio građevinarstva u BDP-u RH i EU-27

Prosječni udio građevinarstva u BDP-u u novim članicama EU-27 iznosi 5,3%, dok je u starim članicama taj udio 4,7%. Hrvatska, s udjelom od 5,0%, ima niži udio od prosjeka novih članica EU-27 (Buturac, 2022).

4.1.2. Indeks obujma građevinskih radova

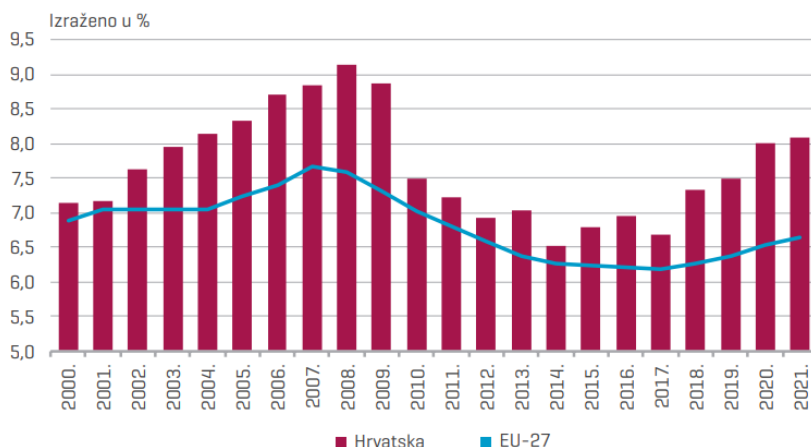
Indeks obujma građevinskih radova temelji se na odrađenim satima radnika na gradilištima prilagođenih s faktorom produktivnosti. On se procjenjuje na godišnjoj bazi iz deflacionirane vrijednosti radova i odrađenih sati rada, posebno za zgrade, a posebno za ostale građevine kao što su ceste, pruge, mostovi, cjevovodi, brane, razni tereni itd. Indeks obujma građevinskih radova u RH i EU-27 prikazan je na slici za razdoblje od siječnja 2008. do srpnja 2022. (Državni zavod za statistiku, 2022).

Slika 13. Obujam građevinskih radova u RH i EU-27

4.1.3. Udio i broj zaposlenih u građevinskom sektoru

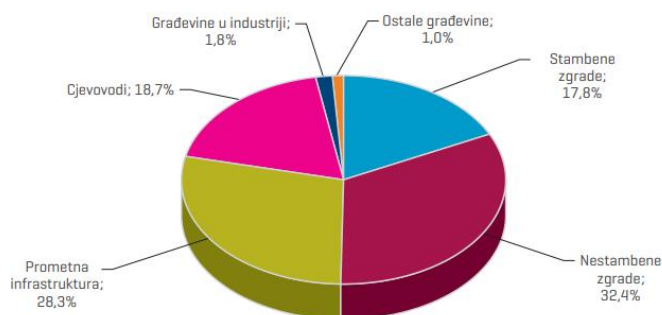
Građevinski sektor zauzima značajno mjesto u hrvatskom gospodarstvu te je zabilježen rast udjela u ukupnoj zaposlenosti. Broj zaposlenih je u građevinskom sektoru u 2021. godine iznosio 126 033, što čini 8,1 posto ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Na slici je prikazan broj zaposlenih u građevinarstvu u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 10 2021. za pravne osobe te obrt (Buturac, 2022).

Slika 14. Udio zaposlenih u građevinarstvu u ukupnoj zaposlenosti u RH i EU-27 (Buturac, 2022)

4.1.4. Struktura izvršenih građevinskih radova

Prema podacima o iznosu radova koji su izveli poslovni subjekti s 20 ili više zaposlenih, podijeljeni prema vrstama građevina, pokazuje da su najveći doprinos pozitivnom razvoju građevinskog sektora donijeli trendovi na tržištu nekretnina i izgradnja prometne infrastrukture (Buturac, 2022).

Slika 15. Struktura izvršenih građevinskih radova prema vrsti građevine (Buturac, 2022)

4.1.5. Struktura i broj građevinskih poduzeća

Registriranih građevinskih poduzeća u Hrvatskoj ima 31 463, dok je onih aktivnih 20 228 (Državni zavod za statistiku, 2023).

Tablica 3. Popis aktivnih pravnih osoba u području građevinarstva po broju zaposlenih (Državni zavod za statistiku, 2023)

Aktivne pravne osobe u području građevinarstva po broju zaposlenih (lipanj, 2023)	
0 – 9 zaposlenih	17 965
10 – 49 zaposlenih	1 965
50 – 249 zaposlenih	274
250 – 499 zaposlenih	17
500 i više zaposlenih	7
ukupno	20 228

Prema gornjoj tablici, vidljivo je da poduzeća s najmanjim brojem zaposlenih čine najveći udio u ukupnom broju aktivnih pravnih osoba u području građevinarstva. Poduzeća koja imaju do 9 zaposlenih čine 88,81%, a poduzeća s 10 do 49 zaposlenih čine 9,71% u ukupnom broju aktivnih pravnih osoba u području građevinarstva. Poduzeća koja imaju od 50 do 249 zaposlenih imaju udio od 1,35%, ona s 250 do 499 zaposlenih 0,08%, dok poduzeća s najvećim brojem zaposlenih (500 i više) imaju udio od 0,03% u ukupnom broju aktivnih pravnih osoba u području građevinarstva.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, velika građevinska poduzeća (s 250 i više zaposlenih) usprkos najmanjem udjelu u broju aktivnih poduzeća (0,1%) ostvaruju 16,3% od ukupne dodane vrijednosti građevinskog sektora (Državni zavod za statistiku, 2022).

4.2. Metodologija istraživanja

Kako bi se provelo istraživanje o poznavanju i primjeni ESG-a u hrvatskim građevinskim poduzećima provedena je anketa među velikim hrvatskim građevinskim poduzećima. Anketa se sastoji od četiri skupine pitanja od kojih se prva skupina odnosi na opće podatke, dok se ostale tri skupine odnose redom na okolišno (E), društveno (S) i korporativno upravljanje (G). Anketa je izrađena prema upitniku o ESG rejtingu koji je izradila Hrvatska gospodarska komora kao model ocjenjivanja održivih praksi (HGK, 2023), istraživanju o pristupu

društvenoj odgovornosti u njemačkim poduzećima (Hahn i Scheermesser, 2006) te Europskim standardima izvještavanja o održivosti (ESRS).

Ovo istraživanje je bilo usmjereno isključivo prema velikim građevinskim poduzećima koji će od 2026. (za financijsku godinu 2025.), prema Direktivi o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD) biti obvezni objavljivati nefinancijske izvještaje koji će sadržavati okolišne, društvene i upravljačke čimbenike. Prilikom sastavljanja tih izvještaja biti će dužni koristiti Europske standarde izvještavanja o održivosti (ESRS) koje je razvila Europska savjetodavna skupina za financijsko izvještavanje (ERFAG).

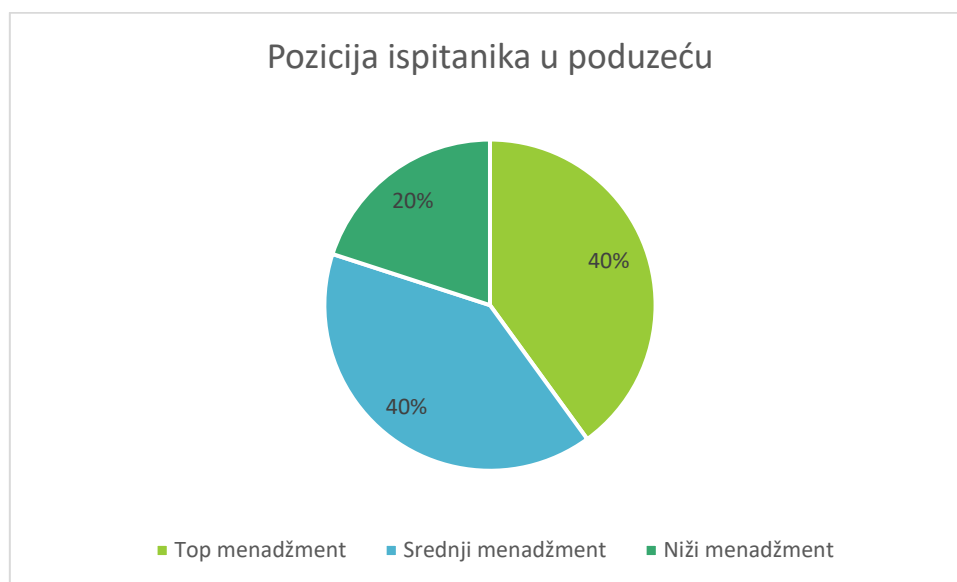
Prema podacima iz Registra godišnjih financijskih izvještaja, velikih građevinskih poduzeća, koja premašuju dva od tri kriterija (250 i više radnika u prosjeku tijekom godine, prihod veći od 40.000.000,00 eura, bilanca veća od 20.000.000,00 eura), a koja će uskoro postati obveznici nefinancijskog izvještavanja, u Hrvatskoj ima ukupno 24. Anketni upitnik je bio poslan na sva 24 građevinska poduzeća, a ispunjeni upitnik vratilo je njih 5, što čini stopu povrata od 20,8 %.

5. Prikaz rezultata istraživanja

U ovom poglavlju prikazani su rezultati istraživanja o poznavanju i primjeni ESG-a u velikim hrvatskim građevinskim poduzećima. Najprije su u prvom podnaslovu prikazani opći podaci o ispitanicima. U idućem podnaslovu se prikazuju rezultati vezani uz percepciju i primjenu ESG-a u poduzećima. Dalje su redom poglavlja koja se odnose na pitanja okolišnog, društvenog i korporativnog upravljanja.

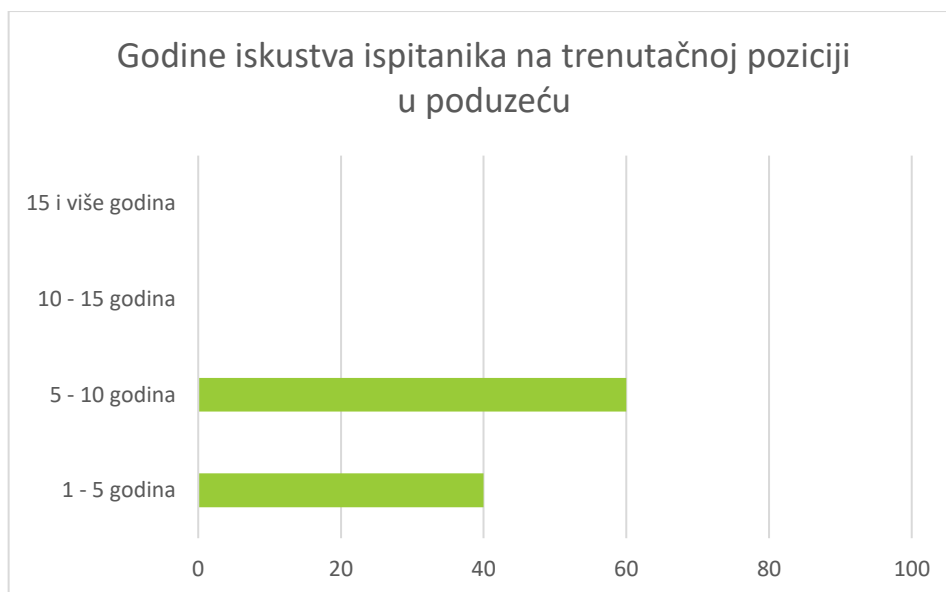
5.1. Opći podaci o ispitanicima

U ovom istraživanju sudjelovali su ispitanici iz velikih građevinskih poduzeća u RH. Poziciju u top menadžmentu ima 40% ispitanika, u srednjem menadžmentu također 40% dok ih je u nižem menadžmentu 20%.

Graf 2. Pozicija ispitanika u poduzeću

Na prethodno spomenutim menadžerskim pozicijama je 60% ispitanika već 5 do 10 godina, dok je ostalih 40% na tim pozicijama 1 do 5 godina.

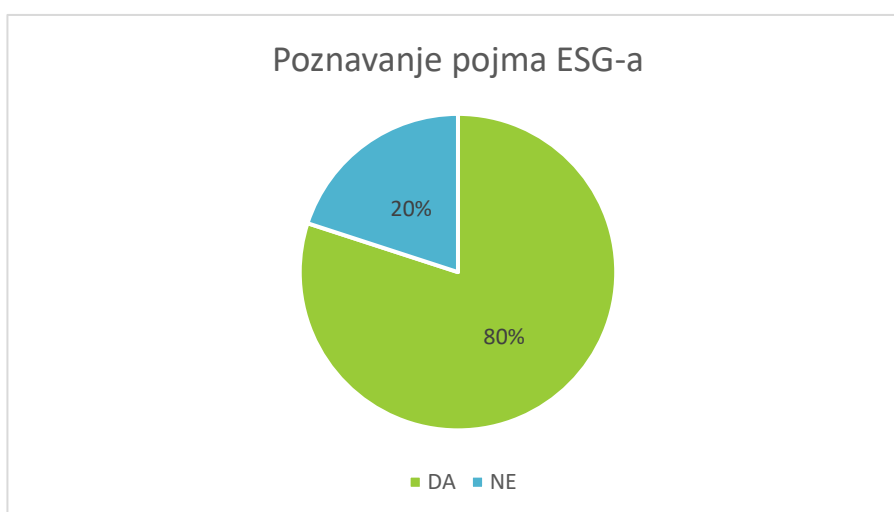

Graf 3. Godine iskustva ispitanika na trenutačnoj poziciji u poduzeću

5.2. Percepcija i primjena ESG-a u poduzećima

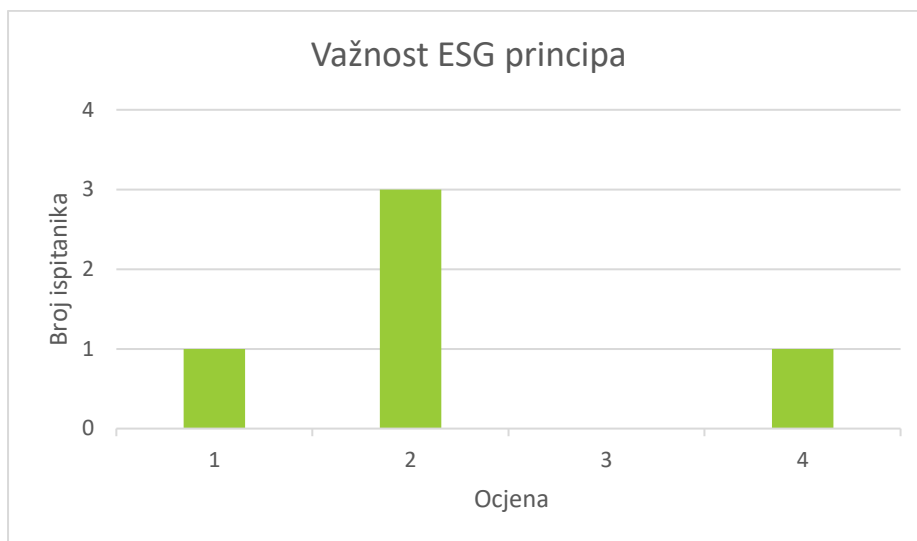
Nakon prikupljenih osnovnih podataka o ispitanicima, ispitanici su odgovarali na pitanja vezana uz percepciju i primjenu ESG-a u njihovim poduzećima.

Ispitanici su dali odgovor na pitanje: „Jeste li upoznati s pojmom ESG-a?“. Graf ispod prikazuje statistiku odgovora na navedeno pitanje. Većina ispitanika, točnije 80% njih odgovorila je potvrdno.

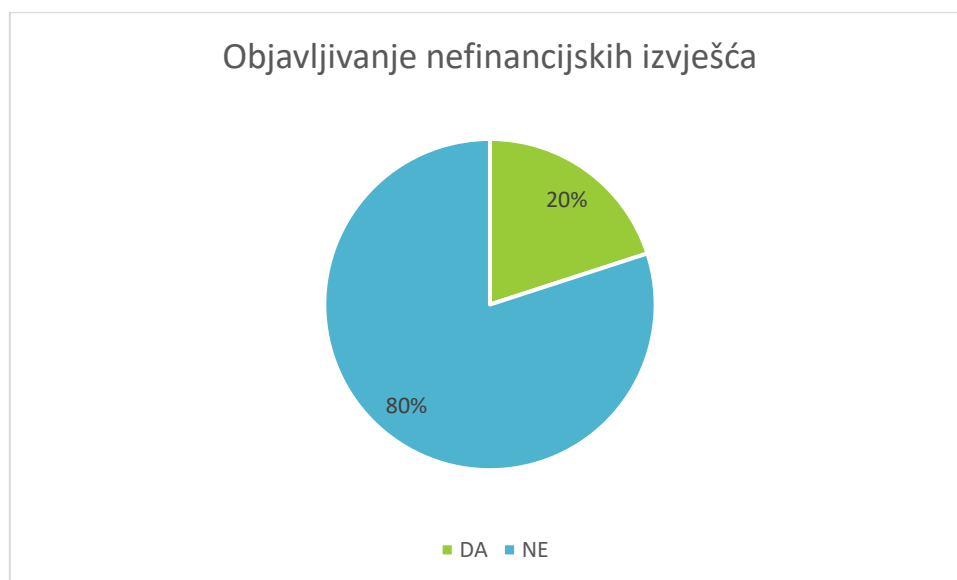
Graf 4. Poznavanje pojma ESG-a

Od ispitanika se u anketi zahtijevalo da ocjene važnost ESG principa poslovanja u poduzeću ocjenama od 1 (vrlo važan) do 4 (nevažan).

Graf 5. Važnost ESG principa poslovanja u poduzeću

Od ispitanika se tražilo da daju odgovor o tome objavljuje li njihovo poduzeće nefinancijska izvješća. Na grafu 6 je prikazano kako 20% tj. jedan ispitanik, odnosno jedno poduzeće objavljuje nefinancijska izvješća.

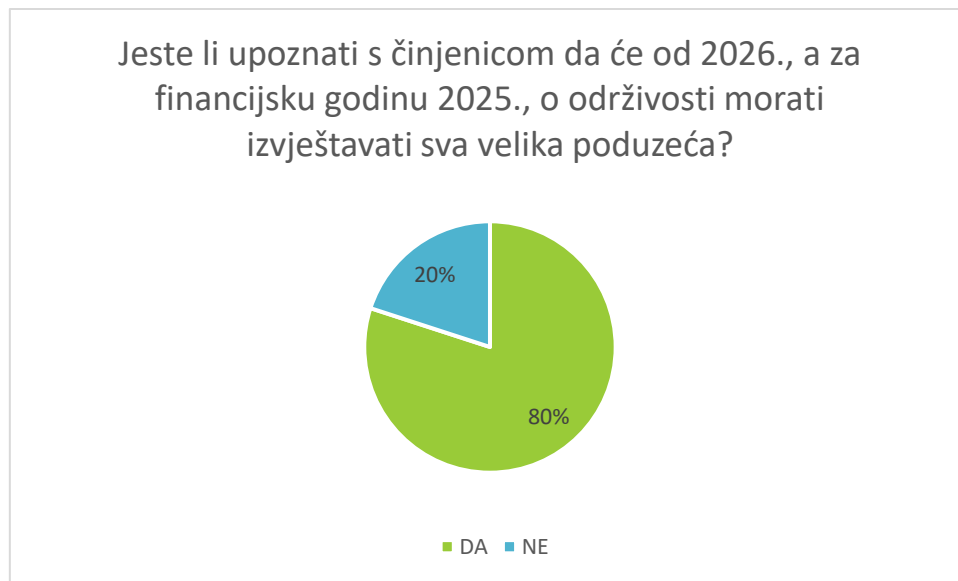
Graf 6. Objavljivanje nefinancijskih izvješća

Nadalje, od ispitanika koji su na prethodno pitanje potvrdno odgovorili tražilo se da navedu na koji način objavljuju nefinancijske izvještaje pri čemu su bila ponuđena dva odgovora:

- kao poseban dokument
- kao sastavni dio izvješća posloводства

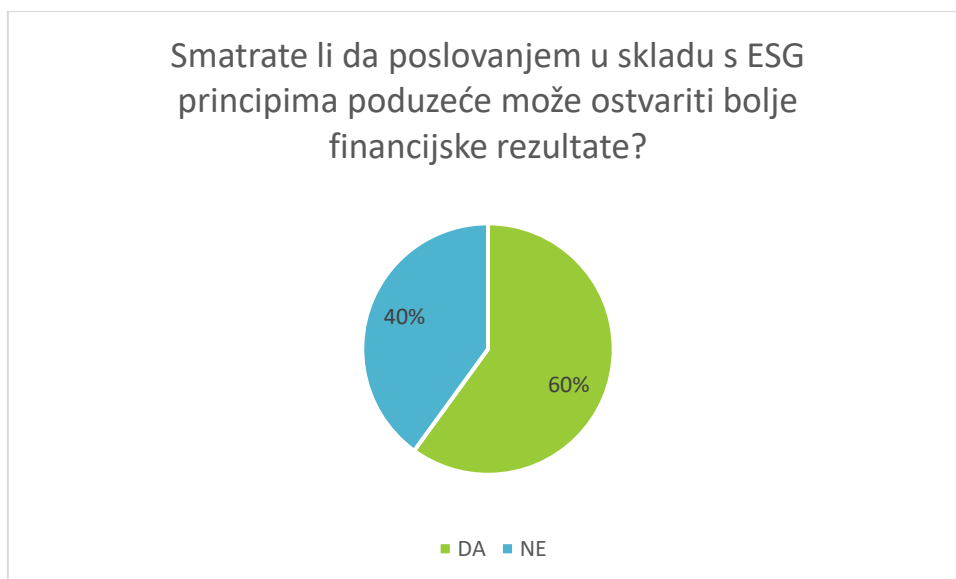
Poduzeće koje objavljuje nefinancijska izvješća, objavljuje ih kao poseban dokument (izvještaj o održivosti).

Od ispitanika se dalje tražio odgovor na pitanje: „Jeste li upoznati s činjenicom da će od 2026., a za financijsku godinu 2025., o održivosti morati izvještavati sva velika poduzeća?“.

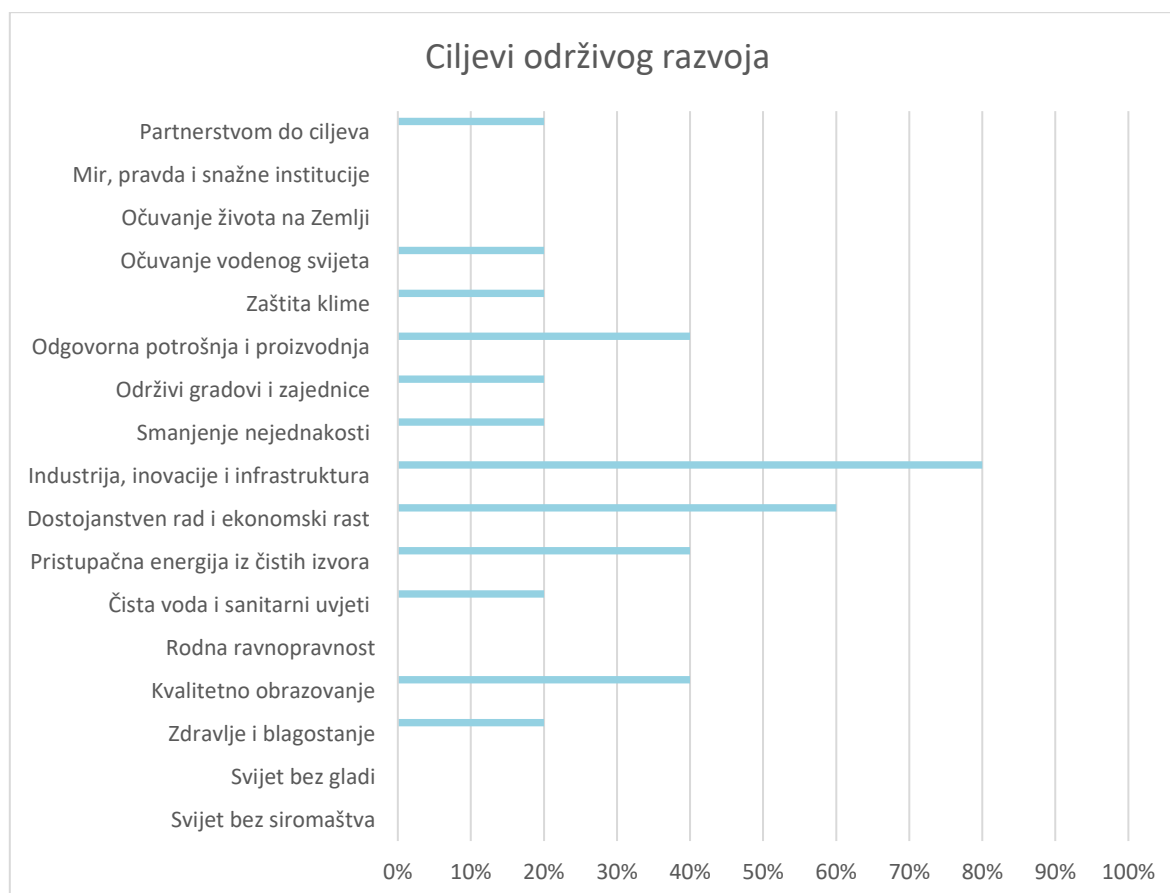
Graf 7. Raspodjela odgovora ispitanika o upoznatosti s činjenicom da će od 2026. o održivosti morati izvještavati sva velika poduzeća

Sva ispitana poduzeća smatraju da poslovanjem u skladu s ESG principima poduzeće može steći veću konkurentsku prednost. Međutim, samo 60% njih smatra da poslovanjem u skladu s ESG principima poduzeće može ostvariti bolje financijske rezultate (graf 9).

Graf 8. Raspodjela odgovora ispitanika o povezanosti poslovanja u skladu s ESG principima i boljih financijskih rezultata

Od ispitanika se također tražilo da navedu ciljeve održivog razvoja kojima njihovo poduzeće direktno doprinosi. Odgovor na to pitanje prikazuje graf ispod.

Graf 9. Ciljevi održivog razvoja kojima poduzeća direktno doprinose

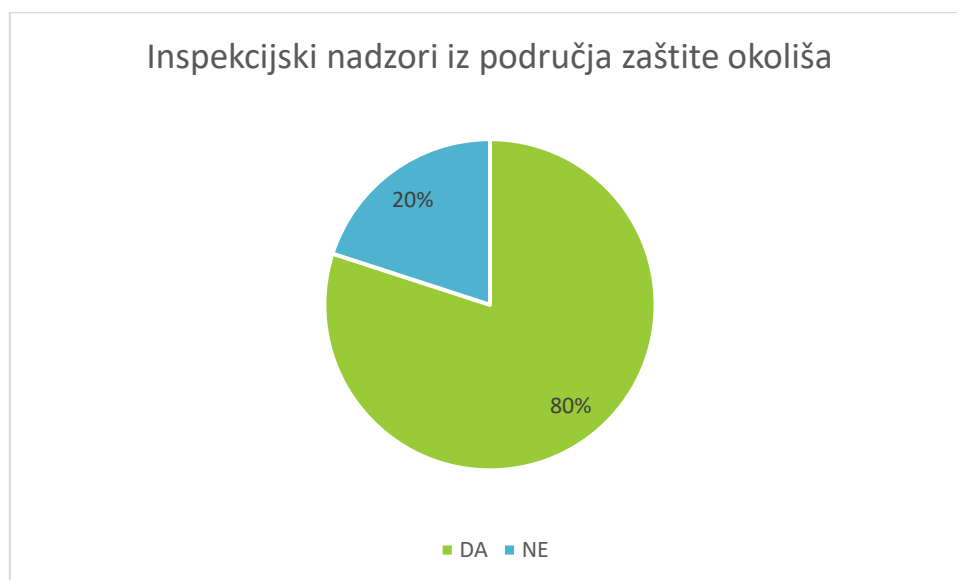
Od ispitanika se tražilo i da navedu koliki postotak ukupnih prihoda poduzeće izdvaja na aktivnosti ESG-a. Odgovor na to pitanje pružila su 2 ispitanika (40%) te su naveli kako njihova poduzeća izdvajaju oko 5% ukupnih prihoda na aktivnosti ESG-a.

5.2.1. Okolišno upravljanje (E)

U anketi su se od ispitanika (poduzeća) tražili odgovori na pitanja vezana uz utjecaj poduzeća na prirodni okoliš kao što su klimatske promjene (do kojih dolazi npr. emisijom stakleničkih plinova), korištenje prirodnih resursa, odlaganje otpada, energetska učinkovitost itd.

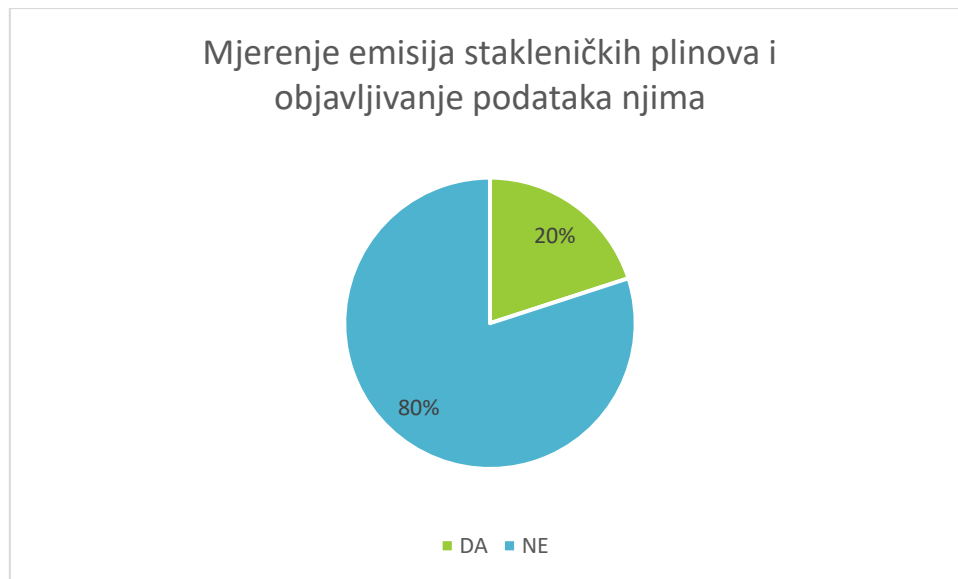
Anketom se pokazalo da većina poduzeća ima politiku okoliša, točnije 80% njih. Ostatak je naveo kako njihovo poduzeće nema politiku okoliša, ali ima interni sustav koji se bazira na praćenju utjecaja na okoliš.

Također, anketa je pokazala da poduzeća primjenjuju normu ISO 14001 koja utvrđuje zahtjeve za sustav upravljanja okolišem, što pomaže organizacijama da povećaju svoju uspješnost u upravljanju okolišem kroz učinkovito korištenje resursima te izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada, a čime se povećava konkurentnost organizacije i povjerenje zainteresiranih strana (Hrvatski zavod za norme, 2023).

Graf 10. Inspekcijski nadzori iz područja zaštite okoliša

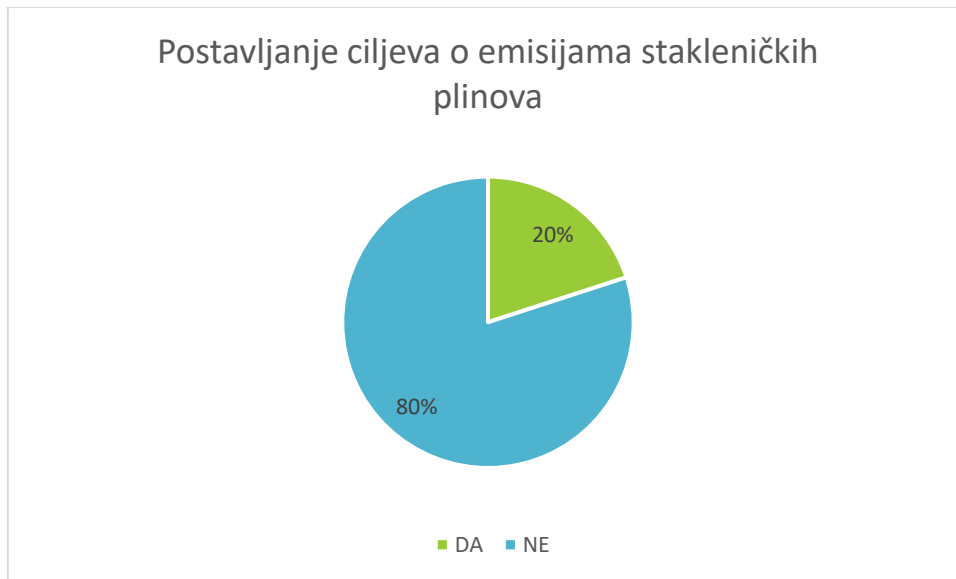
Većina ispitanika (80%) je navela kako su u njihovom poduzeću provedeni inspekcijski nadzori u prethodnoj godini (graf 10). Oni koji su na ovo pitanje potvrdno odgovorili izjavili su kako su svi inspekcijski nadzori koji su provedeni protekli bez nepravilnosti.

Graf 11. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o provođenju mjerenja emisija stakleničkih plinova i objavljivanja emisija o njima

Samo 20% ispitanika izjavilo je kako njihova poduzeća mjere i objavljuju podatke o emisijama stakleničkih plinova. Ostatak ispitanika, njih 80%, još uvijek ne mjeri emisije stakleničkih plinova (graf 11).

Od ispitanika koji su na prethodno pitanje dali potvrdan odgovor se tražilo da navedu koliko iznose ukupne emisije stakleničkih plinova. Na to pitanje je odgovorio samo jedan ispitanik (1049,38 t CO₂ eq).

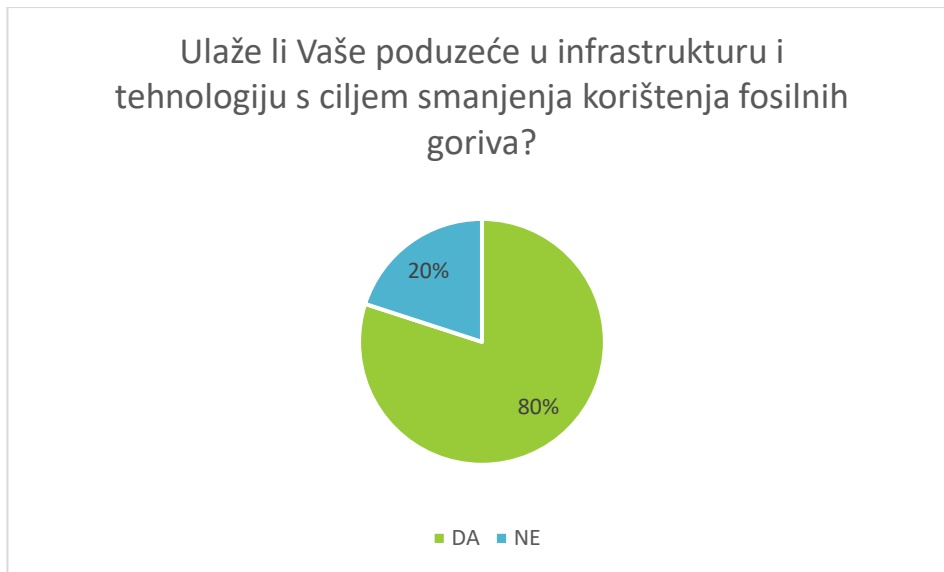

Graf 12. Raspodjela odgovora na pitanje postavljaju li poduzeća ciljeve o emisijama stakleničkih plinova

Od ispitanika se u sklopu ovog istraživanja nastojalo saznati postavljaju li njihova poduzeća ciljeve o emisijama stakleničkih plinova. Rezultati pokazuju kako većina poduzeća ne postavlja ciljeve o emisijama stakleničkih plinova, čak 80% njih.

Rezultati istraživanja pokazuju kako se u 60% ispitanih poduzeća primjenjuje ISO 50001 sustav za upravljanje energijom koji omogućuje organizacijama da uspostave sustave i procese potrebne za trajno poboljšavanje uspješnosti upravljanja energijom, uključujući energetska učinkovitost, upotrebu energije i potrošnju energije (Hrvatski zavod za norme, 2023). Ostatak ispitanika odgovorio je kako nemaju integriran ISO 50001 sustav za upravljanje energijom već posjeduju interni sustav koji se bazirana ciljevima za veću efikasnost i kontrolu potrošnje.

Na pitanje o postotku potrošene energije iz obnovljivih izvora u prethodnoj godini odgovor su dala samo 2 ispitanika (poduzeća). U jednom poduzeću taj udio iznosi 1%, dok je u drugom poduzeću jednak 0,72% za prethodnu, 2022. godinu.

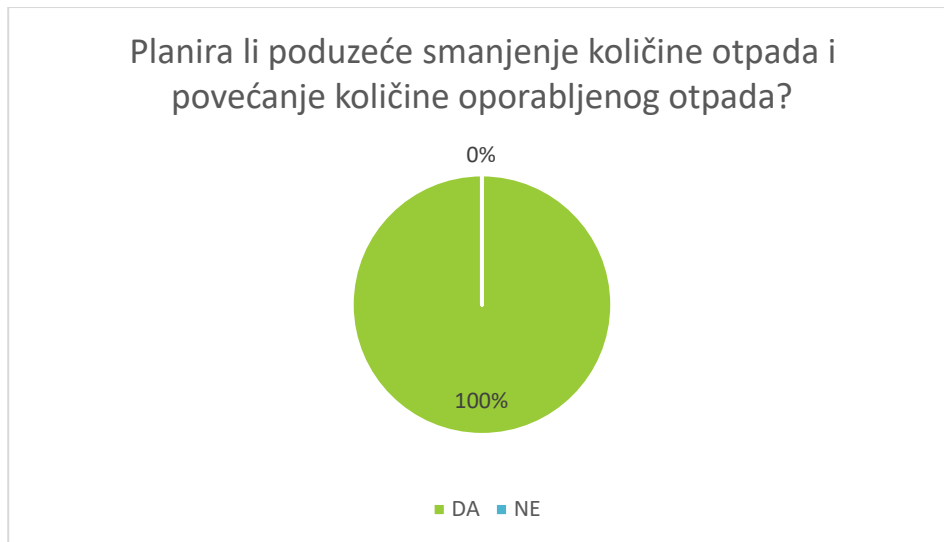

Graf 13. Raspodjela odgovora na pitanje o ulaganju u infrastrukturu i tehnologiju s ciljem smanjenja korištenja fosilnih goriva

Ovim istraživanjem se nastojalo saznati ulažu li velika građevinska poduzeća u Republici Hrvatskoj u infrastrukturu i tehnologiju s ciljem smanjenja korištenja fosilnih goriva. Većina ispitanika, 80% njih, izjavila je kako njihova poduzeća ulažu u takvu infrastrukturu i tehnologiju.

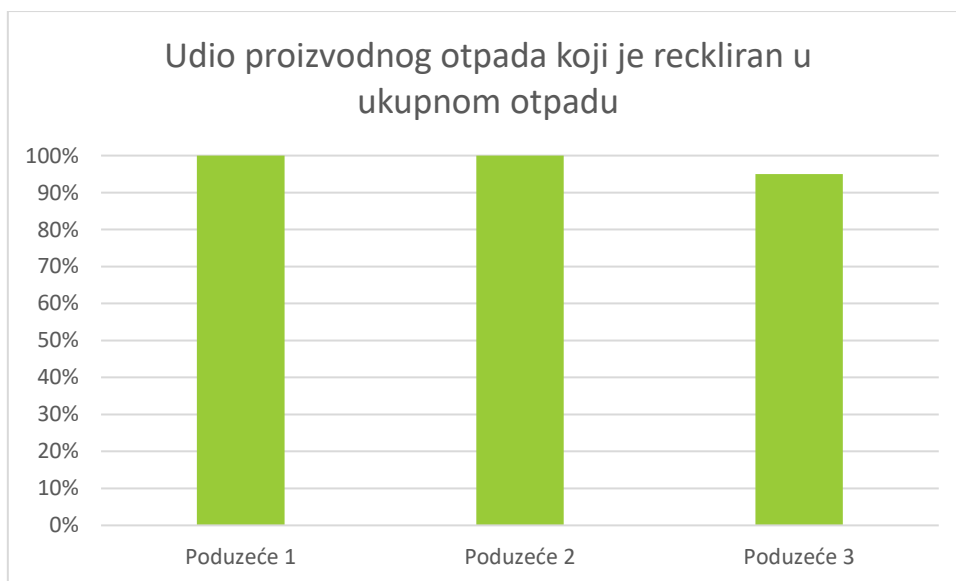
U ovoj anketi se nastojalo saznati koliki je udio građevinskih radova i usluga s oznakom održivosti (energetske efikasnosti) u ukupnim radovima kod velikih građevinskih poduzeća. Odgovor na to pitanje dao je samo jedan ispitanik, odnosno jedno poduzeće, te naveo kako taj udio za prethodnu godinu, 2022., iznosi 10%.

Budući da građevinski sektor proizvodi velike količine otpada, točnije više od 35% ukupnog otpada Europske unije, jedno od pitanja ove ankete odnosilo se na planove poduzeća za smanjenje količine otpada i povećanje količine oporabljenog otpada (graf 14). Svi ispitanici odgovorili su kako njihova poduzeća planiraju smanjenje količine otpada i povećanje količine oporabljenog otpada.

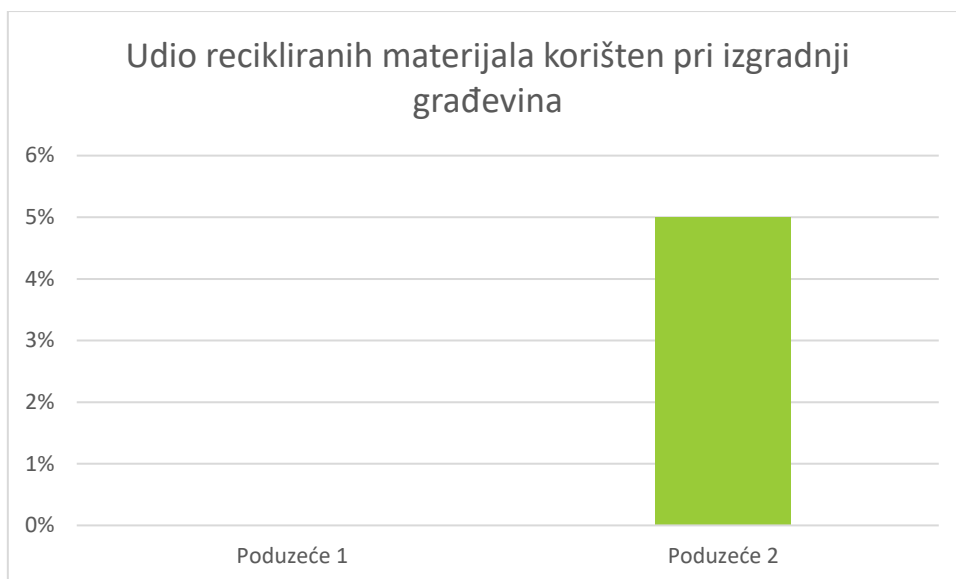
Graf 14. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o planiranju smanjenja količina otpada i povećanju količine oporabljenog otpada

Od ispitanika se tražilo da navedu udio proizvodnog otpada koji je recikliran u ukupnom otpadu, a 3 od 5 ispitanika (poduzeća) je navelo traženi udio.

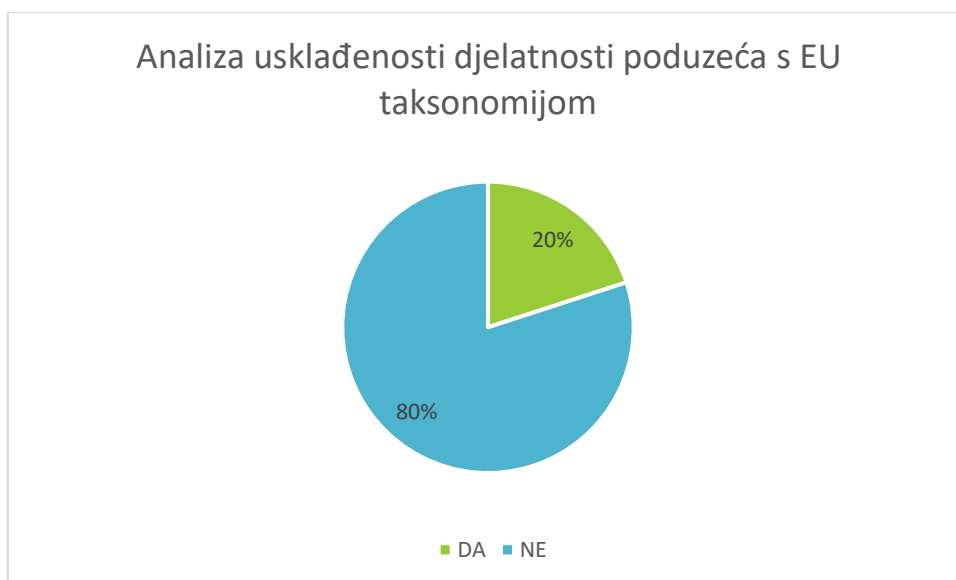
Graf 15. Udjeli proizvodnog otpada koji je recikliran u ukupnom otpadu

Nadalje, ispitanici su u narednom pitanju trebali navesti udio recikliranih materijala koji je korišten pri izgradnji građevina. Na to su pitanje u anketi odgovorila 2 ispitanika od kojih jedno koristi 5% recikliranih materijala pri izgradnji građevina dok drugo uopće ne koristi reciklirane materijale.

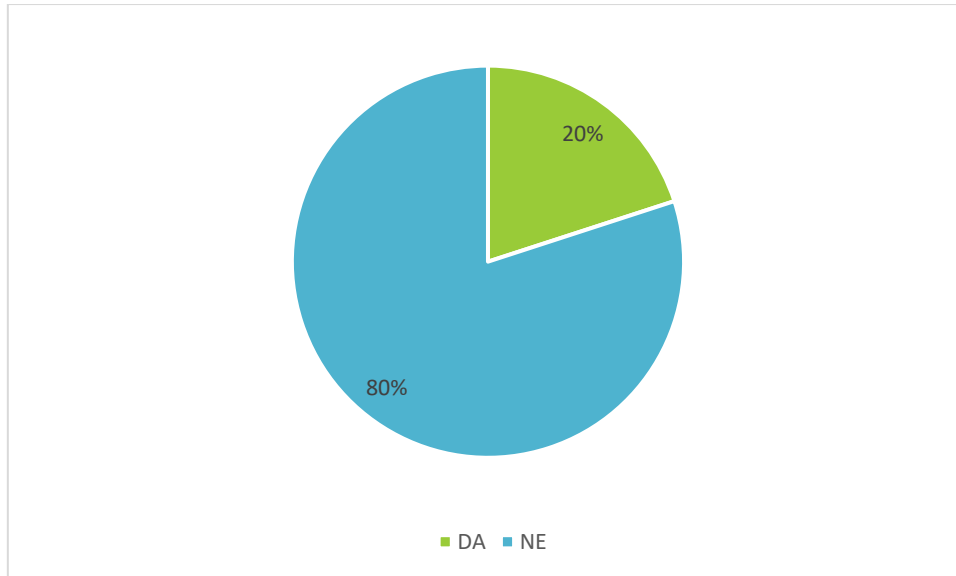
Graf 16. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o udjelu recikliranih materijala korištenih pri izgradnji građevina

Također, jedno od postavljenih pitanja o anketi odnosilo se na analizu usklađenosti s EU taksonomijom. Naime, od ispitanika se tražilo da navedu je li se u njihovom poduzeću analizirala usklađenost djelatnosti koje obavljaju s tehničkim kriterijima usklađenosti prema EU taksonomiji.

Graf 17. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o analizi usklađenosti djelatnosti poduzeća s EU taksonomijom

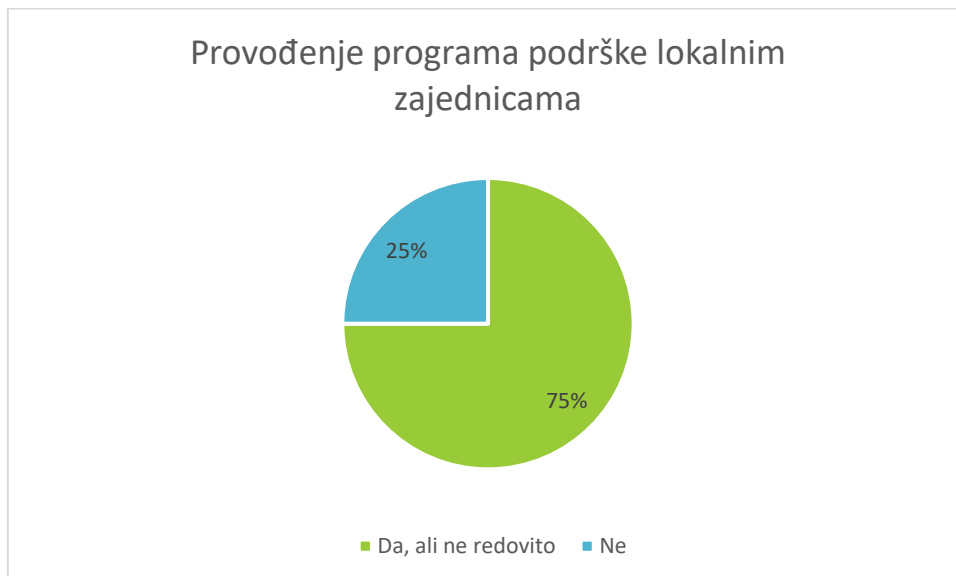
Procjenu klimatskih rizika i utjecaja klimatskih promjena na poslovanje poduzeća sa prepoznatim mjerama za smanjenje rizika izradilo je samo jedno poduzeće (graf 18).

Graf 18. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju procjene klimatskih rizika i utjecaja klimatskih promjena na poslovanje poduzeća sa prepoznatim mjerama za smanjenje rizika

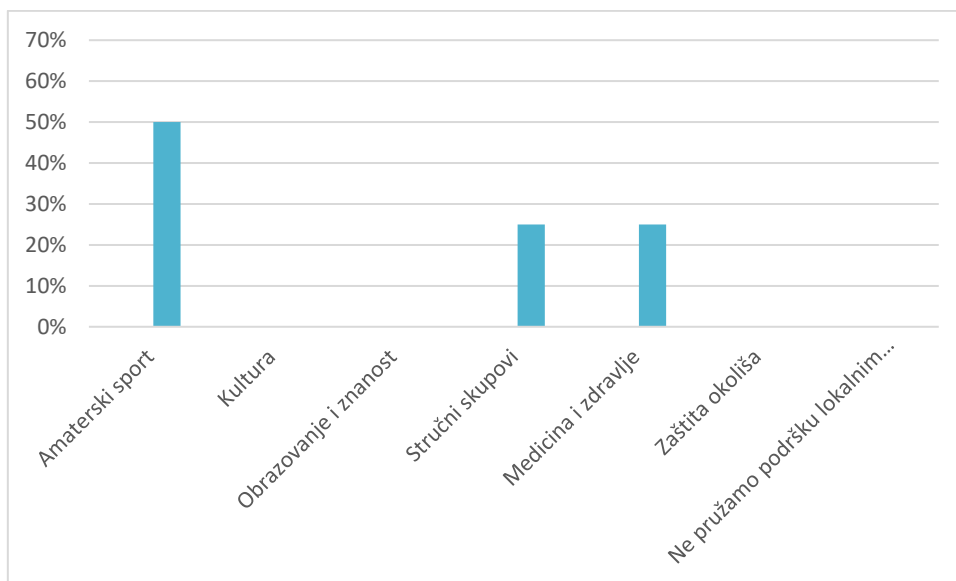
5.2.2. Društveno upravljanje (S)

U anketi su se od ispitanika (poduzeća) tražili odgovori na pitanja vezana uz utjecaj poslovanja na sve dionike uključujući zaposlenike, klijente te ostale interesne skupine. Što se tiče programa podrške lokalnim zajednicama, 3 od 4 ispitanika su izjavila kako se u njihovom poduzeću provode programi podrške lokalnim zajednicama, ali ne redovito (graf 19).

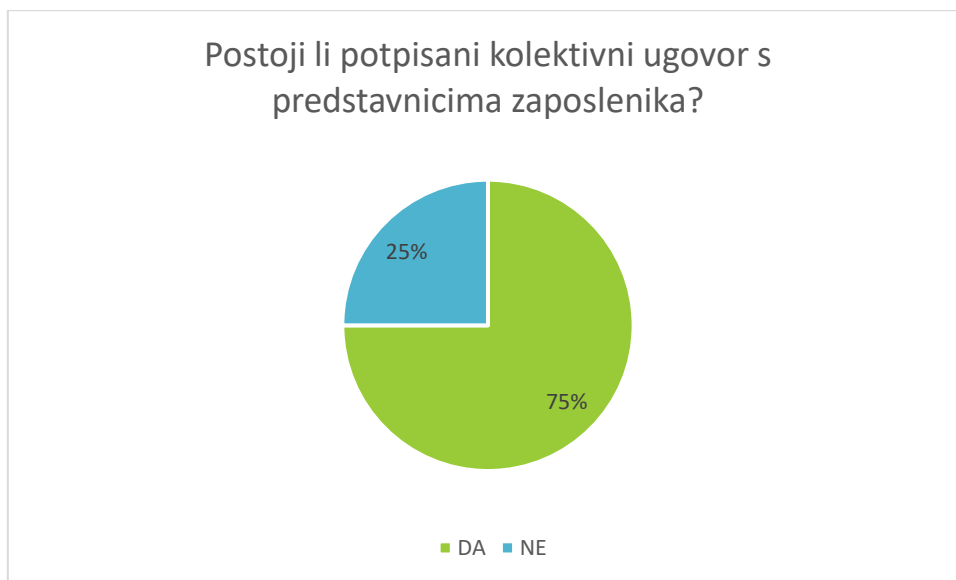
Graf 19. Raspodjela odgovora na pitanje o provođenju programa podrške lokalnim zajednicama

U narednom pitanju se od ispitanika tražilo da navedu aktivnosti sponzorstva, donacija itd. koje provode njihova poduzeća (graf 20).

Graf 20. Raspodjela odgovora na pitanje o programima podrške lokalnim zajednicama koje poduzeća provode

Nadalje, ispitanicima je postavljeno pitanje o postojanju kolektivnog ugovora s predstavnicima zaposlenika. Većina ispitanika je navela kako u njihovom poduzeću postoji potpisani kolektivni ugovor s predstavnicima zaposlenika (graf 21).

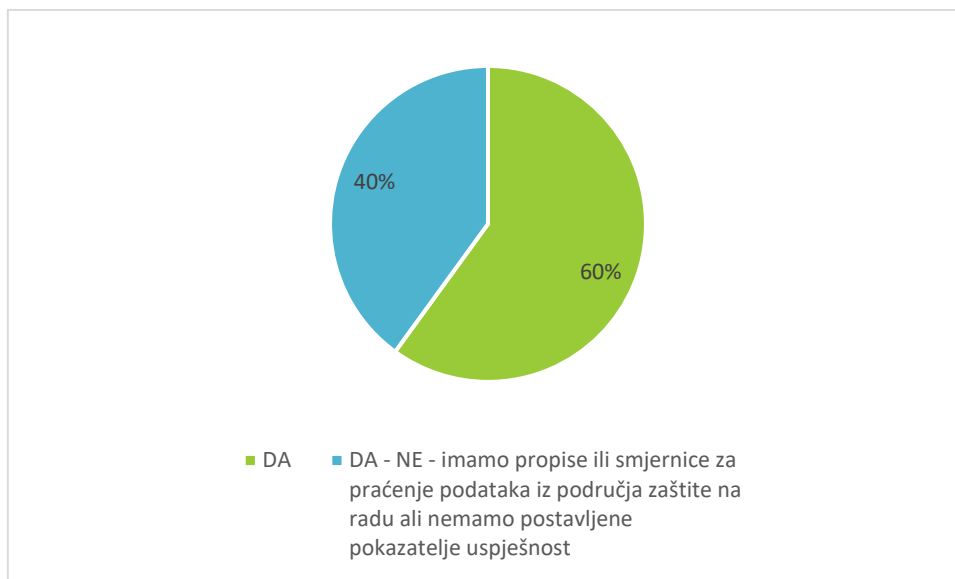

Graf 21. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju kolektivnog ugovora s predstavnicima zaposlenika u poduzeću

Norma ISO 45001, koja osigurava okvir za povećanje sigurnosti, smanjenje rizika na radnom mjestu te unaprjeđenje zdravlja i dobrobiti na radnom mjestu se primjenjuje u svim ispitanim poduzećima (Hrvatski zavod za norme, 2023).

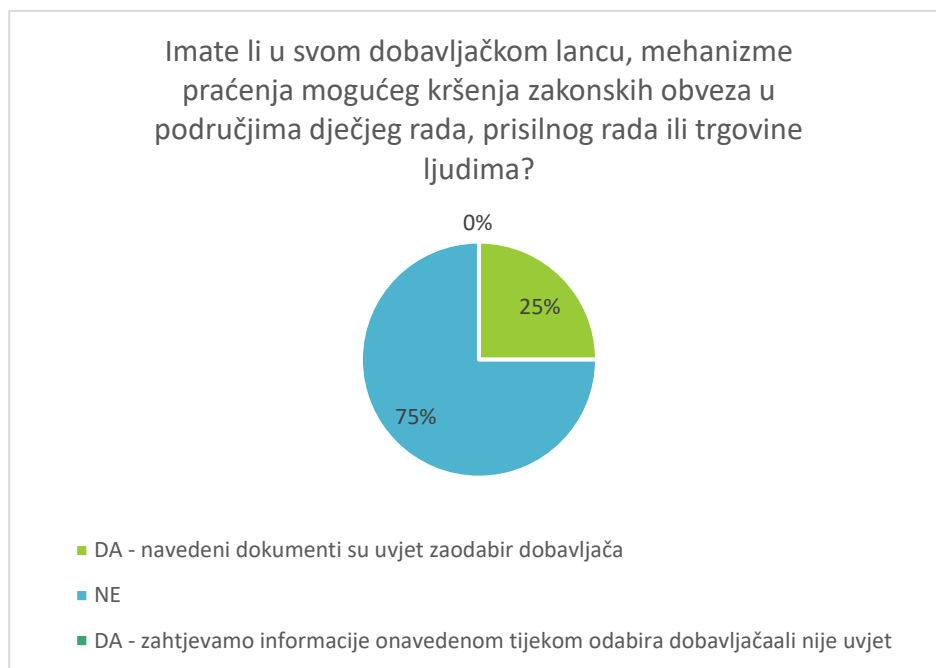
Prema ovom istraživanju, ni u jednom poduzeću u 2022. godini nije bilo smrtnih ishoda kao posljedice ozljede na radu.

U svim ispitanim poduzećima postoje propisi i smjernice za praćenje sigurnosti zaposlenika na radu s procesima istraga uzroka nesreća i sprječavanja ponavljanja istih, pri čemu u 40% poduzeća ne postoje pokazatelji uspješnosti (graf 22).

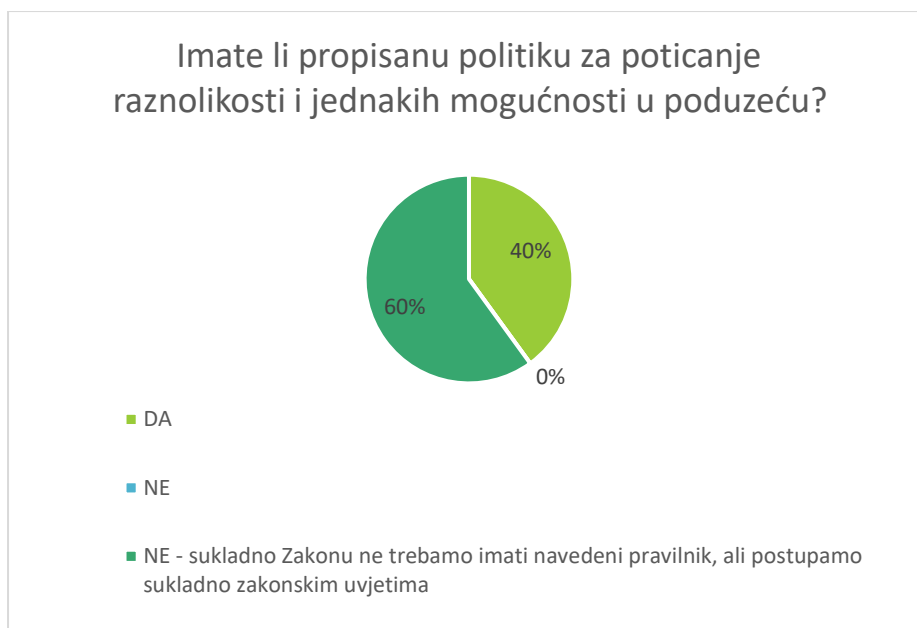
Graf 22. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju propisa i smjernica za praćenje sigurnosti zaposlenika te uputa za izračun ključnih pokazatelja uspješnosti

Samo 25% poduzeća ima u svom dobavljačkom lancu mehanizme praćenja mogućeg kršenja zakonskih obveza u područjima dječjeg rada, prisilnog rada ili trgovine ljudima.

Graf 23. Raspodjela odgovora na pitanje o postojanju mehanizama praćenja u područjima dječjeg rada, prisilnog rada ili trgovine ljudima u dobavljačkom lancu poduzeća

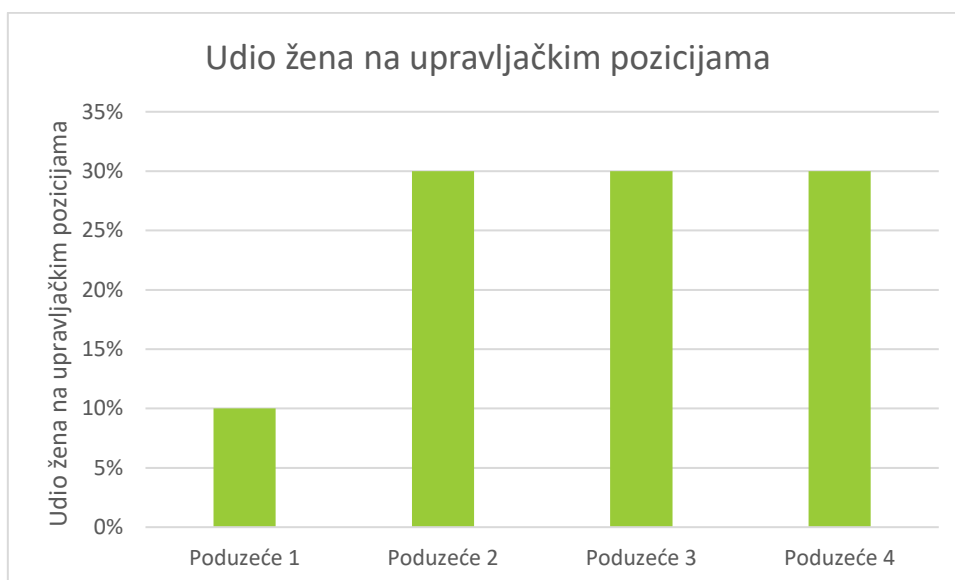
Među ispitanim poduzećima je 40% onih koji imaju propisanu politiku za poticanje raznolikosti i jednakih mogućnosti u poduzeću, dok 60 % njih to nema jer sukladno Zakonu takvu politiku ne moraju imati, ali navode da postupaju u skladu sa zakonskim uvjetima (graf 24).

Graf 24. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju politike za poticanje raznolikosti i jednakih mogućnosti u poduzeću

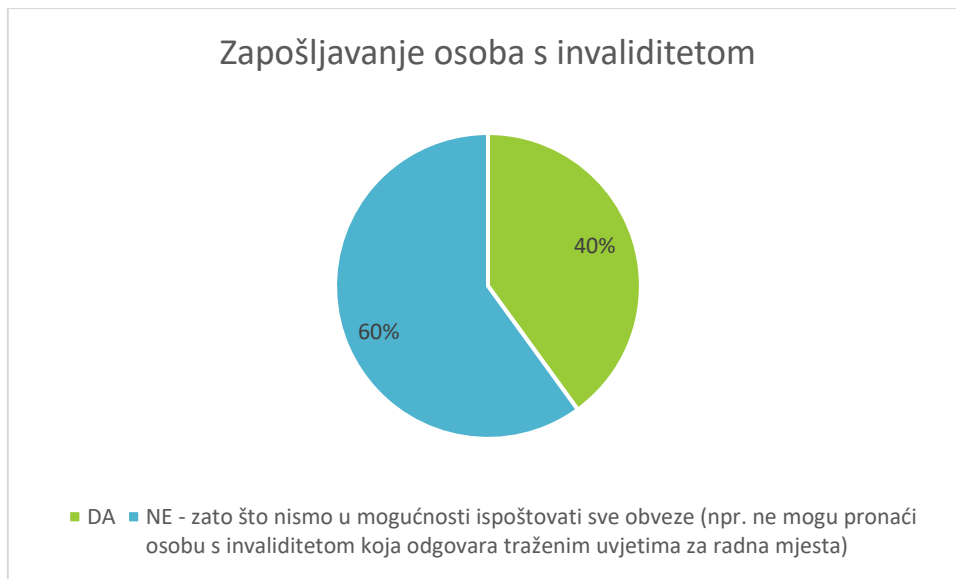
Svi ispitanici navode kako se u njihovim poduzećima vodi računa o primjeni načela jednakosti muškaraca i žena.

Nadalje, 4 od 5 poduzeća su navela podatke o udjelu žena na upravljačkim pozicijama (top, srednji i niži menadžment). U 3 od 4 poduzeća je taj udio jednak 30%, dok u jednom poduzeću taj udio iznosi 10% (graf 23).

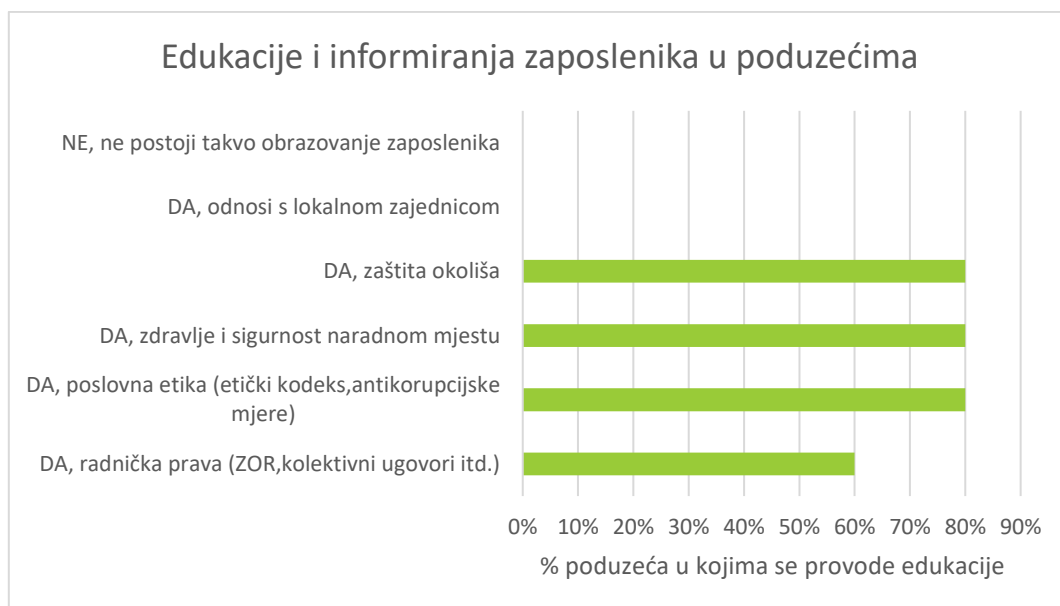
Graf 25. Udio žena na upravljačkim pozicijama u poduzećima

40% ispitanika smatra da njihovo poduzeće kao poslodavac poštuje kvote i pravila zapošljavanja osoba s invaliditetom, dok 60% njih navodi da nisu u mogućnosti pronaći osobe s invaliditetom koje odgovaraju traženim zahtjevima radnih mjesta.

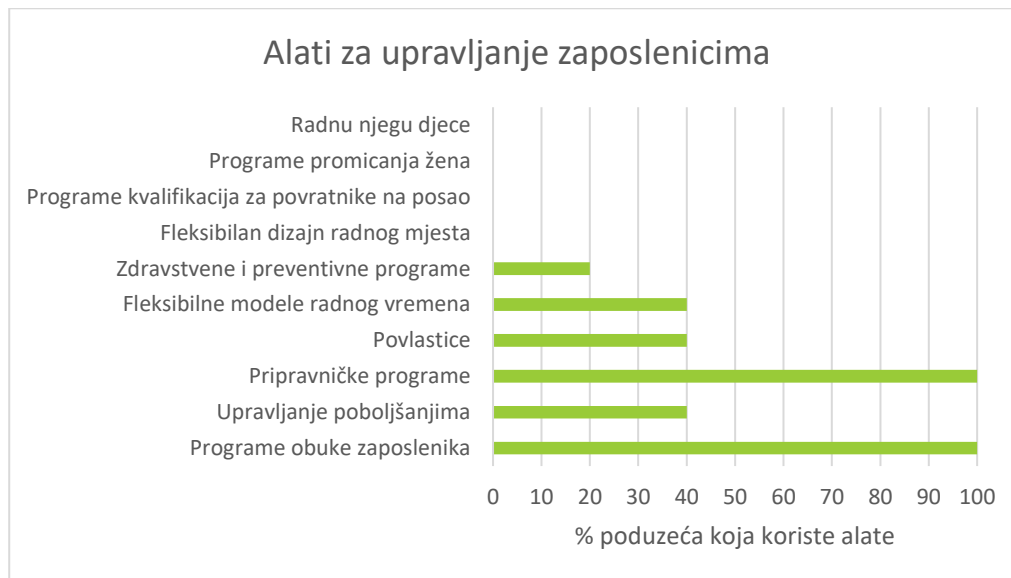
Graf 26. Raspodjela odgovora ispitanika o poštivanju kvota i normi zapošljavanja osoba s invaliditetom u poduzećima

U 80% poduzeća provode se edukacije zaposlenika o temama zaštite okoliša, zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu te poslovne etike, dok se u 60% poduzeća provode edukacije i informiranja vezane uz prava radnika.

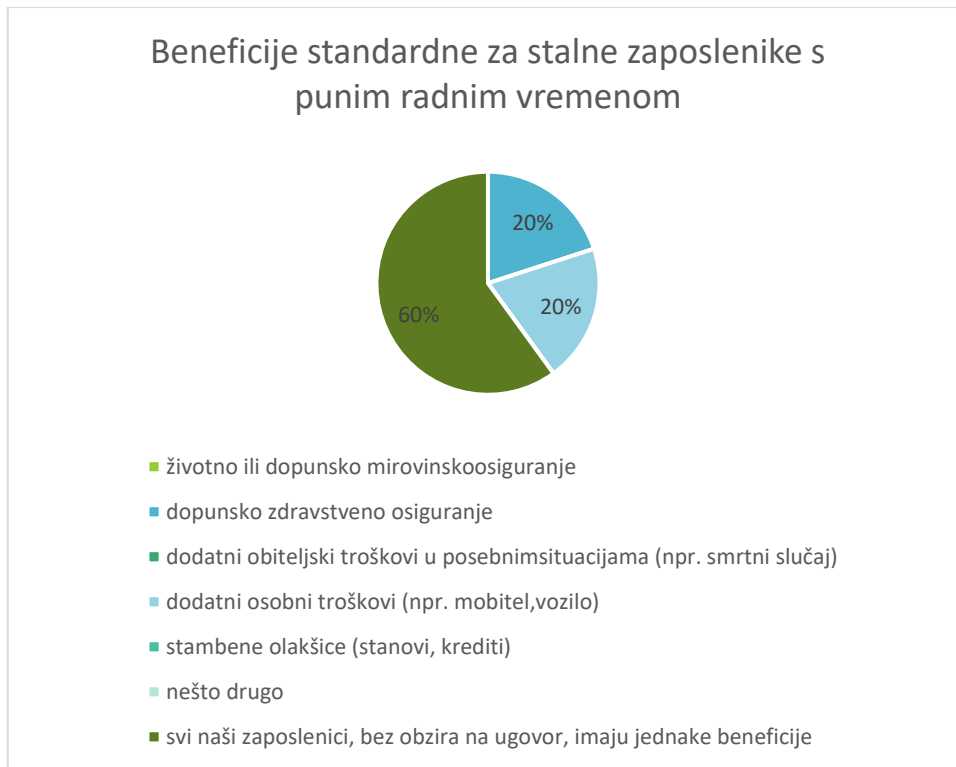
Graf 27. Edukacije i informiranja zaposlenika u poduzećima

U svim ispitanim poduzećima koriste se programi obuke zaposlenika i pripravnički programi kao alati za upravljanje zaposlenicima. Fleksibilne modele radnog vremena, povlastice i upravljanje poboljšanjima koristi 40% ispitanih poduzeća. U 20% njih se provode zdravstveni i preventivni programi (graf 28).

Graf 28. Alati za upravljanje zaposlenicima koji se koriste u ispitanim poduzećima

Također, ispitanici su trebali odgovoriti na pitanje vezano uz beneficije koje su standardne za stalne zaposlenike s punim radnim vremenom, ali se ne pružaju zaposlenicima s privremenim ugovorima, ugovorima na nepuno radno vrijeme i ugovorima s nezajamčenim radnim vremenom u njihovom poduzeću.

Graf 29. Beneficije standardne za stalne zaposlenike s punim radnim vremenom koje se ne pružaju ostalim zaposlenicima

5.2.3. Korporativno upravljanje (G)

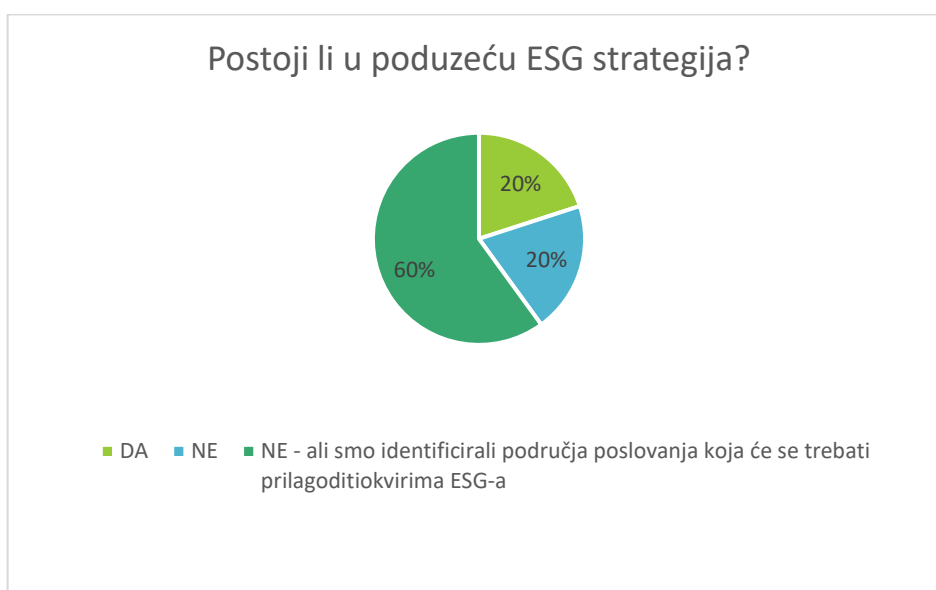
U anketi su se od ispitanika (poduzeća) tražili odgovori na pitanja vezana uz procese, regulaciju i institucije koje utječu na upravljanje, administriranje i kontrolu poduzeća.

Svi ispitanici ove ankete imaju implementiran sustav upravljanja kvalitetom - ISO 9001 (graf 30) koji se uspostavlja s ciljem unaprjeđenja sposobnosti dosljedne isporuke proizvoda i usluga koji udovoljavaju potrebama kupaca te su u skladu s pravnim i regulatornim zahtjevima (Qualidade, 2022).

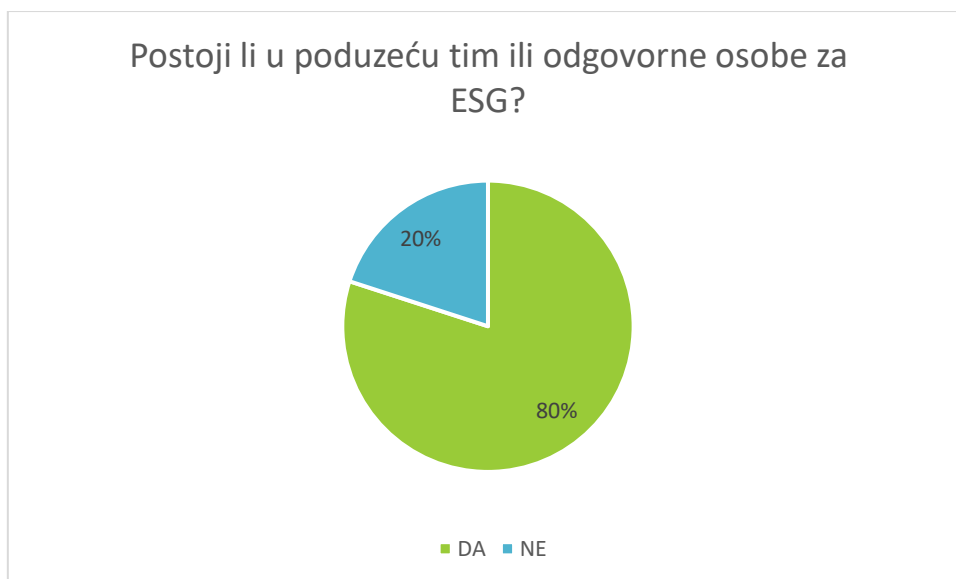
Graf 30. Poduzeća koja imaju sustav upravljanja kvalitetom - ISO 9001

Prema odgovorima ankete, samo jedno poduzeće ima ESG strategiju, a 3 poduzeća su identificirala područja poslovanja koja će se u budućnosti morati prilagoditi okvirima ESG-a.

Graf 31. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju ESG strategije u poduzeću

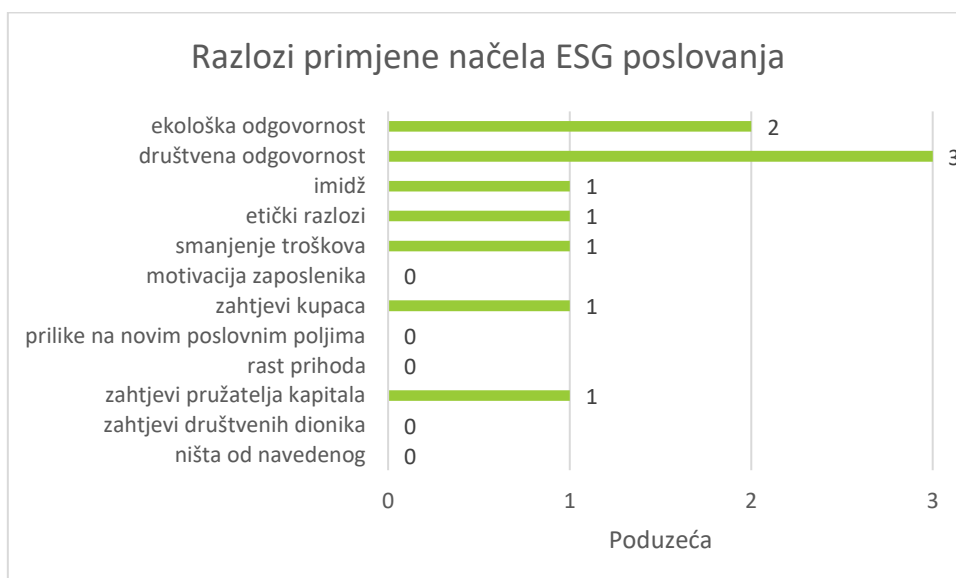
U 80% poduzeća postoji organizirani tim ili odgovorne osobe koje se bave ESG pitanjima (graf 32).

Graf 32. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju ESG tima ili odgovornih osoba unutar poduzeća

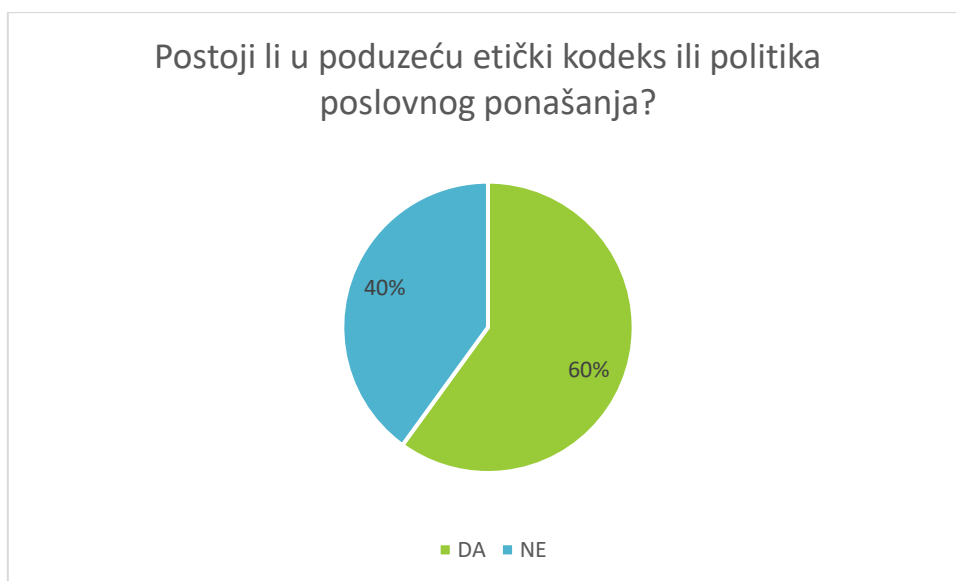
Nadalje, od ispitanika se tražilo da odgovore na pitanje o tome imaju li članovi najvišeg rukovodstva uključene ESG ciljeve u sklopu svojih ocjenjivanja učinkovitosti na godišnjoj razini. Nijedan ispitanik na navedeno pitanje nije potvrdno odgovorio.

Razlozi primjene načela ESG poslovanja su različiti u ispitanim poduzećima kako je prikazano na grafu ispod.

Graf 33. Razlozi primjene načela ESG poslovanja

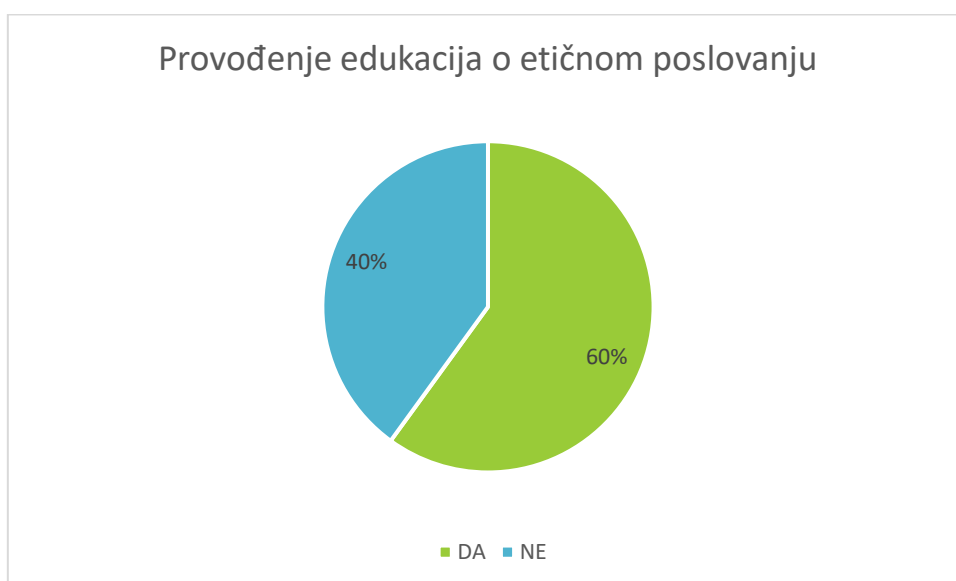
Etički kodeks ili politika poslovnog ponašanja postoji u 60% ispitanih poduzeća (graf 34).

Graf 34. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju etičkog kodeksa ili politike poslovnog ponašanja u poduzeću

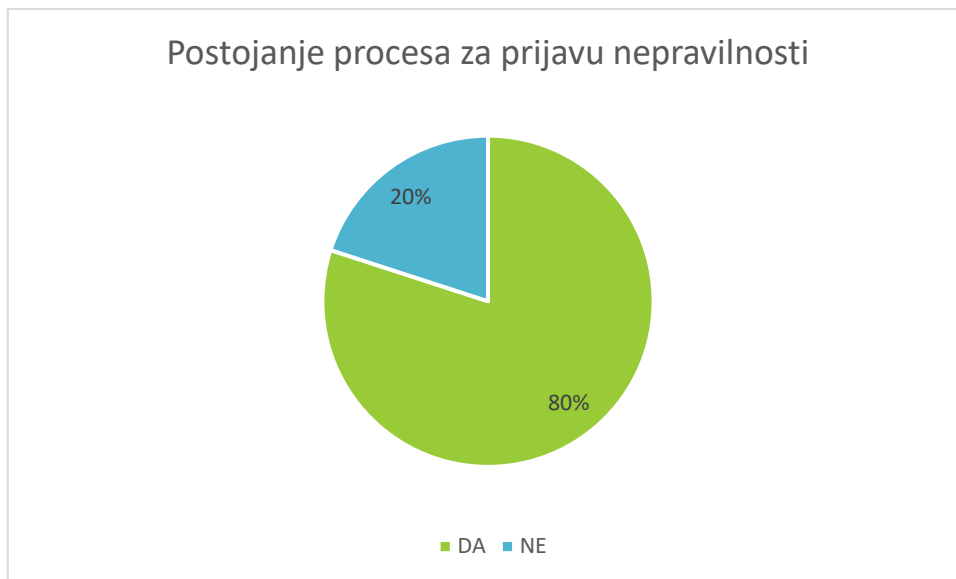
Ispitanici koji su na pitanje o postojanju etičkog kodeksa odgovorili potvrdno dalje su odgovarali na pitanje o područjima koja kodeks obuhvaća. Sva 3 poduzeća su navela prevenciju korupcije kao jedno od područja obuhvaćenih etičkim kodeksom.

Nadalje, jedno od pitanja odnosilo se na provođenje edukacija o etičnom poslovanju. Rezultati si pokazali kako se u većini poduzeća (60%) provode edukacije o etičnom poslovanju (graf 35).

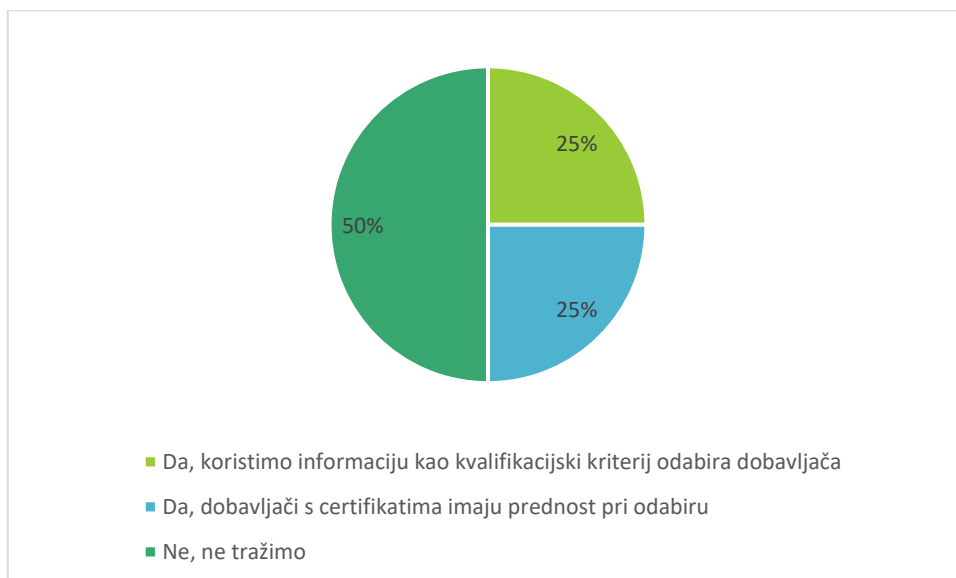
Graf 35. Raspodjela odgovora ispitanika o provođenju edukacija o etičnom poslovanju

Većina ispitanika (80%) je izjavila kako u njihovom poduzeću postoji proces za prijavu nepravilnosti (graf 36).

Graf 36. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju procesa za prijavu nepravilnosti u poduzeću

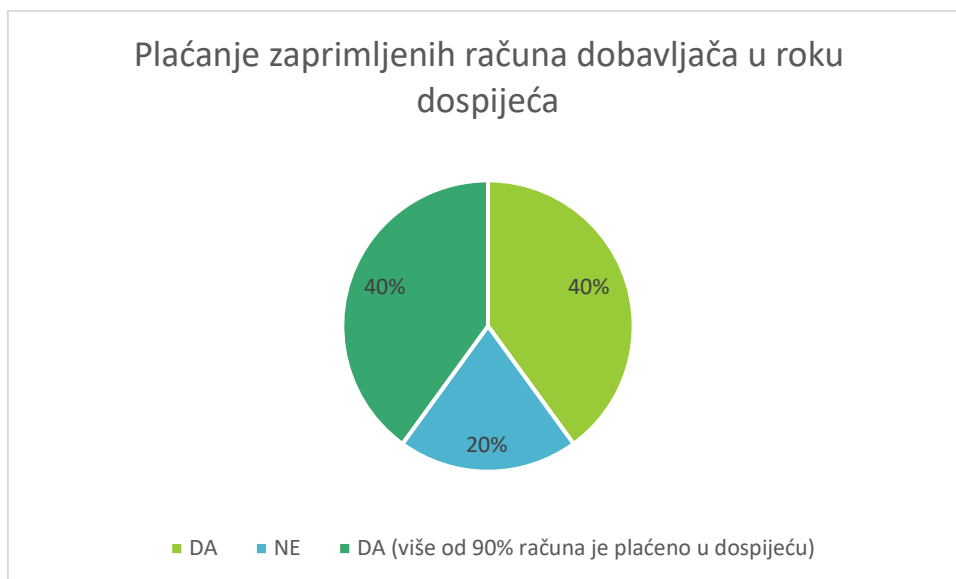
Nadalje, ova anketa je ispitala odnose sa dobavljačima. Točnije, anketom se nastojalo saznati zahtijevaju li velika građevinska poduzeća od svojih dobavljača posjedovanje ISO certifikata koji su relevantni za nabavu roba i usluga kao što su primjerice ISO 9001, 14001 itd.

Graf 37. Raspodjela odgovora ispitanika o posjedovanju ISO certifikata

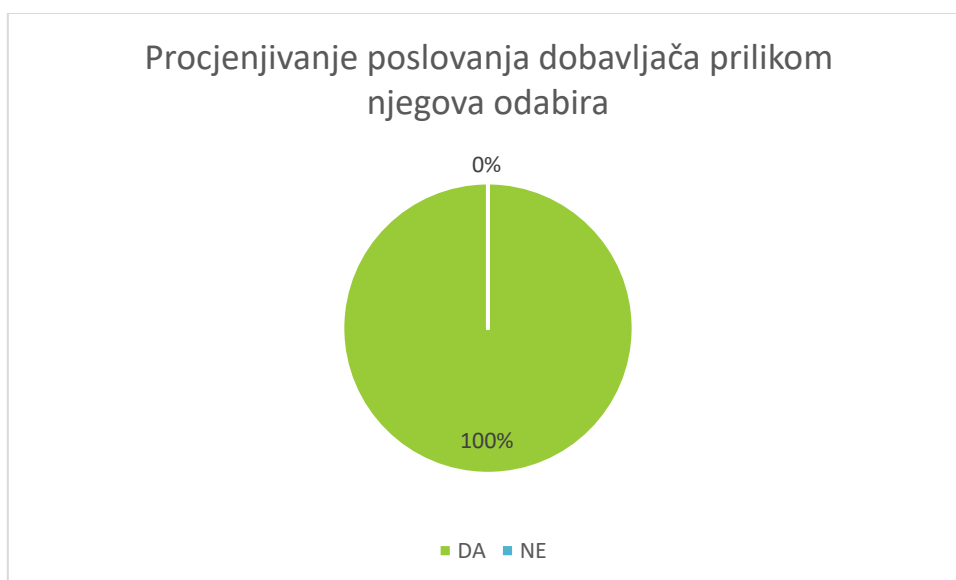
Naredno pitanje ankete odnosilo se na plaćanje zaprimljenih računa dobavljača. Naime, 40% poduzeća plaća zaprimljene račune svojih dobavljača u roku dospijeca, ostalih 40% većinu

računa plaća u roku dospijeća, točnije više od 90% računa. Zaprimljene račune svojih dobavljača u roku dospijeća ne plaća 20% poduzeća.

Graf 38. Raspodjela odgovora ispitanika o plaćanju zaprimljenih računa dobavljača

Sva ispitana poduzeća u ovoj anketi procjenjuju poslovanje dobavljača prilikom njegovog odabira (graf 39).

Graf 39. Procjenjivanje poslovanja dobavljača prilikom njegova odabira

6. Zaključak

Klimatske promjene, energetska (ne)učinkovitost, racionalno korištenje resursa, radni uvjeti, sigurnost i zdravlje na radnom mjestu, korporativna kultura itd. su teme vezane uz okolišno (E), društveno (S) i korporativno (G) upravljanje o kojima se u posljednje vrijeme sve više govori. Budući da je građevinski sektor jedan od glavnih pokretača cjelokupnog gospodarstva, građevinska poduzeća imaju značajan utjecaj na održivi razvoj.

Cilj ovog rada je bio utvrditi koliko velika građevinska poduzeća u RH poznaju i primjenjuju ESG načela poslovanja. Istraživanje je provedeno u pet velikih građevinskih poduzeća koristeći anketni upitnik kao metodu istraživanja. Rezultati istraživanja su pokazali kako je većina tih poduzeća upoznata s pojmom ESG-a i obvezama koje ih u pogledu izvještavanja o okolišnom, društvenom i korporativnom upravljanju očekuju. Svi su oni, prema ovom istraživanju, svjesni kako im poslovanje u skladu s ESG principima donosi konkurentsku prednost. Međutim samo 60% njih smatra kako primjenom tih načela mogu ostvariti bolje financijske rezultate.

Istraživanjem se također pokazalo kako su velikim građevinskim poduzećima neki ESG čimbenici važniji od drugih. Primjera radi, sva poduzeća nastoje smanjiti količine otpada koje proizvode dok tek 20% nastoji isto učiniti s emisijama stakleničkih plinova. Rezultati istraživanja pokazuju kako velika građevinska poduzeća u RH ne zanemaruju društveni aspekt održivosti budući da većina poduzeća svoje zaposlenike educira o zdravlju i sigurnosti na radnom mjestu. Iako u većini poduzeća postoje osobe zadužene za ESG, još uvijek nemaju razvijene ESG strategije. Samo ona poduzeća koja su obveznici nefinancijskog izvještavanja imaju razvijene ESG strategije te aktivnostima ESG-a ozbiljnije pristupaju.

Sve je veći broj propisa i zakonskih zahtjeva koje uvodi Europska unija, a kojima će se građevinska poduzeća morati prilagoditi. Obveza nefinancijskog izvještavanja kroz nekoliko godina više neće biti samo obveza velikih poduzeća od javnog interesa nego će o održivosti morati izvještavati sva velika građevinska poduzeća, bez obzira na to jesu li im vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište. U skladu s Direktivom o korporativnom izvještavanju o održivosti, takva će velika građevinska poduzeća biti obvezna redovito i transparentno objavljivati informacije vezane uz utjecaj njihovog poslovanja na okoliš i društvo.

Popis literature

Accountancy Europe (2022) 'Najčešća pitanja: Sve što trebate znati o Direktivi o korporativnom izvješćivanju o održivosti (CSRD) – informativni članak' [Online] Dostupno: [CSRD_factsheet_prijevod_HRK_13221.pdf](https://www.accountancyeurope.eu/CSRD_factsheet_prijevod_HRK_13221.pdf) (accountancyeurope.eu) (Pristupljeno: 10. kolovoza 2023.).

Atanacković, U. (2011) 'Društveno odgovorno poslovanje kao suvremeni koncept biznisa' [Online] Dostupno: <https://www.vps.ns.ac.rs/SB/2011/5.13.pdf> (Pristupljeno: 4. kolovoza 2023.).

Bagić A., Škrabalo M., Narančić L. (2006) 'Pregled društvene odgovornosti poduzeća', Zagreb, Academy for Educational Development.

Buturac, G. (2022) 'Sektorske analize. Građevinarstvo i nekretnine' Dostupno: <http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2022/11/F-%E2%80%93-Gra%C4%91evinarstvo.pdf> (Pristupljeno: 17. rujna 2023).

Caroll, A. B. (2015) 'Corporate social responsibility: The centerpiece of competing and complementary frameworks' *Elsevier*, vol. 44, br. 2, str. 87-96.

Državni zavod za statistiku (2022) 'Indeksi građevinskih radova u veljači 2022. – privremeni podaci' [Online] Dostupno: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29628> (Pristupljeno: 21. rujna 2023.)

Državni zavod za statistiku (2022) 'Strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća u 2020.' [Online] Dostupno: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29182> (Pristupljeno: 19. rujna 2023.)

Državni zavod za statistiku (2023) 'Broj i struktura poslovnih subjekata u lipnju 2023.' [Online] Dostupno: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58281> (Pristupljeno: 19. rujna 2023.)

ERFAG (2022) 'ESRS E4 Biodiversity and ecosystems' [Online] Dostupno: <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F11%2520Draft%2520ESRS%2520E4%2520Biodiversity%2520and%2520ecosystems%2520November%25202022.pdf> (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS E2 Pollution' [Online] Dostupno: <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F11%2520Draft%2520ESRS%2520E2%2520Pollution%2520November%25202022.pdf>

s%2F09%2520Draft%2520ESRS%2520E2%2520Pollution%2520November%25202022.pdf
(Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS E3 Water and marine resources' [Online] Dostupno:
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F10%2520Draft%2520ESRS%2520E3%2520Water%2520and%2520marine%2520resources%2520November%25202022.pdf> (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS E5 Resource use and circular economy' [Online] Dostupno:
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F12%2520Draft%2520ESRS%2520E5%2520Resource%2520use%2520and%2520circular%2520economy.pdf> (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS S2 Workers in the Value Chain' [Online] Dostupno:
https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FED_ESRS_S2.pdf (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS S3 Affected communities' [Online] Dostupno:
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F15%2520Draft%2520ESRS%2520S3%2520Affected%2520communities%2520November%25202022.pdf> (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS E1 Climate change' [Online] Dostupno:
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F08%2520Draft%2520ESRS%2520E1%2520Climate%2520Change%2520November%25202022.pdf> (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS G1 Governance, risk management and internal control' [Online]
Dostupno:
https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FED_ESRS_G1.pdf (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

ERFAG (2022) 'ESRS S1 Own workforce' [Online] Dostupno:
https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FED_ESRS_S1.pdf (Pristupljeno: 12. kolovoza 2023.).

Europska komisija (2001) 'GREEN PAPER: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility' [Online] Dostupno: <https://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0366:FIN:EN:PDF%20

(Pristupljeno: 28. srpnja 2023.).

Europska komisija (2019) 'Europski zeleni plan' [Online] Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52019DC0640&from=EN>

(Pristupljeno: 2. kolovoza 2023.)

Europska komisija (2020) [Online] 'Val obnove za Europu - ozelenjivanje zgrada, otvaranje radnih mjesta, poboljšanje života' Dostupno <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0662&from=EN> (Pristupljeno: 15. rujna 2023.)

Europska komisija (2020) 'Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo' [Online] Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098>

(Pristupljeno: 26. kolovoza 2023.)

Europska komisija (2021) 'Provedba europskog zelenog plana' [Online] Dostupno: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_hr (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

Europska komisija (2023) 'EU taksonomija za održive aktivnosti' [Online] Dostupno: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (Pristupljeno: 10. kolovoza 2023.).

Europska komisija (2023) 'Plan REPowerEU' [Online] Dostupno: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_hr (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

Europska komisija (2023) 'Provedba europskog zelenog plana' [Online] Dostupno: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_hr#preobrazba-na%C5%A1eg-gospodarstva-i-dru%C5%A1tva (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

Europski parlament (2023) 'Kružno gospodarstvo: definicija i koristi koje donosi' *Europski parlament* [Online] Dostupno:

<https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/economy/20151201STO05603/kruzno-gospodarstvo-definicija-i-koristi-koje-donosi> (Pristupljeno: 25. kolovoza 2023.)

Eurostat (2020) 'Accidents at work statistics' [Online] Dostupno: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Accidents_at_work_statistics#Analysis_by_activity (Pristupljeno: 20. kolovoza 2023.)

EY (2022) 'European Sustainability Reporting Standards (ESRS)' [Online] Dostupno: https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/new-sustainability-reporting-rules-for-multinational-companies (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

FIEC (2023) 'Construction activity in Europe', *FIEC* [Online] Dostupno: <https://fiec-statistical-report.eu/> (Pristupljeno: 5. kolovoza 2023.).

Glavočević, A., i Radman Peša, A. (2013) 'Društveno odgovorno poslovanje i CRM kao način integriranja društvene odgovornosti u marketinške aktivnosti', *Oeconomica Jadertina*, vol. 3, br. 2, str. 28-49.

Guadamillas-Gómez, F., J. Donate-Manzanares, M., i Škerlavaj, M. (2010) 'The integration of corporate social responsibility into the strategy of technology-intensive firms: a case study', *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci*, vol. 28, br. 1, str. 9-34.

Gudelj, I. (2019) 'Stručni prikaz: Ciljevi održivog razvoja - provedba na globalnoj razini i provedbeni status u Republici Hrvatskoj', *Hrvatske vode*, 27(109), str. 245-0.

Hahn, T., Scheermesser, M. (2006) 'Approaches to Corporate Sustainability among German Companies' *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, vol. 13, br. 3, str. 150-165.

HGK (2019) 'Podržimo održivo, ubrzajmo promjene' [Online] Dostupno: <https://www.hgk.hr/documents/brosura-podrzimo-odrzivo-ubrzajmo-promjene5cc007b665406.pdf> (Pristupljeno: 7. rujna 2023.).

HGK (2023) 'ESG rejting' *HGK* [Online] Dostupno: <https://hgk.hr/hrvatski-esg-rating> (Pristupljeno: 1. rujna 2023.)

HPB (2023) 'Što je ESG?', *HPB* [Online] Dostupno: <https://www.hpb.hr/hr/sto-je-esg/7874> (Pristupljeno: 7. kolovoza 2023.)

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) [Online] Dostupno: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15820> Pristupljeno 21. 9. 2023.

Hrvatska udruga poslodavaca (2023) ' Global Compact Hrvatska' [Online] Dostupno: <https://www.hup.hr/kontakt-v2.aspx> (Pristupljeno: 17. rujna 2023.)

Hrvatski zavod za norme (2023) ' HRN EN ISO 14000 - Upravljanje okolišem', *HZN* [Online] Dostupno: <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=53> (Pristupljeno: 16. rujna 2023.)

Hrvatski zavod za norme (2023) ' HRN EN ISO 50001 - Upravljanje energijom', *HZN* [Online] Dostupno: <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=377> (Pristupljeno: 16. rujna 2023.)

Hrvatski zavod za norme (2023) ' Svjetski dan sigurnosti i zdravlja na radu, 28. travnja', *HZN* [Online] Dostupno: <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=1789> (Pristupljeno: 16. rujna 2023.)

Hrvatski zavod za norme (2023) 'HRN EN ISO 26000 – Društvena odgovornost', *Hrvatski zavod za norme* [Online] Dostupno: <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=54> (Pristupljeno: 22. kolovoza 2023.)

Hrvatski zavod za norme (2023) 'Norma HRN EN ISO 26000:2020 dostupna i na hrvatskome jeziku', *HZN* [Online] Dostupno: <https://www.hzn.hr/default.aspx?id=2036> (Pristupljeno: 10. rujna 2023.)

HUP (2020) ' Strategija EU za Val obnove: udvostručenje stope obnove radi smanjenja emisija i energetske siromaštva' [Online] Dostupno: <https://www.hup.hr/strategija-eu-za-val-obnove-udvostrucenje-stope-obnove-radi-smanjenja-emisija-i-energetskog-siromastva.aspx> (Pristupljeno: 15. rujna 2023.)

HZZZSR (2022) ' Analiza ozljeda na radu u djelatnosti F - Građevinarstvo za 2021. godinu' Dostupno: <http://www.hzzzsr.hr/wp-content/uploads/2022/11/F-%E2%80%93-Gra%C4%91evinarstvo.pdf> (Pristupljeno: 21. kolovoza 2023.)

IDOP (2021) '17 Ciljeva održivog razvoja', *IDOP* [Online] Dostupno: <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/> (Pristupljeno 7. rujna 2023).

IDOP (2021) 'Nefinancijsko izvještavanje – pregled novih zakonodavnih obveza', *IDOP* [Online]. Dostupno: https://idop.hr/wp-content/uploads/2022/02/EU-Taksonomija_web.pdf (Pristupljeno 7. rujna 2023).

IDOP (2021) ' Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SFDR uredba)', *IDOP* [Online] Dostupno: <https://idop.hr/uredba-o-objavama-povezanim-s-odrzivosti-u-sektoru-financijskih-usluga-sfdr-uredba/> (Pristupljeno: 12. rujna 2023.)

IDOP (2023) ' Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti (CSRD)', *IDOP* [Online] Dostupno: <https://idop.hr/direktiva-o-korporativnom-izvjestavanju-o-odrzivosti-csrd/> (Pristupljeno: 10. kolovoza 2023.)

Ivanković, J. (2010) *Društveno odgovorna strategija marketinga i konkurentnost poduzeća prehrambene industrije Republike Hrvatske*, Doktorska disertacija, Rijeka, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Rijeci.

Kishan, S., White, N. (2022) 'A basic guide to ESG investing and why it faces a backlash', *Bloomberg Professional Services*, [Online] Dostupno: <https://www.bloomberg.com/professional/blog/a-basic-guide-to-esg-investing-and-why-it-faces-a-backlash-quicktake/?tactic-page=641053> (Pristupljeno: 29. kolovoza 2023.)

Kochar, A., Bisht, M. (2014) ' HR Practices and Internal Corporate Social Responsibility', *Journal of general management*, vol. 1, br. 1, str. 37-50.

Kostić, N, Hudjur, A. (2023) ' Izgradnja održive budućnosti: Poslovni priručnik za ESG standarde' [Online] Dostupno: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-08/izgradnja_odr_zive_buducnosti_poslovni_prirucnik_za_esg_standarde.pdf (Pristupljeno: 5. rujna 2023.).

Krivačić, D., i Antunović, M. (2018). 'Nefinancijsko izvještavanje: novi izazov za korporativne računovodstvene sustave', *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, vol. 12, no. 3-4, str. 83-98.

Lacković Vincek, Z., Dvorski, S., i Novak, E. (2017). 'Usporedba društveno odgovornog poslovanja u proizvodnim i uslužnim poduzećima Republike Hrvatske', *Ekonomski pregled*, vol. 68, br. 3, str. 267-296.

Lazibat, T., Samardžija, J., Sutić, I., 'ISO 26000 SR – društvena odgovornost', Zbornik radova Hrvatskog društva za kvalitetu, vol. 2010., no. 1-12., 2010., str. 1-2.

Lovrenčić Butković, L. (2023) *Društveno odgovorno poslovanje* [Predavanje na kolegiju Poslovne strategije građevinskih poduzeća, Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu], 29. ožujka 2023.

Lovrenčić Butković, L., Mihić, M., Sigmund, Z. (2021) 'Assessment methods for evaluating circular economy projects in construction: a review of available tools', *International Journal of Construction Management*, str. 877-886.

Lucarelli, C., Mazzoli, C., Rancan, M., Severini, S. (2020) 'Classification of Sustainable Activities: EU Taxonomy and Scientific Literature', *Sustainability*, vol. 12, br. 16.

Martinuzzi, A., Kudlak, R., Faber, C., Wiman, A. (2011) 'CSR Activities and Impacts of the Construction Sector', Research Institute for Managing Sustainability (RIMAS), Vienna University of Economics and Business, Vienna

Matos, P. (2020) *ESG and responsible institutional investing around the world: A critical review* [Online], CFA Institute. Dostupno: <https://www.cfainstitute.org/-/media/documents/book/rf-lit-review/2020/rflr-esg-and-responsible-institutional-investing.pdf> (Pristupljeno: 3. kolovoza 2023.)

McElhaney, K. A. (2009) 'A Strategic Approach to Corporate Social Responsibility', *Leader to Leader*, vol. 2009, br. 52, str. 30-36.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2022) 'Izvešće o gospodarenju građevnim otpadom u 2021. godini' [Online] Dostupno: [OTF_2022_Izvjescje_2021_FINAL_cistopis4.pdf](https://haop.hr/OTF/OTF_2022_Izvjescje_2021_FINAL_cistopis4.pdf) (haop.hr) (Pristupljeno: 29. rujna 2023.)

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine (2021) 'Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine', *MPGI* [Online] Dostupno: https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EnergetskaUcinkovitost/Program_razvoja_KG_prostorom_i_zgradama_2021-2030.pdf (Pristupljeno: 25. kolovoza 2023.)

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija (2010) 'Pregled postignuća Republike Hrvatske u ostvarivanju Milenijskih ciljeva razvoja za razdoblje od 2006. do 2010. godine'

[Online] Dostupno:

https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/dokumenti/nac_strat/Pregled%20postignu%C4%87a%20Republike%20Hrvatske%20u%20ostvarivanju%20Milenijskih%20ciljeva%20razvoja%20za%20razdoblje%20od%202006.%20do%202010.%20godine.pdf
(Pristupljeno: 24. kolovoza 2023.)

Narodne novine NN 84/2023 (2023) ' Odluka o donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. godine'

Pavić-Rogošić, L. (2012) 'Društveno odgovorno poslovanje (DOP)' [Online] Dostupno: <https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/dop.pdf> (Pristupljeno: 4. kolovoza 2023.)

Pavić-Rogošić, L. (2015) 'Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030 – novi izazov', Odraz, Zagreb

Pitt, M., Tucker, M., Riley, M., and Longden, J., (2009) 'Towards sustainable construction: promotion and best practices' *Construction Innovation*, vol. 9, br. 2, str. 201.

Qualidade (2022) ' ISO 9001 Sustav upravljanja kvalitetom', *Qualidade* [Online] Dostupno: https://www.qualidade.hr/iso-9001/?gclid=Cj0KCQjw9rSoBhCiARIsAFOipln-jmztwyRK2YMNAWIKassQMO1Vnbjm7ryD4YN5Ki0foFKUvGgEiVQaAgf5EALw_wcB
(Pristupljeno: 17. rujna 2023.)

Radujković, M., Burcar Dunović, I., Dolaček Alduk, Z., Nahod, M. M., Vukomanović, M. (2015) *Organizacija građenja*, Zagreb, Sveučilište u zagrebu, Građevinski fakultet

Raguž Vrdoljak I., Hazdovac K., (2014) 'Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa', *Oeconomica Jadertina*, Dubrovnik

Ravlić Ivanović, I., Žepić, I., Cigula, K., Marszalek, V., Kartelo, S., Labaš, D., Omazić, M. A., Jaklin, L., Markota Vukić, N. (2022) ' Nacionalna studija o stanju nefinancijskog izvješćivanja u Hrvatskoj za 2019. i 2020. godinu'

Rok, B., Fabrycka, W., Minasowicz, A., Nowak, P., Zaleski, J. (2017) *Corporate social responsibility in construction*, Civil Engineering Faculty of Warsaw University of Technology, Warsaw

Sáez-de-Guinoa A., Zambrana-Vasquez D., Fernández V., Bartolomé C. (2022) 'Circular Economy in the European Construction Sector: A Review of Strategies for Implementation in Building Renovation', *Energies*, vol. 15, br. 13

Scope Ratings (2022) 'ESG considerations for the credit ratings of construction and construction-materials corporates' *Scope Ratings* [Online] Dostupno: <https://www.scoperatings.com/ratings-and-research/research/EN/172948> (Pristupljeno: 16. kolovoza 2023.)

Službeni list Europske Unije (2019) 'Europski zeleni plan' Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/european-green-deal.html> (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

Službeni list Europske Unije (2021) 'Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama' Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52021DC0082> (Pristupljeno: 11. kolovoza 2023.).

Srbljinović, M. (2012) 'Utjecaj društvene odgovornosti poduzeća na ponašanje potrošača u Hrvatskoj', *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, vol. 10, br. 2, str. 161-180.

Sustainability Knowledge Group (2018) 'Moving forward with the Global Reporting Initiative Standards' *Sustainability Knowledge Group* [Online] Dostupno: <https://sustainabilityknowledgegroup.com/moving-forward-with-the-global-reporting-initiative-standards/> (Pristupljeno: 16. kolovoza 2023.)

Štriga, T. (2022) 'Kompanije čeka velika promjena u izvještavanju', *Poslovni dnevnik* [Online] Dostupno: <https://www.poslovni.hr/trzista/kompanije-ceka-velika-promjena-u-izvjestavanju-4330425> (Pristupljeno: 18. rujna 2023.)

U. Duman, D, Giritli, H., McDermott, P. (2016) Corporate social responsibility in construction industry: A comparative study between UK and Turkey, *Built Environment Project and Asset Management*, vol. 6, br. 2, str. 218.-231.

UGREEN (2023) 'How ESG Can Help Your Construction Business Thrive in a Changing World', *UGREEN* [Online] Dostupno: <https://ugreen.io/how-esg-can-help-your-construction-business-thrive-in-a-changing-world/> (Pristupljeno: 18. rujna 2023.)

Vijeće Europske unije (2021) 'Europski zeleni plan', *Vijeće Europske unije* [Online] Dostupno: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/green-deal/> (Pristupljeno: 10. kolovoza 2023.)

Vijeće Europske unije (2022) 'Vijeće dalo konačno zeleno svjetlo direktivi o korporativnom izvješćivanju o održivosti', *Vijeće Europske unije* [Online] Dostupno: <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2022/11/28/council-gives-final-green-light-to-corporate-sustainability-reporting-directive/> (Pristupljeno: 10. kolovoza 2023.)

Vlada RH (2019) 'Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi Programa UN-a za održivi razvoj 2030' [Online]. Dostupno: <https://www.hgk.hr/documents/dobrovoljni-nacionalni-pregled-ciljevi-odrzivog-razvoja-hrvatska5d2daef212fdc.pdf> (Pristupljeno: 7. rujna 2023.).

Vlada RH (2023) 'Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030.' [Online]. Dostupno: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Lipanj/229%20-%20sjednica%20VRH/2%20CRO%20VNR%202023%20HR.pdf> (Pristupljeno: 7. rujna 2023.).

Wikipedia (2022) 'Bruto domaći proizvod', Wikipedija [Online]. Dostupno: https://hr.wikipedia.org/wiki/Bruto_doma%C4%87i_proizvod (Pristupljeno 22. rujna 2023.).

Worldfavor (2022) 'ESG vs CSR, what is the difference?', *Worldfavor* [Online] Dostupno: <https://blog.worldfavor.com/esg-vs-csr-what-is-the-difference> (Pristupljeno: 7. kolovoza 2023.)

Zakon o računovodstvu (2023) Narodne novine br. NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23

Popis tablica

Tablica 1. Vremenski okvir izvještavanja o održivosti prema vrsti obveznika (IDOP, 2021) .34

Tablica 2. Postotne promjene glavnih sektorskih pokazatelja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (Buturac, 2022)48

Tablica 3. Popis aktivnih pravnih osoba u području građevinarstva po broju zaposlenih (Državni zavod za statistiku, 2023)51

Popis slika

Slika 1. Tri područja društveno odgovornog poslovanja (Izrada autora prema Lovrenčić Butković, 2023).....	2
Slika 2. Povezanost milenijjskih razvojnih ciljeva i Ciljeva održivog razvoja (HGK, 2019) ..	15
Slika 3. 17 Ciljeva održivog razvoja (IDOP, 2021)	16
Slika 4. Status provedbe Ciljeva RH u odnosu na EU i ocjena napretka (Vlada RH, 2023)...	18
Slika 5. Zgrade i energija (Vijeće Europske unije, 2021)	22
Slika 6. Europski zeleni plan (Europska komisija, 2019).....	23
Slika 7. GRI standardi (Sustainability Knowledge Group, 2018)	25
Slika 8. Shematski prikaz norme ISO 26000 (Hrvatski zavod za norme, 2023)	26
Slika 9. Razvoj nefinancijskog izvještavanja (Krivačić i Antunović, 2018)	27
Slika 10. Dijagram povećanja kružnosti (Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje i državne imovine, 2021)	41
Slika 11. Nesreće sa i bez smrtnog ishoda po NACE djelatnostima (Eurostat, 2020).....	45
Slika 12. Udio građevinarstva u BDP-u RH i EU-27	49
Slika 13. Obujam građevinskih radova u RH i EU-27.....	49
Slika 14. Udio zaposlenih u građevinarstvu u ukupnoj zaposlenosti u RH i EU-27 (Buturac, 2022)	50
Slika 15. Struktura izvršenih građevinskih radova prema vrsti građevine (Buturac, 2022)	50

Popis grafova

Graf 1. Prijavljene ozljede na mjestu rada u djelatnosti građevinarstva prema vrsti (HZZZSR, 2022)	46
Graf 2. Pozicija ispitanika u poduzeću	53
Graf 3. Godine iskustva ispitanika na trenutnoj poziciji u poduzeću.....	54
Graf 4. Poznavanje pojma ESG-a	54
Graf 5. Važnost ESG principa poslovanja u poduzeću	55
Graf 6. Objavljivanje nefinancijskih izvješća	55
Graf 7. Raspodjela odgovora ispitanika o upoznatosti s činjenicom da će od 2026. o održivosti morati izvještavati sva velika poduzeća.....	56
Graf 8. Raspodjela odgovora ispitanika o povezanosti poslovanja u skladu s ESG principima i boljih financijskih rezultata.....	57
Graf 9. Ciljevi održivog razvoja kojima poduzeća direktno doprinose	57
Graf 10. Inspekcijski nadzori iz područja zaštite okoliša	58
Graf 11. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o provođenju mjerenja emisija stakleničkih plinova i objavljivanja emisija o njima.....	59
Graf 12. Raspodjela odgovora na pitanje postavljaju li poduzeća ciljeve o emisijama stakleničkih plinova	60
Graf 13. Raspodjela odgovora na pitanje o ulaganju u infrastrukturu i tehnologiju s ciljem smanjenja korištenja fosilnih goriva	61
Graf 14. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o planiranju smanjenja količina otpada i povećanju količine oporabljene otpada	62
Graf 15. Udjeli proizvodnog otpada koji je recikliran u ukupnom otpadu	62
Graf 16. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o udjelu recikliranih materijala korištenih pri izgradnji građevina	63

Graf 17. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o analizi usklađenosti djelatnosti poduzeća s EU taksonomijom.....	63
Graf 18. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju procjene klimatskih rizika i utjecaja klimatskih promjena na poslovanje poduzeća sa prepoznatim mjerama za smanjenje rizika .	64
Graf 19. Raspodjela odgovora na pitanje o provođenju programa podrške lokalnim zajednicama.....	64
Graf 20. Raspodjela odgovora na pitanje o programima podrške lokalnim zajednicama koje poduzeća provode	65
Graf 21. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju kolektivnog ugovora s predstavnicima zaposlenika u poduzeću.....	65
Graf 22. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju propisa i smjernica za praćenje sigurnosti zaposlenika te uputa za izračun ključnih pokazatelja uspješnosti	66
Graf 23. Raspodjela odgovora na pitanje o postojanju mehanizama praćenja u područjima dječjeg rada, prisilnog rada ili trgovine ljudima u dobavljačkom lancu poduzeća.....	67
Graf 24. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju politike za poticanje raznolikosti i jednakih mogućnosti u poduzeću.....	68
Graf 25. Udio žena na upravljačkim pozicijama u poduzećima	68
Graf 26. Raspodjela odgovora ispitanika o poštivanju kvota i normi zapošljavanja osoba s invaliditetom u poduzećima.....	69
Graf 27. Edukacije i informiranja zaposlenika u poduzećima.....	69
Graf 28. Alati za upravljanje zaposlenicima koji se koriste u ispitanim poduzećima	70
Graf 29. Beneficije standardne za stalne zaposlenike s punim radnim vremenom koje se ne pružaju ostalim zaposlenicima.....	71
Graf 30. Poduzeća koja imaju sustav upravljanja kvalitetom - ISO 9001	72
Graf 31. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju ESG strategije u poduzeću.....	72

Graf 32. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju ESG tima ili odgovornih osoba unutar poduzeća	73
Graf 33. Razlozi primjene načela ESG poslovanja.....	73
Graf 34. Raspodjela odgovora ispitanika o postojanju etičkog kodeksa ili politike poslovnog ponašanja u poduzeću	74
Graf 35. Raspodjela odgovora ispitanika o provođenju edukacija o etičnom poslovanju.....	74
Graf 36. Raspodjela odgovora ispitanika na pitanje o postojanju procesa za prijavu nepravilnosti u poduzeću	75
Graf 37. Raspodjela odgovora ispitanika o posjedovanju ISO certifikata.....	75
Graf 38. Raspodjela odgovora ispitanika o plaćanju zaprimljenih računa dobavljača	76
Graf 39. Procjenjivanje poslovanja dobavljača prilikom njegova odabira	76

Popis priloga

Prilog 1: Anketni upitnik o poznavanju i primjeni ESG-a u velikim hrvatskim građevinskim poduzećima koji je izrađen prema ESG rejtingu koji je izradila Hrvatska gospodarska komora kao model ocjenjivanja održivih praksi (HGK, 2023), istraživanju o pristupu društvenoj odgovornosti u njemačkim poduzećima (Hahn i Scheermesser, 2006) te Europskim standardima izvještavanja o održivosti (ESRS).

1. Opći podaci o ispitanicima

1. Naziv poduzeća: _____

2. Veličina poduzeća:
 - Mikro poduzetnici
 - Mali poduzetnici
 - Srednji poduzetnici
 - Veliki poduzetnici

3. Koja je Vaša pozicija u poduzeću?
 - Top menadžment
 - Srednji menadžment
 - Niži menadžment

4. Koliko godina iskustva imate na toj poziciji?
 - 1 – 5 godina
 - 5 – 10 godina
 - 10 – 15 godina
 - 15 i više godina

5. Jeste li upoznati s pojmom ESG-a?
 - Da
 - Ne

6. Prema Vašem mišljenju, koliko je ESG princip poslovanja Važan u vašem poduzeću?
Ocijenite na skali od 1 (vrlo važan) do 4 (nevažan).
- 1
 - 2
 - 3
 - 4
7. Objavljuje li Vaše poduzeće nefinancijske izvještaje?
- Da
 - Ne
8. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje potvrđan, Vaše poduzeće nefinancijska izvješća objavljuje kao:
- Sastavni dio izvještaja posloводства
 - Poseban dokument
9. Temeljem kojeg okvira sastavljate Vaša nefinancijska izvješća?
- GRI standardi
 - Globalni sporazum Ujedinjenih naroda (UNGC)
 - EU smjernice za izvještavanje o nefinancijskim informacijama
 - Smjernice za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) Norma ISO 26000
 - GRI G4 smjernice
 - bez okvira
10. Jeste li upoznati s činjenicom da će od 2026., a za financijsku godinu 2025., o održivosti morati izvještavati sva velika poduzeća?
- Da
 - Ne
11. Smatrate li da poslovanjem u skladu s ESG principima poduzeće može steći veću konkurentsku prednost?
- Da
 - Ne

12. Smatrate li da poslovanjem u skladu s ESG principima poduzeće može ostvariti bolje financijske rezultate?

- Da
- Ne

13. Kojim globalnim ciljevima održivog razvoja (SDG) poduzeće direktno doprinosi?

- Svijet bez siromaštva
- Svijet bez gladi
- Zdravlje i blagostanje
- Kvalitetno obrazovanje
- Rodna ravnopravnost
- Čista voda i sanitarni uvjeti
- Pristupačna energija iz čistih izvora
- Dostojanstven rad i ekonomski rast
- Industrija, inovacije i infrastruktura
- Smanjenje nejednakosti
- Održivi gradovi i zajednice
- Odgovorna potrošnja i proizvodnja
- Zaštita klime
- Očuvanje vodenog svijeta
- Očuvanje života na Zemlji
- Mir, pravda i snažne institucije
- Partnerstvom do ciljeva

14. Koliki udio ukupnog prihoda Vaše poduzeće odvaja na aktivnosti ESG-a?

2. Okolišno upravljanje (E)

15. Ima li Vaša tvrtka politiku zaštite okoliša?

- DA
- NE
- NE - u procesu uvođenja smo

- NE - imamo interni sustav koji se bazirana praćenju utjecaja na okoliš (emisije, otpad, potrošnja vode i sl.)

16. Posjedujete li jedan od slijedećih standarda/certifikata?

- ISO 14001
- Carbon Trust Standard
- EMAS Forest Stewardship Council
- MCERTS
- Blue Planet Friendly

17. Jeste li imali inspekcijske nadzore iz područja zaštite okoliša?

- Da
- Ne

18. Ukoliko je prethodni odgovor da, koliki udio nadzora u ukupnom broju nadzora je prošao bez nepravilnosti?

19. Mjerite li emisije stakleničkih plinova i objavljujete li podatke o emisijama?

- Da
- Ne

20. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, koliko iznose ukupne emisije stakleničkih plinova (t CO₂ eq)?

21. Imate li postavljene ciljeve za smanjenje emisija stakleničkih plinova?

- Da
- Ne

22. Imate li implementiran sustav upravljanja energijom - ISO 50001?

- Da
- Ne
- NE - u procesu uvođenja smo

- NE - imamo interni sustav koji se bazirana ciljevima za veću efikasnost i kontrolu potrošnje

23. Koliki postotak utrošene energije dolazi iz obnovljivih izvora?

24. Ulažete li u infrastrukturu i tehnologiju s ciljem smanjenja korištenja fosilnih goriva?

- Da
- Ne

25. Koliki je udio građevinskih radova i usluga (%) s oznakom održivosti (energetske efikasnosti) u ukupnim radovima?

26. Koliki je udio recikliranih materijala (%) koji je korišten pri izgradnji građevina?

27. Planira li poduzeće smanjenje količine otpada i povećanje količine oporabljene otpada?

- Da
- Ne

28. Koliki je udio proizvodnog otpada koji je recikliran u ukupnom otpadu?

29. Jeste li analizirali usklađenost djelatnosti koje obavljate s tehničkim kriterijima usklađenosti prema EU taksonomiji?

- Da
- Ne

30. Imate li izrađenu procjenu klimatskih rizika i utjecaja klimatskih promjena na poslovanje Vaše tvrtke sa prepoznatim mjerama za smanjenje rizika?

- Da
- Ne

3. Društveno upravljanje (S)

31. Provodi li Vaše poduzeće programe podrške lokalnim zajednicama?

- Da
- Da, ali ne redovito
- Ne

32. Koje su aktivnosti najzastupljenije u Vašim sponzorstvima, donacijama, pokroviteljstvima i slično?

- Amaterski sport
- Kultura
- Obrazovanje i znanost
- Stručni skupovi
- Medicina i zdravlje
- Zaštita okoliša
- Ne pružamo podršku lokalnim zajednicama na taj način

33. Postoji li u Vašem poduzeću potpisani kolektivni ugovor s predstavnicima zaposlenika?

- Da
- Ne

34. Je li u Vašem poduzeću implementiran sustav upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu - ISO 45001?

- Da
- Ne

35. Postoje li u Vašem poduzeću propisi i smjernice za praćenje sigurnosti zaposlenika?

- Da
- Ne

36. Je li u Vašem poduzeću unutar prošle izvještajne godine bilo smrtnih ishoda kao posljedica ozljeda na radu?

- Da
- Ne

37. Imate li u svom dobavljačkom lancu, mehanizme praćenja mogućeg kršenja zakonskih obveza u područjima dječjeg rada, prisilnog rada ili trgovine ljudima?
- DA - navedeni dokumenti su uvjet za odabir dobavljača
 - DA - zahtijevamo informacije o navedenom tijekom odabira dobavljača ali nije uvjet
 - NE
38. Imate li propisanu politiku za poticanje raznolikosti i jednakih mogućnosti u poduzeću?
- DA
 - NE
 - NE - sukladno Zakonu ne trebamo imati navedeni pravilnik, ali postupamo u skladu sa zakonskim uvjetima
39. Zapošljava li Vaše poduzeće osobe s invaliditetom?
- Da
 - NE - zato što nismo u mogućnosti pronaći osobe s invaliditetom koje odgovaraju traženim zahtjevima radnih mjesta
40. Vodi li Vaše poduzeće računa o primjeni načela jednakosti plaća muškaraca i žena?
- Da
 - Ne
41. Koliki je udio žena na upravljačkim pozicijama u Vašem poduzeću?
- _____
42. Provode li se u Vašem poduzeću edukacije i informiranja zaposlenika?
- DA, radnička prava (ZOR, kolektivni ugovori itd.)
 - DA, poslovna etika (etički kodeks, antikorupcijske mjere)
 - DA, zdravlje i sigurnost na radnom mjestu
 - DA, zaštita okoliša
 - DA, odnosi s lokalnom zajednicom
 - NE, ne postoji takvo obrazovanje zaposlenika

43. Koje alate za upravljanje zaposlenicima koristite u Vašem poduzeću?

- Programe obuke zaposlenika
- Upravljanje poboljšanjima
- Pripravničke programe
- Povlastice
- Fleksibilne modele radnog vremena
- Zdravstvene i preventivne programe
- Fleksibilan dizajn radnog mjesta
- Programe kvalifikacija za povratnike na posao
- Programe promicanja žena
- Radnu njegu djece

44. Koje beneficije su standardne za stalne zaposlenike s punim radnim vremenom?

- životno ili dopunsko mirovinsko osiguranje
- dopunsko zdravstveno osiguranje
- dodatni obiteljski troškovi u posebnim situacijama (npr. smrtni slučaj)
- dodatni osobni troškovi (npr. mobitel, vozilo)
- stambene olakšice (stanovi, krediti)
- nešto drugo
- svi naši zaposlenici imaju jednake beneficije

4. Korporativno upravljanje (G)

45. Je li u Vašem poduzeću implementiran ISO 9001 - sustav upravljanja kvalitetom?

- Da
- Ne

46. Postoji li u poduzeću ESG strategija?

- Da
- Ne
- NE - ali smo identificirali područja poslovanja koja će se trebati prilagoditi okvirima ESG-a

47. Postoji li u poduzeću tim ili odgovorne osobe za ESG?

- Da
- Ne

48. Imaju li članovi najvišeg rukovodstva uključene ESG ciljeve u sklopu svojih ocjenjivanja učinkovitosti na godišnjoj razini?

- Da
- Ne

49. Koji su razlozi primjene načela ESG poslovanja u Vašem poduzeću?

- ekološka odgovornost
- društvena odgovornost
- imidž
- etički razlozi
- smanjenje troškova
- motivacija zaposlenika
- zahtjevi kupaca
- prilike na novim poslovnim poljima
- rast prihoda
- zahtjevi pružatelja kapitala
- zahtjevi društvenih dionika
- ništa od navedenog

50. Postoji li u Vašem poduzeću etički kodeks ili politika poslovnog ponašanja?

- Da
- Ne

51. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje da, koja područja kodeks obuhvaća?

- prevencija korupcije
- sukob interesa
- primanje darova
- financiranje političkih stranaka
- zaštita prijavitelja nepravilnosti
- ostalo

52. Postoji li u Vašem poduzeću proces za prijavu nepravilnosti?

- Da
- Ne

53. Provodi li Vaše poduzeće edukacije o etičnom ponašanju?

- Da
- Ne

54. Tražite li od dobavljača informaciju o posjedovanju ISO certifikata koji je relevantan za nabavu roba i usluga?

- Da, koristimo informaciju kao kvalifikacijski kriterij odabira dobavljača
- Da, dobavljači s certifikatima imaju prednost pri odabiru
- Ne

55. Plaćate li zaprimljene račune svojih dobavljača u roku dospijeca?

- Da
- Ne
- Da (više od 90% računa je plaćeno u dospijeću)

56. Provodite li procjenjivanje poslovanja dobavljača prilikom njegova odabira?

- Da
- Ne

